

**Javaslatok
az Európai Strukturális és Befektetési Alapokról szóló,
2021-2027 közötti időszakra vonatkozó Magyar Partnerségi
Megállapodás
és a Nemzeti Helyreállítási és Alkalmazkodási Terv
környezetvédelmi előfeltételeire
a klímasemleges EU-ért**

**Készítette:
Levegő Munkacsoport
és
CEEweb a Biológiai Sokféleségért**

Budapest, 2021. február 14.

Szerzők:
Bendik Gábor
Domaniczky Orsolya
Khirv Alekszandra
Juliette Maillard
Lukács András
Nyárai Orsolya
Varga Ildikó

Ezt a kiadványt a Levegő Munkacsoport (Clean Air Action Group, www.vego.hu) készítette a CEEWeb a Biológiai Sokféleségért (www.ceeweb.org) civil szervezettel közreműködésben az “Átmenet egy klímasemleges EU felé: egy valódi átalakulást jelentő Európai Zöld Megállapodás és Helyreállítási Terv finanszírozása és ösztönzői” nevű projekt (<https://www.vego.hu/en/campaigns/eu-funding-for-the-climate/>) keretében készítette.

A projektet a Német Szövetségi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Nukleáris Biztonsági Minisztérium (BMU) finanszírozta.

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz
und nukleare Sicherheit

Jogi nyilatkozat: A jelen dokumentumban rögzített véleményekért kizárólagos felelősséget vállal a Levegő Munkacsoport (CAAG) és ezek nem feltétlenül tükrözik a BMU vagy a projektben részt vevő, más partnerek álláspontját.

A szerzők köszönetüket fejezik ki a Klímastratégia Intézet 2050 (csi2050eu.weebly.com), a Greenpeace Magyarország (www.greenpeace.hu) és a HUMUSZ Szövetség (www.humus.hu) értékes hozzájárulásáért, valamint Ege Balaban, Horváth Zsolt és Wende Rebeka (Levegő Munkacsoport) közreműködéséért.

Tartalom

1 Az EU-Alapokról szóló Partnerségi Megállapodások általános, rövid leírása.....	6
2 A PM-kben lefektetett előfeltételek.....	7
3 A Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terv (National Recovery and Resilience Plan - NRRP) előfeltételei.....	8
4 A klímát és a környezetet érintő, magyar PM-be és NRRP-be foglalt kötelezettségek legfőbb elvei.....	9
5 Magyarország Partnerségi Megállapodása és Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terve előfeltételei.....	11
Indikátorok.....	11
A visszalépés tilalmának elve.....	12
Intézményi és szabályozói keretrendszer.....	13
Környezeti demokrácia, társadalmi részvétel, környezeti információ.....	16
Igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés.....	19
Fenntartható fejlődést szolgáló oktatás.....	19
Zöld beruházások és innováció.....	32
Levegőminőség.....	34
A biodiverzitás védelme és finanszírozása.....	35
Mezőgazdaság.....	41
Vízgazdálkodás.....	48
Energetika.....	53
Közlekedés.....	65
Hulladékgazdálkodás.....	71
Környezeti kockázatok megelőzése.....	75
6 Általános hivatkozások.....	78
A Levegő Munkacsoport korábbi dokumentumai.....	78
További hivatkozások.....	78
1. számú Függelék	
Eredménymutatók.....	81
2. számú Függelék	
Ajánlás a közúti közlekedés externális költségeinek internalizálására Magyarországon.....	83
3 számú Függelék:	
Javaslatok a fenntarthatóság oktatására /környezeti oktatásra.....	92

1 Az EU-Alapokról szóló Partnerségi Megállapodások általános, rövid leírása

Az Európai Strukturális és Befektetési Alapokról szóló Partnerségi Megállapodások (Partnership Agreements - PM-k) olyan stratégiai dokumentumok, amelyek a minden egyes tagállam célkitűzéseire és befektetési prioritásaira vonatkozó tervet tartalmazzák. Az Európai Bizottság és az EU-tagállamok nemzeti kormányai által aláírt, jogilag kötelező erejű dokumentumokként a PM-k az adott hétéves finanszírozási időszak (a többéves pénzügyi keret, Multiannual Financial Framework - MFF) feltételeit és a rendelkezésre álló EU-források felhasználási módjait definiálják. Tekintettel a klímaváltozás fokozódásának növekvő veszélyére, a PM-k tartalma rendkívüli fontosságú azon folyamatokhoz, amelyek célja, hogy az EU elérhesse a környezetet és klímát érintő célkitűzéseit.

A PM-k megalkotásának főbb elveit az úgynevezett közös rendelkezésekről szóló rendelet (Common Provisions Regulation - CPR) fekteti le. Az Európai Parlament és az Európai Tanács még tárgyalja a következő MFF (2021-2027) CPR-jét, egyelőre az Európai Bizottság javaslata elérhető.¹ A javaslat a kohéziós politikát azáltal igyekszik modernizálni, hogy lerakja a következő többéves pénzügyi keretbe foglalt, hét megosztott irányítási alap közös rendelkezéseit.² A jelenleg elérhető szabályozási tervezet koncepciója, hogy a következő hét év EU-támogatásait megosztott irányítással juttatja célba, közösen lefektetett, egyszerűsített és konszolidált szabályokat alkot, miközben csökkenteni mind a hatóságok, mind a kedvezményezettek adminisztrációs terheit.

A javasolt szabályozás egyik legfőbb célkitűzése, hogy ezen alapok programjait jobban közelítse az EU prioritásaihoz, valamint növelje a hatékonyságot úgy, hogy több érdemi előfeltételt teremtsen meg, amelyeket a végrehajtási periódus során is fenn kell tartani. Az előző MFF (2014-2020) 11 tematikus célkitűzése 5 világos közpolitikai célkitűzésre egyszerűsödött, beleértve a zöldebb és alacsony szén-dioxid-kibocsátású Európát. Ebben a javaslatban a Bizottság a Párizsi Megállapodás és az ENSZ Fenntartható Fejlesztési Célok iránti európai uniós elkötelezettségével összhangban igyekszik visszatükrözni a klímaváltozás kezelésének fontosságát. A Bizottság következő, 2021-2027 közötti, többéves pénzügyi keretre tett javaslata ambiciózusabb célt tűz ki maga elé fokozottabb európai uniós ráfordítással még hozzá azért, hogy hozzájáruljon a klímacélok eléréséhez. Az érdemi előfeltételek megteremtéséhez ebből a szempontból is összpontosított figyelemre van szükség.

1 Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról. COM (2018) 375 végleges, 2018/0196 (COD) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>

2 Kohéziós Alap (CF), Európai Tengerügyi és Halászati Alap (EMMF), Európai Vidékfejlesztési Alap (ERDF), Európai Szociális Alap Plusz (ESF+), Menekültügyi és Migrációs Alap (AMIF), Határigazgatás és Vízügyeszköz (BMVI), Belső Biztonsági Alap (ISF)

2 A PM-kben lefektetett előfeltételek

Az MFF végrehajtásának alapvető jogi dokumentumaiként a PM-k fektetik le azokat az előfeltételeket (amelyek a 2014-2020 közötti időszak előzetes feltételrendszerét váltják ki), amelyek alapján az egyes tagállamok hozzáférhetnek az európai uniós alapokhoz.

A Bizottság új CPR-javaslat a következőket fekteti le:

c Minden egyes előfeltételt össze kell kapcsolni egy specifikus célkitűzéssel és automatikusan alkalmazni kell, amikor az adott specifikus célkitűzést támogatásra kiválasztják.

„Ahol ezeket a feltételeket nem teljesítik, a vonatkozó specifikus célkitűzések szerinti műveletekhez kapcsolódó kiadás nem kerülhet be a kifizetési kérelmekbe. Annak érdekében, hogy a befektetések szempontjából kedvező jogi keretrendszer fennmaradjon, rendszeresen ellenőrizni kell az előfeltételek folyamatos fennállását.” Annak biztosítása szintén fontos, hogy a támogatásra kiválasztott műveleteket a teljesített előfeltételek alapjául szolgáló stratégiákkal és tervezési dokumentumokkal összhangban hajtsák végre, így biztosítva, hogy minden társfinanszírozott művelet összhangban van az Európai Unió közpolitikai keretrendszerével.

A CPR-javaslat szerint *„a 2014-2020 közötti időszakkal ellentétben - kevesebb van, ezek jobban összpontosítanak az adott alap céljaira, valamint az egész periódus alatt monitorozni és alkalmazni kell őket. A következő elvet erősítik: A tagállamok addig nem nyilatkozhatnak egy specifikus célkitűzéshez kapcsolódó kiadásról, amíg nem teljesítették az előfeltételt.* Ez fogja biztosítani, hogy minden közösen finanszírozott művelet összhangban áll az EU közpolitikai keretrendszerével.”

A Magyar Partnerségi Megállapodásban lefektetett előfeltételeknek a CPR javaslattal és más vonatkozó szabályozással összhangban világosnak, kontrollálhatónak és az EU környezeti és klímacéljainak és prioritásainak teljes mértékben megfelelőnek kell lenniük. Az előfeltételeknek való megfelelést SMART indikátorokra (konkrét, mérhető, elérhető, reális és határidőhöz kötött) kell alapozni. Az előfeltételeket az értékelésükre kialakított, egyértelmű és mindenre kiterjedő kritériumrendszernek kell kísélnie.

A CPR-tervezet lefekteti, hogy *„az Európai Bizottságnak meg kell vizsgálnia a Partnerségi Megállapodást és a jelen szabályozásnak és az alapspecifikus előírásoknak való megfelelését. Eme vizsgálatában az Európai Bizottságnak különös tekintettel figyelembe kell vennie a releváns országspecifikus ajánlásokat”.* Ennek megfelelően a Magyar Partnerségi Megállapodásnak teljes mértékben összhangban kell lennie az országspecifikus ajánlásokkal (Country-Specific Recommendations – CSR-ok). Az új CPR koncepcióját figyelembe véve, miszerint egyszerűsödnek az adminisztratív terhek, valamint az ellenőrzések és az auditok számát jelentősen csökkentik, nagyon fontos, hogy a PM-okban világos előfeltételeket fektessenek le, különösen Magyarország esetén, ahol az országjelentések³ az európai uniós vívmányoknak való megfelelést tekintve semmilyen vagy korlátozott mértékű előrehaladásról számolnak be.

³ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-country-reports_en

3 A Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terv (National Recovery and Resilience Plan - NRRP) előfeltételei

„A koronavírus-járvány által okozott gazdasági és társadalmi károk enyhítésének elősegítésére az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az EU vezetői egy olyan helyreállítási tervben állapodtak meg, amely kivezet a válságból és lerakja egy modern, fenntarthatóbb Európa alapjait.”⁴ A terv végrehajtásának pénzügyi alapját a „NextGenerationEU kezdeményezés adja, amely átmeneti eszköz a helyreállítás fokozására és a legnagyobb gazdaságélénkítő csomag, amelyet valaha finanszíroztak az EU büdzséből. Összesen 1,8 billió EUR segíti újraépíteni a poszt-COVID-19 Európát. Egy zöldebb, digitálisabb és ellenállóbb Európát.”⁵ Az Európai Bizottság már elkészítette Javaslatát a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RFF)⁶ felállításának szabályozására, amely ennek az új pénzügyi eszköznek a használatára vonatkozó szabályokat fekteti le.

Ez azt jelenti, hogy a „rendes” MFF mellett egy hatalmas „helyreállítási összeg” is rendelkezésre áll, amelyek együttesen az Európai Uniónak egy eddigi története során példa nélkül álló lehetőséget teremtenek arra, hogy segítse azoknak a kihívásoknak a kezelését, amelyekkel mindannyian szembekerültünk és kijavítson néhány tartósan fennálló, hatékonysági hiányosságot. Habár sajnálatos módon annak a közvetlen veszélye is fennáll, hogy – ahogy ez a múltban gyakran megtörtént – ennek a pénzeszköznek a nagy részét fenntarthatatlan tevékenységek folytatására és ösztönzésére használják majd. Egy efféle tragédia megelőzése érdekében nagyon szigorú előfeltételeket kell szabni a helyreállítási összeg felhasználásához, és amennyiben a vonatkozó tagállam nem felel meg ezeknek a feltételeknek, nem kezdődhet meg a finanszírozás, vagy azonnal le kell azt állítani.

Az Európai Bizottság RFF szabályozására tett javaslata szerint „a helyreállítási és rezilienciaépítési terveknek összhangban kell állniuk a releváns országspecifikus kihívásokkal és az Európai Szemeszter keretében azonosított prioritásokkal, különös tekintettel azokra, amelyek a zöld és digitális átmenetből vagy azok számára jelentőséggel bírnak. A helyreállítási és rezilienciaépítési terveknek ugyancsak összhangban kell lenniük a tagállamok által az Európai Szemeszter keretében kidolgozott nemzeti reformprogramokban, az (EU)2018/1991 21 rendelete értelmében lefektetett energetikai és klímatervekben és azok aktualizált verzióiban, a Méltányos Átállást Támogató Alap (COM(2020) 22 végleges) keretében kidolgozott területi, méltányos átállási tervekben és az EU-Alapok keretében meghatározott partnerségi megállapodásokban és operatív programokban megfogalmazott információkkal.”⁷ Mivel a magyar NRRP-t valószínűleg a PM előtt elfogadják, a következetesség biztosítása érdekében az NRRP-nek is tartalmaznia kell mindegyik előfeltételt, amelyet az EU-forrásokban való részesülés érdekében teljesíteni kell.

4 https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en

5 Ibid.

6 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Recovery and Resilience Facility – COM/2020/408 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:408:FIN>

7 Ibid. 14(2) cikk

4 A klímát és a környezetet érintő, magyar PM-be és NRRP-be foglalt kötelezettségek legfőbb elvei

A környezet rohamosan romló állapota azonnali és hatékony beavatkozást igényel. Magyarországnak (és minden más EU-tagállam kormányának) kizárólag abban az esetben nyújtható az MFF-ből és/vagy az RFF-ből származó, európai uniós támogatás, ha efféle intézkedéseket terveznek és hajtanak végre. Az alábbi táblázatban felsorolt intézkedések nagyrészt az Európai Unió, az OECD és Magyarország hivatalos dokumentumain alapulnak. (Ezeket a dokumentumokat Magyarország Kormánya is elfogadta.)

Az európai uniós támogatások elnyeréséhez a következő alapkövetelményeket kell teljesíteni:

- 1 A klímát és környezetet érintő feltételrendszernek egyértelműnek és részletesnek kell lennie: pontosan megfogalmazott célokat és számszerűsített teljesítménymutatókat, valamint a pénzügyi megvalósíthatóság bizonyítékát (egyebek mellett annak bizonyítékát, hogy még a projekt befejeződését követően is rendelkezésre állnak a hosszú távú működtetésre és karbantartásra fordítható pénzügyi források) kell lefektetni.
- 2 A környezeti feltételrendszer teljesítésére egyértelműen megállapított határidőt kell szabni. Az alapfeltételeknek még a támogatásban részesülést megelőzően teljesülniük kell, minden más feltételhez a legfrissebb tudományos eredményekkel összhangban álló, világos, megvalósítható ütemtervet kell kialakítani.
- 3 Bármilyen befektetés esetén alkalmazni kell a fenntarthatósági kritériumot: kötelezővé kell tenni az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, környezetvédelmi szempontból megfelelő, természetes anyagok, helyi erőforrások, társadalmi befogadási kritériumok, alternatív technológiák és természetkímélő megoldások használatát.
- 4 El kell készíteni a környezetre ártalmas szubvenciók nyilvántartását (beleértve az externális költségek internalizálásának elmaradása miatti állami támogatásokat is), és minden ilyen szubvenciót be kell szüntetni.
- 5 A Zöld Tízek (Green10) készítette listával összhangban sem európai uniós, sem nemzeti szintű közfinanszírozás nem történhet szennyező javára.⁸
- 6 Drasztikusan csökkenteni kell a vállalatoknak juttatott, szabad felhasználású támogatásokat (vagyis az egyéni választás vagy közhivatali döntés alapján meghatározott finanszírozási formát). Az efféle finanszírozást szinte kizárólag közfeladatokat ellátó, valamint kutatás-fejlesztéssel és innovációval foglalkozó vállalatoknak kellene nyújtani.
- 7 Kötelezővé kell tenni a forrás- és energiahatékony termelést, valamint a független, szabványosított életciklus-elemzést, és a projektek kiválasztásához be kell vezetni a környezeti teljesítmény-kritériumot (mint anyag-, energia-, vízmegtakarítás). A lehető legjobban csökkenteni kell a kibocsátást és a hulladékot, valamint független szakértőknek kell nyomon követni, ellenőrizni, és enyhíteni a fennmaradó kibocsátás környezeti hatásait.
- 8 A helyi gazdaság és a helyi ellátási láncok erősítését a gazdasági fejlődés domináns prioritásává kell tenni. A körforgásos gazdaságot tekintve helyileg „zárni” kell a rendszert.

⁸ <https://www.greenrecovery.eu/s/Guaranteeing-a-Green-Recovery-across-Europe-in-Next-Generation-EU>

- 9 Az Operatív Programokat (OP-k) össze kell hangolni az ENSZ Fenntartható Fejlesztési Céljaival⁹ összhangban kialakított, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával (NFSS): Magyarországnak az NFSS és ennek a stratégiának az ellenőrzési jelentése észrevételeire (a legfrissebb 2018-ban készült) kell alapoznia az Operatív Programok célkitűzéseit és célterületeit. Ennek megfelelően az ellenőrzésnek is olyan célzott indikátor-készleten kell alapulnia, amelyik a gazdasági tevékenységet és a társadalmi jólétet a környezeti teljesítménnyel köti össze.
- 10 A projektek ténylegesen fenntarthatóvá tételéhez biztosítani kell a program célkitűzéseinek és finanszírozásának koherenciáját. A programoknak (i) elő kell segíteniük a gazdaság-, társadalom- és környezetpolitikai területek közötti szinergiákat, (ii) azonosítaniuk kell a kompromisszumokat és össze kell egyeztetniük a közpolitikai célkitűzéseket, valamint (iii) kezelniük kell a közpolitikák negatív továbbgyűrűzéseinek hatását.
- 11 A Stratégiai Környezeti Értékelés (Strategic Environmental Assessment - SEA) végrehajtását úgy kell megerősíteni, hogy az EU-finanszírozással érintett, összes területrendezési tervnél és területfejlesztési koncepciónál, valamint az összes potenciálisan környezeti hatással járó kormányzati politika és program esetén szisztematikusan alkalmazzák.
- 12 Be kell tartatni a visszalépés tilalmának elvét, vagyis azt, hogy semmilyen intézkedést nem szabad meghozni, amelyik rontana a környezetvédelem jelenlegi szintjein.
- 13 Meg kell tervezni és el kell indítani egy széleskörű és hatékony, a társadalom tudatosságát formáló kampányt azzal a céllal, hogy a környezet állapotáról, várható változásairól és a helyzett javítására szolgáló módszerekről a nyilvánosságot tájékoztassa.
- 14 Teljes körűen be kell tartani a partnerségről szóló, európai Magatartási Kódexet. A teljes programozási ciklusban már idejekorán biztosítani kell a társadalmi részvételt. Minden érintettnek hatékonyan lehetőségeket kell biztosítani a programok előkészítésében és módosításában, valamint az EU-alapokat érintő, minden releváns döntéshozatali procedúrában való részvételre. A partnerek részvételének intézményi és pénzügyi kapacitásbeli szükségletei fényében a partnerek számára rendelkezésre kell bocsátani a szükséges forrásokat, hogy részvételi jogaik gyakorlása támogatásban részesüljön.

9 <https://sdgs.un.org/goals>

5 Magyarország Partnerségi Megállapodása és Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terve előfeltételei

A "Határidő" mezőben található rövidítések jelentése:

- Precond: Bármilyen EU-támogatásban való részesülés előfeltétele
- Prep: Egy végrehajtási terv elkészítésének határideje
- Impl: Az implementáció határideje

	Előfeltétel	Referencia/ indoklás	Határidő
Indikátorok			
1	A PM nemzeti szinten éves célokat kitűző, jól mérhető indikátor-készletet tartalmaz.	A nemzeti szintű, konkrét éves célokat kitűző indikátorok az előrehaladás méréséhez elengedhetetlenek. A további részleteket lásd. 1. számú Függelék	Precond
2	A fenntarthatósági kritériumot alkalmazzák minden pénzügyi döntésnél és intézkedésnél, teljes mértékben összhangban van az EU releváns szabályozásával, különös tekintettel a következőkre	Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Rendeletéhez a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0353&from=EN Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2088 rendelete (2019. november 27.) a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.317.01.0001.01.ENG	Folyamatos
3	Megtörténik a hatásvizsgálati tanúsítványok, valamint az import közigazgatási szabályozásának környezetközpontú felülvizsgálatát, hogy Magyarország ökológiai lábnyomáról a határain túlról is jobb adatok álljanak rendelkezésre.	A külföldön kibocsátott szén-dioxid aránya a Magyarországon hazai végső keresletben megjelenő, teljes szén-dioxid-kibocsátáshoz képest 35% (2005-ben mért adat, https://www.oecd.org/sti/ind/TECO2_OECD_webdoc2020.pdf) Magyarországnak ezeket a kibocsátásokat illetően jobb adatokkal kell rendelkeznie, hogy felelősséget vállalhasson ezekért a kihelyezett kibocsátásokért és végső soron csökkentse azokat.	Prep: 21/12/31 Impl: 21/01/01 óta folyamatos
4	A helyi kormányzat abban az esetben juthat EU-támogatáshoz, ha elfogadja a Fenntartható Energia- és Klímatervet (SECAP), és gondoskodik a folyamatos végrehajtásáról. A tervnek konkrét, határidőkkel tűzdelte intézkedéseket kell tartalmaznia, biztosítani kell a végrehajtás évenkénti felülvizsgálatát és ha a terv bármely részét nem hajtják végre, annak megvalósításáig felfüggesztésre kerül az EU-	Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége https://www.covenantofmayors.eu/about/covenant-initiative/objectives-and-scope.html „Hogyan alkossuk meg a Fenntartható Energia- és Klímatervet (SECAP)?” című Útmutató https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/euro-scientific-and-technical-research-reports/	

	támogatás.	guidebook-how-develop-sustainable-energy-and-climate-action-plan-secap	
A visszalépés tilalmának elve			
5	<p>Magyarország biztosítja, hogy semmi olyan törvényhozási vagy egyéb intézkedést nem hoznak, amely a környezetvédelem jelenlegi szintjét alacsonyabb szintre sorolná. Magyarország lépéseket tesz annak biztosítására, hogy a nemzeti környezetvédelmi politikák és szabályozások nem sorolják lejjebb az EU környezetvédelmi szabályozásainak és szabványainak jelenlegi szintjét.</p> <p>Ebből a szempontból felülvizsgálják minden létező, releváns szabályozást és újonnan meghozott törvényt. A szabályozásnak legalább a meglévő szinten hozzá kell járulnia a környezet- és egészségvédelemhez, és semmi esetre sem szabad rontania a szennyezés vagy a biodiverzitás csökkenésének helyzetén. A visszalépés tilalmának elve mind az anyagi jogi, mind az eljárásjogi, mind a szervezeti szabályok esetén alkalmazandó.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2007), Lisszaboni Szerződés, 2. cikk 3. paragrafus (2007/C 306/01). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=IT#d1e575-1-1) a környezet minőségének magas szintű védelmét és javítását célozza meg; ettől az elvtől a közösségi vívmányok elméletén alapulva nem lehet eltérni. (Michel Prieur: A visszalépés tilalma a környezetvédelmi jogban. (2012) A környezetet és a társadalmat integráló felmérések és perspektívák. 5.2/2012, Vol.5, n°2, IUCN Commissions, https://journals.openedition.org/sapiens/1405) Bármilyen, a környezetvédelem szintjének csökkentésével szerzett tisztességtelen versenyelőnyt vagy versenytorzulást meg kell akadályozni. • Európai Környezetpolitikai Intézet (2018), A visszalépés tilalma és a környezetvédelmi szabályozás az EU és az Egyesült Királyság jövőbeli kapcsolatában, 2018 (Európai Környezetpolitikai Intézet). https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/b951ce87-3dcd-4043-85bd-026119d50628/Non-regression%20and%20equivalence%20-%20October%20corrected.pdf • EU (2012), A jövő nemzedékek élethez és egészséghez való jogán nem szabad át nézni és nem szabad számukra hátrányos intézkedéseket foganatosítani. Európai Unió Alapjogi Chartája, 52. 53. és 54. cikk, (2012/C 326/02), https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/b951ce87-3dcd-4043-85bd-026119d50628/Non-regression%20and%20equivalence%20-%20October%20corrected.pdf • EU (2011), Az Európai Parlament 2011. szeptember 29-i állásfoglalása az Egyesült Nemzetek Szervezetének a fenntartható fejlődésről szóló konferenciáját (Rio+20) megelőző közös uniós álláspont kialakításáról https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0430+0+DOC+XML+V0//EN • Magyarország Alaptörvénye (2019), XXI. cikk (1) paragrafus http://njt.hu/translated/doc/TheFundamentalLawofHungary_20191213_FIN.pdf • A magyar Alkotmánybíróság II/2092/2015. számú döntése. • A magyar Alkotmánybíróság 17/2018. szá- 	20/12/31

		<p>mű döntése.</p> <ul style="list-style-type: none"> A magyar Alkotmánybíróság alábbi dokumentuma (2015), IV [41]-[46]: https://alkotmanybirosag.hu/uploads/2019/03/sz_ii_2092_2015.pdf 	
6	Magyarország visszavon minden olyan, környezetvédelmet érintő szabályozást, amelyet Magyarország EU-csatlakozása óta fogadtak el és amelyik ellentmond a visszalépés tilalmának.	2004 májusa óta komoly változások mentek végbe a szabályozásban, amely a környezetvédelem jogi és intézményes rendszerének korábbi állapotát tekintve visszalépést jelent.	<p>Prep: 21/05/31</p> <p>Impl: 21/07/01</p>
Intézményi és szabályozói keretrendszer			
7	<p>Magyarország megfelelő intézkedéseket léptet életbe, hogy teljes körűen megfeleljen az EU környezetvédelmi és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos közpolitikáinak, mindenekelött a következőknek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Elvégzi nemzeti szabályozás és intézkedések általános felülvizsgálatát 2 Magyarország olyan helyzetet teremtsen és tart fenn, ahol a környezetet érintő kérdésekben nem áll fenn kötelezettségzegési eljárás. 	<ul style="list-style-type: none"> EU (2016), Európai Unió Alapjogi Chartája, 37. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. EU (2012), Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: TFEU), 11. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz EU (2018), Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendeletére az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (a továbbiakban: CPR-javaslat), 67. cikk, 1. paragrafus. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. 	<p>(1) Impl: 21/06/30</p> <p>(2) 21/12/31</p>
8	<p>Magyarország javítja a megelőző intézkedések elvének és az elővigyázatosság elvének alkalmazását, különösen a következő lépések által:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Hatékony intézkedések bevezetésével, amelyek célja az elmozdulás a környezetvédelmi engedélyeztetési eljárások szigorúbb hivatalos gyakorlata irányába. ● Az engedélyezési követelmény visszaállításával kisebb mértékű környezethasználat eseteire. ● A környezetvédelmi felelősségi rendszer jogi kereteinek megerősítésével. 	<ul style="list-style-type: none"> EU (2012), TFEU, 191. cikk, 2. paragrafus. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes. https://www.ajbh.hu/documents/10180/2776705/JNBH_jogszabalyi_javaslat.pdf/61968154-4a75-bf07-0479-10a667263033 OECD (2012), Felelősségvállalás a Kelet-Európában, a Kaukázus területe 	Impl: 21/06/30

	<ul style="list-style-type: none"> Konkrét célok, intézkedések és ellenőrzési rendszer kialakításával az olyan esetek szabályozásának végrehajtása által, ahol a megelőzés elve már említésre került. 	<p>tén és Közép-Ázsiában (EECCA) bekövetkezett környezeti károkért: nemzetközi jó gyakorlatok implementálása, http://www.oecd.org/env/outreach/50244626.pdf</p>	
9	Magyarország visszaállítja a független és autonóm Környezetvédelmi Minisztérium intézményét.	<p>A világon nagyon kevés az olyan ország (példaként hozható fel Brunei, Szomália, Kuvait, Tanzánia és Szaúd-Arábia), ahol a környezetvédelmet nem a legmagasabb szinten képviselik a kormányban.</p> <ul style="list-style-type: none"> ENSZ (2019), Környezeti Jogállamiság: Első Globális Jelentés. https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/27279/Environmental_rule_of_law.pdf?sequence=1&isAllowed=y Green OT Sajtóközlemény (2014), Független környezetvédelmi minisztérium felállítását szorgalmazza a Green OT https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/zold_orzagos_talalkozo 	Impl: 22/06/30
10	<p>Magyarország lépéseket tesz a környezetvédelemmel foglalkozó hatóságok munkája hatékonyságának jelentős növelésére, különösen a következő intézkedések bevezetésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> Az autonóm környezetvédelmi hatóságok visszaállításával. A környezetvédelmi hatóságok emberi és pénzügyi erőforrásainak jelentős növelésével. A környezetvédelmi kérdésekben illetékes kormányzati és helyi személyzet számára szükséges képzés rendelkezésre bocsátásával. Kerüljön kidolgozásra hatékony képzési stratégia (tréningalkalmak száma, online tréningek, stb.), ahol lehetséges, mennyiségi teljesítménymutatókkal. Sőt, biztosítsák a megfelelő műszaki támogatás (például irányelvek, iránymutatásokat tartalmazó dokumentumok, külső szakértők) nyújtását az EIA/SEA Direktívákat alkalmazó hatóságoknak. Gyakori vagy súlyos környezeti meg nem felelés esetén szigorúbb szankciók bevezetésével. Értékeljék ki a jelenlegi közigazgatási bírságok elrettentő hatását, és számolják fel az előírásoknak való meg nem felelés gazdasági hasznát. Az ellenőrzési kapacitások növelésével annak érdekében, hogy a szabályozás végrehajtását ellenőrizni lehessen 	<ul style="list-style-type: none"> IMPEL Hálózat (2012), Minőségi és mennyiségi értékelési módszerek vizsgálata az EU területén lévő környezetvédelmi felügyelőségek teljesítményének értékeléséhez, 2011/8. https://www.impel.eu/wp-content/uploads/2016/09/Adopted-Final-Report_Exploring-Assessment-Tools_2012-03-30.pdf EC (2014), Iránymutatás az Európai Strukturális és Befektetési Alapok előzetes feltételrendszeréhez II. rész https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/eac_guidance_esif_part2_en.pdf <p>A környezetvédelmi hatóságok Magyarországon mindig inkább gyengének számítottak, az elmúlt két évtizedben azonban költségvetésüket és személyzetüket olyan mértékben csökkentették, hogy még alapvető feladataiknak sem tudnak eleget tenni. Sőt, függetlenségüket gyakorlatilag felszámolták. Ahogy ez több esetben is tapasztalható volt, ez a helyzet a magyar lakosság körében hozzájárul a magasabb morbiditási és mortalitási rátához.</p>	
11	Magyarország lépéseket tesz a fenntart-	<ul style="list-style-type: none"> EU (2012), TFEU, 11. cikk 	Folyamatos

	<p>ható fejlődés elve alkalmazásának javítására, különösen az alábbi intézkedések által:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Bármely 10 millió EUR összeget meghaladó projekttámogatást a Nemzeti Környezetvédelmi Tanácsnak és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanácsnak a projekt fenntarthatóságáról szóló, előzetes véleményének kiadása előz meg. ● Az Operatív Programokat és a nagyobb projekteket előzetes fenntarthatósági hatásvizsgálatnak (EFH) vetik alá annak érdekében, hogy a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziók a befektetések integráns részeként jelenhessenek meg. ● Az irányító hatóságok minden egyes, legalább 10 millió EUR finanszírozással támogatott projektnél előírják a Legjobb Elérhető Technológia (BAT) kötelező alkalmazását, valamint a BAT konklúzióinak való megfelelést 	<p>Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz</p> <ul style="list-style-type: none"> ● EU (2016), Európai Unió Alapjogi Chartája, 37. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. <p>A BAT-konklúziók fokozott követelményeket támasztanak, amelyek nagyon fontosak a kibocsátások csökkentése szempontjából. A BAT-konklúziók ugyancsak magukba foglalják a legfejlettebb technológiákat az égési teljesítmény, az energiahatékonyság, az anyagfelhasználási hatékonyság, a zajszabályozás terén, valamint a környezetközpontú irányítási rendszerek bevezetésére.</p> <p>Az EFH a politikák koherenciáját célozza meg azáltal, hogy a szabályozástervezet vagy programok potenciális hatásait értékeli a fenntartható fejlődés és a közszolgáltatok mindhárom dimenzióját tekintve. Az eszközt sikerrel alkalmazták már olyan országokban, mint Belgium.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● OECD (2018), Fenntartható fejlődést szolgáló szakpolitikák koherenciája 2018, 2. fejezet: A Fenntartható Fejlesztési Célok (SDG-k) koherens implementációjának nyolc építőköve. https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264301061-5-en/index.html?itemId=/content/component/9789264301061-5-en 	
12	Magyarország teljes mértékben biztosítja, hogy az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU Irányelve hatáskörébe tartozó, finanszírozott műveleteket környezeti hatásvizsgálatnak vagy szűrővizsgálatnak vetik alá a nevezett irányelv követelményei alapján.	<ul style="list-style-type: none"> ● EC (2018), CPR-javaslat, e pont, 3. paragrafus, 67. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. 	Folyamatos
13	Magyarország világos információval szolgál a hulladékot, a vadon élő állatokat és növényeket érintő bűncselekmények és más környezet elleni bűncselekmények kezelése kapcsán az ellenőrök, a vámhatóságok, a rendőrség és az ügyészség közötti, gyakorlati kooperációs és koordinációs megegyezésekről.	<ul style="list-style-type: none"> ● EC (2018), Környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés biztosítása – hatáskör, koncepció és az uniós szintű fellépés szükségessége. Ezt kíséri a “EU szintű fellépés a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés és környezetvédelmi irányítás” című dokumentum. Bizottsági munkadokumentum, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=SWD:2018:0010:FIN 	Prep: 21/06/30 Impl: 21/12/31
14	Magyarországon a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) alapján az NRRP-t és minden egyes operatív programot érintő	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2019), az Európai Parlament és Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról, https://eur-lex.europa.eu/legal-cont- 	Precond

	vizsgálatokat végeznek – mind a bennük foglalt intézkedésekre vonatkozóan, mind a termelési technológiákhoz, az építkezéshez, valamint az árukkal és szolgáltatásokkal való ellátáshoz kapcsolódó, minden egyes projektben foglalt intézkedésre vonatkozóan.	ent/EN/TXT/?uri=celex:32020R0852	
Környezeti demokrácia, társadalmi részvétel, környezeti információ			
15	Magyarország hatékony és átlátható rendszert állít fel olyan releváns és kompetens környezetvédelmi nemkormányzati szervezetek (NGO-k) azonosítására és kiválasztására, amelyek nyilvántartásában nagyobb projektek lebonyolítása és minden egyes program kapcsán szakpolitikai részvétel szerepel.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), A 240/2014/EU Bizottsági felhatalmazáson alapuló rendelet az Európai Strukturális és Befektetési Alapok keretében fennálló partnerség európai magatartási kódexéről (a továbbiakban: Magatartási Kódex), 4. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz. 	Impl: 20/02/28
16	Magyarország és irányító hatóságai előzetesen konzultálnak a partnerekkel a programok megvalósításának folyamatáról és menetrendjéről.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 5. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Folyamatos
17	Magyarország lépéseket tesz a jelenlegi rendszer javítására és teljes körűen biztosítja a társadalmi részvételt (beleértve a partnereket és más releváns NGO-kat), és hatékonyan biztosít lehetőségeket a programok előkészítésében és módosításában, valamint az Alapokat érintő, minden releváns döntéshozatali procedúrában való részvételre. A fentiek keretében Magyarországnak <ul style="list-style-type: none"> ● a programok megfelelő értékelésének érdekében biztosítani kell a releváns információhoz és/vagy háttérinformációhoz való könnyű, alacsony költségű vagy ingyenes és kellő időben való hozzáférést; ● elegendő időt kell biztosítani a partnereknek arra, hogy az előkészítő dokumentumokat és a programtervezeteket elemezze és megjegyzéseivel ellássa; ● megfelelő csatornákat kell biztosítani, amelyekben keresztül a partnerek feltehetik kérdéseiket, hozzájárulást nyújthatnak és informálódhatnak arról, hogyan vették figyelembe javaslataikat; ● biztosítani kell a konzultáció eredményének terjesztését. 	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 5. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz ● EU (2003), Az Európai Parlament és a Tanács 2003/35/EK irányelve (2003. május 26.) a környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről, valamint a nyilvánosság részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében a 85/337/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról, 2. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz ● ENSZ (1998), Aarhusi Egyezmény az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről környezeti ügyekben, 6. és 7. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Prep: 21/02/28 Impl: Folyamatos
18	A programok előkészítési szakaszában Magyarország lépéseket tesz a releváns partnerek hatékony részvételének biztosí-	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 8. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Prep: 21/02/28

	<p>tására legalább a következőkben:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● szükségletek elemzése és azonosítása; ● prioritások és kapcsolódó specifikus célkitűzések definiálása vagy kiválasztása; ● finanszírozás-allokáció; ● programok specifikus mutatóinak meghatározása; ● A 1303/2013/EU Rendelet 7. és 8. cikkében lefektetett horizontális elvek implementálása; ● a támogatásfelügyeleti bizottság összeállítása. 		Impl: Folyamatos
19	<ol style="list-style-type: none"> 1 Magyarország lépéseket tesz a monitoring bizottságok átláthatóságának és hatékonyságának lényeges javítására. 2 Magyarország biztosítja, hogy minden egyes monitoring bizottságnak legalább a kétharmados többsége független a kormánytól. 	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 11. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Prep: 21/02/28 (1) Folyamatos (2) Impl: 21/03/31
20	Magyarország bevonja a releváns feleket a Partnerségi Megállapodás végrehajtásáról szóló, előrehaladási jelentések előkészítésébe, különös tekintettel Partnerségi Megállapodás végrehajtásában közreműködő partnerek szerepének értékelésére és a partnerek által a konzultáció folyamán kifejezésre juttatott vélemények felülvizsgálatát, beleértve adott esetben annak a módjának a leírását, ahogy a partnerek véleményét figyelembe vették.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 14. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Impl: Folyamatos
21	Magyarország a monitoring bizottság és azok munkacsoportjai keretében bevonja a partnereket a programok teljesítményének értékelésébe, beleértve a teljesítményértékelési felülvizsgálat konklúzióit is, valamint a programok éves végrehajtási jelentéseinek előkészítésébe.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 15. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Impl: Folyamatos
22	Magyarország a monitoring bizottság, és adott esetben az erre a célra a monitoring bizottságok által létrehozott, specifikus munkacsoportok keretein belül bevonja a releváns partnereket a programok értékelésébe.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 16. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Impl: Folyamatos
23	Magyarország megvizsgálja, szükséges-e a partnerek intézményi és/vagy pénzügyi kapacitása erősítésének támogatása. Amennyiben igény mutatkozik efféle támogatásra, Magyarország Kormánya biztosítsa a szükséges erőforrásokat, hogy lehetővé váljon partnerei számára részvételi jogaik hatékony gyakorlása.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2014), Magatartási Kódex, 17. cikk. Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	Prep: 21/03/31 Impl: 21/05/31, majd folyamatos
24	Magyarország egy új, világos és jól kereshető digitális platformot állít fel, hogy jobban láthatóvá és az összes állampolgár és befektetőnek elérhetővé válhassanak	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2017), Az emberek költségvetése - Állásfoglalás a 2020 utáni MFF-ről, SDG Watch Europe http://www.peoplesbudget.eu/wp/wp- 	21/12/31

	az EU-programok célkitűzései, kedvezményezettjei és eredményei, így lényegesen növelve a transzparenciát.	content/uploads/Position_MFF_1December_2017.pdf	
25	Magyarország elhárít minden akadályt a környezeti információkat érintő adatszolgáltatási kötelezettség elől, különösen bizonyos releváns adatok indokolatlan titkosítására és az adatigénylésekkel kapcsolatos, ésszerűtlen költségek megalapozatlan meghatározására.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2003), Információhoz való hozzáférés irányelve, 3. és 4. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz 	21/02/15
26	Magyarország folytatja az ökoszisztéma-szolgáltatások, élőhely- és talajterképek kiterjedésével és értékével kapcsolatos tudás gyarapítását. Ugyancsak tegyen lépéseket az (online) szektorális információk megosztásának folytatására és a nyilvánosság számára az információk hozzáférhetőségének és kommunikációjának javítására. Magyarország azt is garantálja, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások kiterjedésének és értékének felügyelete szisztematikusan folytatódik.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2003), Információhoz való hozzáférés irányelve, 7. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz <p>Az EU élőhelyvédelmi irányelve minden olyan tervezet vagy befektetés értékelését előírja, amely lényeges hatással lehet valamely Natura 2000 terület élővilágára. Az elemzésnek a talajra, a levegőre, a vízre, a vadon élő állatvilágra és az épített környezetre gyakorolt hatásokat is tartalmaznia kell. A fajok és ökoszisztémák helyi adatainak hiánya, különösen a védett területeken kívül, korlátozhatja azt a mértéket, ahogy a biodiverzitást bizonyos értékelésekben figyelembe lehet venni.</p>	Prep: 21/05/31 Impl: 21/06/01-től kezdve folyamatos
27	Magyarország lépéseket tesz a téradatokhoz és a téradat-szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítására úgy, hogy szorosabb kapcsolatot teremt az ország INSPIRE portáljai között, azonosítja és dokumentálja a környezeti szabályozás végrehajtásához szükséges téradat-halmazokat, valamint az adatokat és a dokumentációt az INSPIRE irányelvben előírt digitális szolgáltatásokon keresztül legalább olyan formában elérhetővé teszi más állami hatóságok és a nyilvánosság számára, amilyen formában van.	<ul style="list-style-type: none"> ● EU (2003), Információhoz való hozzáférés irányelve, 7. cikk Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz <p>A monitoringgal és jelentéstétellel kapcsolatos információt lásd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● EC, INSPIRE az Ön országában: Magyarország. https://inspire.ec.europa.eu/INSPIRE-in-your-Country/HU 	Prep: 21/05/31 Impl: 21/06/01-től kezdve folyamatos
28	Magyarország ösztönzi és bátorítja a körforgásos gazdaság irányába mutató, polgári kezdeményezéseket. Különösen a szerves hulladék hulladéklerakóktól való eltérítésének támogatásáról szóló szabályozás felülvizsgálata történik meg úgy, hogy a különféle komposztálási módszerek (közösségi, állami) széles körben elérhetővé válhassanak.	<ul style="list-style-type: none"> ● CECI (2019), Az állampolgárok bevonása a körforgásos gazdaságba, https://www.interregeurope.eu/ceci/news/news-article/6384/involving-citizen-in-circular-economy/ 	Prep: 21/05/31 Impl: 21/06/01-től kezdve folyamatos
29	Magyarország folyamatosan a környezetvédelmi tudatosság növelését célzó, széles körű és hatékony kampányokat tart fenn az energiát, a klímát és a biodiverzitás védelmét érintő kérdésekben, többek között azáltal, hogy lényegesen növeli az ezekre fordítható költségvetést.	<p>A közügyekben való érdemi részvétel csak akkor lehetséges, ha a nyilvánosság jól informált.</p> <p>Magyarország alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese éves jelentéseiben többször is aggodalmát fejezte ki a környezeti demokrácia helyzete miatt.</p>	Prep: 21/03/31 Impl: 21/05/01-től kezdve folyamatos

30	Magyarország biztosítja, hogy a környezetet érintő kérdésekkel vagy a klímaváltozással foglalkozó közjogi szervezetekben/bizottságokban a civil szervezetek méltányos képvisellel rendelkeznek (például a Nemzeti Gazdasági és Szociális Tanácsban és az Országos Erdő Tanácsban).	<ul style="list-style-type: none"> (2011) 74 civil szervezet által aláírt sajtóközlemény: A demokrácia kigúnyolása a magyar Nemzeti Civil Alapprogram Tanácsában, 2011. augusztus 24. Levegő Munkacsoport weboldala, https://www.levego.hu/en/key-themes/legal-affairs/ 	Prep: 21/01/31 Impl: 21/02/01-től kezdve folyamatos
Igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés			
31	Magyarország biztosítja, hogy az érintett nyilvánosságnak (beleértve a környezetvédelmi szervezeteket) jogorvoslati eljárások álljanak rendelkezésére, hogy a programokat környezetvédelmi alapon bíróság elé lehessen vinni.	ENSZ (1998), Aarhusi Egyezmény, 9. cikk, Részletes leírásért lásd. Általános Hivatkozások szakasz	Prep: 21/01/31 Impl: 21/02/01-től kezdve folyamatos
Fenntartható fejlődést szolgáló oktatás¹⁰			
32	Magyarország minden szinten lényegesen javítja az oktatás minőségét. Egyebek mellett Magyarország lényegesen megemeli a tanárok fizetését, csökkenti adminisztratív feladataikat, és a közoktatásban fokozatosan 18 órára állítja vissza a heti kötelező óraszámot (a jelenlegi 26 órától).	<p>Társadalmunk akkor lesz képes megbirkózni az óriási környezeti kihívásokkal, ha a lakosság jól képzett.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2013) https://www.nfft.hu/documents/127649/4101265/NFFT-ENG-web.pdf Oktatáspolitikai Kilátások – Magyarország. OECD http://www.oecd.org/education/Hungary-Profile.pdf Országjelentés Magyarország 2020. Európai Bizottság. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584543810241&uri=CELEX%3A52020SC0516 <p>Magyarország gazdasági versenyképessége a leghatékonyabban – a megfelelő intézményi és jogi keretrendszer megteremtése mellett – az emberi erőforrás fejlesztésébe történő befektetéssel javítható.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemzetek változó gazdagsága. Világbank. https://www.worldbank.org/en/news/infographic/2018/01/30/the-changing-wealth-of-nations https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29001 <p>A kormányzat jelenlegi tervei szerint az EUtámogatás legnagyobb részét oktatásra, de szinte kizárólag új infrastruktúrára fordítanak. Az infrastruktúrát nyilvánvalóan korszerűsíteni kellene, de a legfőbb probléma a mindennapi műveletekhez szükséges, megfelelő képzettséggel rendelkező személyzet hiánya, valamint az elavult intézményrendszer. Ezek</p>	Prep: Impl:

10 A felsorolt ajánlásokon kívül lásd. a Magyar Környezetvédelmi Oktatási Társaság kiterjedt javaslatcsomagját és koncepcionális ajánlásait a 3. függelékben (kizárólag magyarul).

		nek a problémáknak a megoldására megfelelő terveket kellene felállítani, máskülönbem nem csupán az új infrastruktúra lenne kihasználatlan, hanem a meglévő infrastruktúrát is nagyon kevésbé hatékonyan használnák ki. (Fontos megjegyezni, hogy ezek a problémák nem csupán az oktatási rendszert jellemzik, hanem más közszolgáltatásokat is, például az egészségügyet.)	
33	Magyarország felállít egy minisztériumközi koordináló testületet és ennek a szervezetnek az égisze alatt egy kormányzati háttérintézményt, amelyet a fenntarthatóság értékrendjének és megközelítésének terjesztésével és az ezt mind iskolai, mind iskolán kívüli területen propagálókkal segítségével bíznak meg.	Korábban, 1999 és 2005 között létezett egy efféle háttérintézmény, a Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programiroda (közismert nevén <i>KöNKomp</i>), amely tájékoztatási központként szolgált, szervezeti támogatást és szakismeretet nyújtott, segítette a közintézményeket, nem kormányzati és más szervezeteket és szereplőket, akik aktívan részt vettek a magyar környezeti oktatásban, hogy együtt terjesszék a fenntarthatóság értékeit és elveit.	prep: 21/12/31 Impl: 21/01/01
34	Magyarország a jogalkotástól egészen az iskoláig, tekintet nélkül azok típusára, méretére és hatókörére, a közoktatás minden szintjén bátorítja a 17 Fenntartható Fejlesztési Cél (SDG-k) közül azok hangsúlyos figyelembe vételét, amelyek relevánsak munkájuk során.	Az ENSZ Agenda 2030 és a Fenntartható Fejlesztési Célok 17 ambiciózus célkitűzést jelent a zöldebb, egészségesebb, békésebb és prosperálóbb SDG-k és egyenlőbb bolygó érdekében. 2015-ben az Egyesült Nemzetek 193 államának elfogadásával, az Agenda 2030 a Fenntartható Fejlődésért egy rendkívül ambiciózus és transzformatív víziót vázol fel a fenntartható fejlődés megvalósítására a világ összes országában, legyen az fejlett vagy fejlődő. Az Agenda 2030 egy zöldebb, egészségesebb, békésebb, prosperálóbb és egyenlőbb jövőt képzel el bolygónk és a világszerte élő több milliárd ember számára. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Alap kifejezetten megemlíti, hogy az RRF hivatott az EU kötelezettségvállalásait az ENSZ SDG-k megvalósítása érdekében körvonalazni.	Prep: Impl:
35	Magyarország erősíti az olyan iskolák és óvodák hálózatát („ökoiskolák”, „örökös ökoiskolák”, zöld óvodák és örökös zöld óvodák) hálózatát, amelyek a fenntarthatóság szellemiségét és értékeit mozdítják elő, mind a tanítás, mind a tanulás, mind az intézmény működtetése terén.	Mihelyt ez a hálózat feláll, hosszú távú hatását a hálózat működtetésével és környezeti oktatási elkötelezettségének mélyítésével lehet biztosítani.	Prep: Impl:
36	Magyarország támogatja a tudományos kutatást (a környezetpszichológia, a reklámpszichológia, a szociálpszichológia, a szociológia, a vallás, kultúrtörténet, stb.) és a művészetet (az irodalom, a képzőművészet, a zene, a színház- és filmművészet, az utcai művészet, stb. területén), valamint azokat a programokat és kezdeményezéseket, amelyek a társadalom értékeinek fenntarthatóság felé fordítását célozzák.	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2013) https://www.nfft.hu/documents/127649/4101265/NFFT-ENG-web.pdf 	Prep: Impl:

37	Magyarország támogatja a közösségi kezdeményezésű tudományos programokat, amelyek professzionális és tudományos hasznain felül környezettudatosságra neveli a lakosságot. Hasonló program szervezése bármilyen területen elképzelhető, de különösen a biodiverzitás, a mezőgazdaság, az energetika és a környezeti kockázatok (időjárás) terén lenne szükség a tudatosság növelésére.	A közösségi kutatás, a befogadásnak és a nyilvánosság részvételének ösztönzésével számos további előnnyel bír, amelyeket a hagyományos, egyirányú kommunikációra épülő tájékoztató kampányok nem mutathatnak fel, például a résztvevők felelősségérzetének jelentős és hosszán tartó megnövekedése. Korábbi jó gyakorlatok Magyarországról: Méta, Globe, Biesel Beagle, Vadonleső Madár-megfigyelő napok, Kőpönyeg, Időkép stb.	Impl: 22/01/01
38	Magyarország fokozza a fenntarthatósággal és az ökoszisztémák működésével kapcsolatos környezeti műveltséget az állampolgárok legszélesebb köreiben minden életkorban.	A fenntarthatósági műveltség olyan összetett tudás-, hozzáállás-, és képességtár, amely növeli a jelenlegi és jövőbeli munkaerőpiaci versenyképességet. Az efféle műveltséget igénylő állások minden bizonnyal megsokszorozódnak a közeljövőben.	Prep: Impl:
39	Tantárgyak/tudományágak átjárhatatlan rendszere helyett a tanulás (nem tantárgyalapú) összetett formáinak (például tanulási projekteknek, problémamegoldás-orientált tanulásnak, tematikus napoknak, tematikus heteknek és „erdei iskoláknak”) a jelenleginél sokkal nagyobb teret kell biztosítani minden iskolatípusban.	Nagyon is valós előnyei ellenére a hagyományos „tantárgy-tankönyv-lecke-osztályterem” rendszeren alapuló közoktatás nem képes bevezetni a diákokat a valódi világba, és az ajánlott tanulási formákkal ellentétben nem szembesíti őket a valódi problémákkal.	Prep: Impl:
40	Magyarország programokat fejleszt az atipikus diákoknak, amelyek a környezeti oktatásban már alkalmazott, kidolgozott tevékenységi formákra építenek. A programoknak különösen olyan tevékenységeket kell magukba foglalniuk, amelyek szakítanak a hagyományos megközelítéssel (például egyoldalúan kognitív és verbális).	A fenntarthatóság pedagógiája rendszerszintű megközelítést igényel, új tanítási-tanulási stratégiát, amely a tanulási folyamat során figyelembe veszi az egyéni különbségeket és minden gyerek számára lehetőségeket teremt – beleértve az atipikus fejlődési úttal rendelkezőket is (például diszlexiával, diszgráfiával, számolási zavarral, autisztikus spektrumzavarral küzdő tanulók vagy kiemelkedő képességekkel és tehetséggel bíró diákok)! – a környezet megismerésének és az ehhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításának folyamatában.	Impl: 22/01/01
Gazdasági eszközök			
41	Magyarország készítse el a környezetre káros szubvenciók (beleértve az externális költségek internalizálásának elmaradása miatt bevezetett állami támogatásokat) nyilvántartását. Ez tartalmazza a közszolgáltatások piaci árainak lehetővé tételét is.	Ezek a szubvenciók strukturális kockázatokat teremtenek a kormányzatok költségvetésére és minden ágazat pénzügyi teljesítményére nézve. Pazarló fogyasztásra ösztönöznek (különösen a populáció tehetősebb szegmenseiben) és felhajtják a károk kibocsátások mennyiségét. Ez az intézkedés összhangban áll a „szennyező fizet” elvével (EU (2012), TFEU, 191(2) cikk). Részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. Ezzel a lépéssel a fogyasztók és	21/06/30

		<p>a termelők is teljes mértékben megfizetnék a környezetszennyezés társadalmi költségét, így szembesülve ezekkel a költségekkel. A kormányzat részére lényeges bevételi forrás teremthető, amelyet környezetvédelemre és a társadalom sérülékeny csoportjainak védelmére lehet használni. A cégek számára pedig olyan, hatalmas mértékű piaci ösztönzők keletkeznek, amelyek hatékonyabb és kevésbé környezetszennyező termékeket és szolgáltatásokat hívnak életre.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EC, Jog, Az EU Környezeti Jogelveit tartalmazó képzési csomag. https://ec.europa.eu/environment/legal/law/principles.htm • Piszkos támogatások: Hogyan szabotálja környezeti céljait Európa. Investigate Europe, https://www.investigate-europe.eu/en/2020/fossil-subsidies/ 	
42	A környezetre káros szubvenciók nyilvántartása alapján Magyarország éves végrehajtási tervet készít az összes környezetre káros szubvenció eltávolítására (beleértve minden externális költség internalizálását).	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2012), TFEU. Részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • Környezetre káros szubvenciók: Reformkihívások. OECD https://www.oecd.org/fr/tad/environmentallyharmfulsubsidieschallenges-forreform.htm • Környezetgazdaságtan. Európai Bizottság https://ec.europa.eu/environment/enveco/taxation/ 	21/11/30
43	Magyarország a fenti tervvel összhangban kivezeti az összes, környezetre káros szubvenciót.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2012), TFEU. Részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Évente lényegi szubvenciók kivezetése, és minden szubvenció kivezetése 2030-ig
44	Magyarország ösztönzőket vezet be a vállalatok számára, hogy tájékoztassák ügyfeleiket a termékeikkel és szolgáltatásaikkal kapcsolatos, externális költségekről. Magyarország biztosítja a vállalatokat arról, hogy a megfelelő módszertanhoz jussanak az externális pénzből kifejezett értékének kiszámolására.	<p>Mindaddig, amíg az árak nem a valódi költségeket tükrözik (vagyis nem tartalmazzák az externális költségeket), arra van szükség, hogy ezekről a költségekről külön tájékoztassák az ügyfeleket, hogy ezzel segítsék őket jó döntéseket hozni. Egy efféle intézkedés a lakosság tájékozottsága növelésének rendkívül fontos eszköze.</p> <p>Fogyasztás és fogyasztók környezetterhelése: metodológia és eredmények. Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja, 2019, https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/consumption-and-consumer-footprint-methodology-and-results</p> <p>1360X, hatásértékelő platform,</p>	

		<p>https://www.gstimpact.com/</p> <p>A PENNY első alkalommal címkézi fel „valódi áraikkal” a termékeit Rövidlátó az árvíta – A fogyasztást terhelő többletköltségek nem jelennek meg – Átláthatóság teremtése. https://www.rewe-group.com/en/newsroom/press-releases/1710-penny-labels-its-first-products-with-true-prices</p>	
45	Magyarország lehetővé teszi, hogy a hulladéklerakókra kivetett adót át lehessen hárítani a szennyezőkre. Ez jelenleg nem tehető meg az általános költségek csökkentését érintő szabályozás miatt.	<p>->Azáltal, hogy a szennyezők a hulladéklerakókra kivetett adó megfizetésére kényszerülnek, az árban pontosabban megjelenik a hulladéklerakók környezeti költsége. A hulladéklerakókra kivetett adót 2003-ban vezették be, és 3000 HUF/tonnáról 2014-re 6000 HUF/tonnára emelkedett, ahol a bevételeket a hulladékgazdálkodás felhasználására irányozták elő. Ugyanakkor a hatáskörét az ipari hulladéokra is kiterjesztették. A várakozások szerint 2016-ra 40 EUR/tonnára (12000 HUF/tonna) emelkedett volna az adó mértéke, azonban a díjakat a 2014-es szinten fagyasztották be és további emelést nem eszközöltek. A kormány arról számolt be, hogy egy efféle növelés kontraproduktív lenne és több illegális hulladéklerakáshoz vezetne. Ennek eredményeként a hulladéklerakás költsége alacsony marad, amely visszaveti az újrahasznosítás támogatását.</p> <ul style="list-style-type: none"> • OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország. Részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>Ezen kívül ez az intézkedés segíti Magyarországot abban, hogy megfeleljen az EU új, körforgásos gazdaságról szóló csomagjának, amely a hulladéklerakás csökkentését célzó, hulladékra vonatkozó hosszú távú célkitűzéseket tartalmaz.</p>	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 22/01/01</p>
46	Magyarország hulladékégetési adót vezet be, ezzel hozzájárulva egy felfelé ható elmozduláshoz a hulladékhierarchiában.	<p>A hulladékégetési adó ösztönözné a különféle anyagok újrahasznosítását, beleértve a biológiai kezelést is, és különösen nagy löketet adna a műanyagok újrahasznosításának, ahogy ezt a következő újságcikk is megmutatja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Times (2018), A hulladékégetés megadóztatása lökést adhat a műanyag-újrahasznosításnak. https://www.thetimes.co.uk/article/incineration-tax-could-boost-plastic-recycling-b26njp3xk. <p>Ez az adófajta már több európai ország-</p>	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 22/01/01</p>

		ban, például Ausztriában, Belgiumban, Dániában és Olaszországban is léteznek.	
47	Magyarország lépéseket tesz a „szennyező fizet” elv alkalmazásának javítására azáltal is, hogy biztosítja, az 1 millió EUR feletti, közpénzből (EU és/vagy nemzeti) támogatott, konkrét egyedi projektekről szóló, minden egyes döntést megelőzően készül külső költségelemzés.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2012), TFEU, 2. paragrafus, 191. cikk. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz • EU (2018), CPR-javaslat, Preambulum 5. paragrafus. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	Precond
48	A „szennyező fizet” elvet következetesen alkalmazzák: semmilyen EU-támogatást nem kapnak olyan projektek, amelyeket a felhasználók/szennyezők finanszírozhatnak.	A 'szennyező fizet' elvet az EU-Szerződés 130(2) cikke rögzíti és a környezeti felelősségről szóló irányelv alapjául szolgál az elővigyázatosság elve mentén. Így ezt az elvet minden, az Európai Unió által támogatott projekt esetén alkalmazni kell.	Folyamatos
49	Magyarország kialakítja azt a jogi keretrendszert, amely biztosítani tudja, hogy a kormány előzetes környezetértékeléseket folytathasson le, mielőtt a közfinanszírozásban (állami költségvetés, adózási rendszerek) bármiféle változás történik. A közfinanszírozásban bekövetkező változásokat követően utólagos hatásvizsgálatok megfelelő levezénylése szükséges.	<ul style="list-style-type: none"> • A magyar kormány környezetpolitikai teljesítményének félidei értékelése, https://www.levego.hu/site/assets/files/5535/kormanyvertেকেles2012-angol-vegleges.pdf • 2010. évi törvény a jogalkotásról, (2010), 17. szakasz, http://njt.hu/translated/doc/J2010T0130P_20200101_FIN.PDF 	Prep: 21/06/30 Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos
50	Visszaállításra kerülnek a piaci alapú energiaárak, és Magyarország vezesse ki a fűtési költségek támogatását, miközben a sérülékeny csoportokat az energiafogyasztáshoz nem kapcsolódó, szociális segélyekkel kompenzálja.	Magyarországon a jelenleg alkalmazott árszabályozás típusa korlátozza a belépést a rendkívül koncentrált energiapiacra általában, és olyan vállalatok számára is, amelyek megújuló energiaforrások segítségével kínálnak energia- és fűtési szolgáltatásokat. Az energiaár szabályozása és a hőfogyasztás szubvencionálása aláássa az energiahatékonyság javítására vonatkozó kormányzati törekvéseket. Ugyancsak ellentmond a Nemzeti Energiastratégia arra vonatkozó ajánlásainak, hogy a háztartások hatékonyabb energiafelhasználását kellene segíteni ahelyett, hogy alacsonyabb energiaárakat ajánlanak számukra. Ráadásul az energiaár szabályozása és a hőfogyasztás szubvencionálása nem hatékony módja az energia megfizethetőségének negatív irányú változásáról szóló aggodalmakkal szembeni küzdelemnek. A háztartások támogatása energiaszámláik kifizetésében nem hatékony energiafelhasználásba kényszeríti őket, a mesterségesen alacsonyan tartott árak pedig semmilyen ösztönzővel nem bírnak az energiatakarékosságra vagy az energiahatékonyság javítására. A támogatás efféle típusa nem a leginkább rászorulókat célozza: az árak csökkentése minden felhasználót ugyanúgy támogat, beleértve a tehetős háztartásokat is. A hőfogyasztás szubvencionálása leginkább a tehetősebb, gyakran városokban élőknek hasznos, ahol a természetes gázfűtés és a távfűtés hálózatai fejlettek.	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01

		<ul style="list-style-type: none"> 2018, OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
51	Magyarország megoldást talál az energiaár szabályozása és a vállalatok jövedelemadó-jára vonatkozó azon szabályozás közötti, esetleges össze nem egyeztetetőségre, amellyel Magyarország a megújuló villamosáram-termelésbe történő befektetést ösztönzi. A piaci alapú energiaáraknak megfelelően reflektálniuk kell az energiahasználatból eredő környezeti károokra.	<p>A háztartások számára az energiaárakat több alkalommal annyira lecsökkentették, hogy nem érik el a költségek szintjeit (kivéve a szilárd tüzelőanyagokat). Ez a gyakorlat csökkenti az energiaszektorbeli beruházások megtérülését. Így általában véve is korlátozza a belépést az energiapiacra, és olyan vállalatok számára is, amelyek megújuló energiaforrások segítségével kínálnak energia- és fűtési szolgáltatásokat. Sőt, miközben az új befektetés változó költségeit azonnal levonják a vállalat jövedelemadó-alapjából, a tőkeköltségeket az évek során fokozatosan kell majd leírni. Az adózási szabályozás ezen jellegzetessége akaratlanul is eltántorítja a karbonsemleges áramfejlesztési technológiákba történő befektetést, amelyek magas tőkeköltségeket és alacsony változó költségeket takarnak szén-dioxid-intenzív társaikkal szemben.</p> <ul style="list-style-type: none"> OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	<p>Prep: 21/06/31</p> <p>Impl: 22/01/01</p>
52	Magyarország meghatározza a paksi atomerőmű leszerelésének összes költségét (beleértve Paks II tervezett költségeit is), valamint az atomerőmű összes nukleáris hulladéka tárolásának költségeit, mindaddig, amíg azok teljesen biztonságossá nem válnak. Magyarországon nyilvánossá teszik ezeket az adatokat és ezeket a költségeket beleépítik a Paks I, majd Paks II erőművek működése által termelt elektromos áram árába.	<p>„3: Az Unió egy belső piacot hoz létre. Az Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul ...” (Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, 3. cikk), Versenyképes piacgazdaság nem működhet akkor, ha az árak lényegesen eltérnek a költségektől.</p>	
53	Magyarországon minden gépjármű esetén minden egyes út esetén nemzeti útdíj kerül bevezetésre, amelyik visszatükrözi a megtett távolságot, a jármű környezetvédelmi jellemzőit, a jármű maximálisan engedélyezett súlyát, a közlekedés időszakát (pl. csúcsidő és/vagy hétvége esetén más díjazás) és más speciális feltételeket (pl. érzékeny területek, zsúfolt utak). Az útdíjrendszer egy integrált térhasználati díjrendszer („Pozíció, idő és távolságmérési” rendszer) része lenne, amelyik a közterületek használatát (mind mozgás, mind parkolás esetén) egységesített, rugalmas rendszerben	<p>Az Európai Bizottság jelentéseiben többször hangsúlyozta, hogy a közlekedés által okozott, negatív externáliák költségét Európában nem fizetik meg a közlekedés szereplői. Ez különösen igaz Magyarországra, ahol mind az utasok, mind a teherszállítók kevesebb, mint harmadát fizetik meg a felmerülő költségeknek. A nemzeti útdíj internalizálja a közúti közlekedés externális költségeit, és a szerzett bevételt a populáció tagjai között újra lehet osztani a további társadalmi hasznok reményében. Ezt a reformot sikerrel vezették be számos országban, például Iránban és Kanadában. A további részleteket lásd. 1. számú Függelék.</p>	<p>Pre: 21/06/31</p> <p>Impl: 22/01/01</p>

	<p>kezelné. Az útdíjnak és más díjképzési eszközöknek azt kell biztosítaniuk, hogy minden úthasználó megfizeti az általuk okozott, teljes infrastrukturális és környezeti költségeket. Egy efféle útdíj bevezetésével Magyarországon az egyszerűsítés kedvéért el lehetne törölni az éves gépjárműadót.</p>	<p>lék: Levegő Munkacsoport: „A közúti közlekedés externális költségeinek internalizálása Magyarországon”</p>	
54	<p>Magyarország mindenhol kötelezővé teszi a parkolási díjak olyan szintű bevezetését, amelyik biztosítja, hogy az utcai parkolóhelyek legalább 15 százaléka egy 300 méteres sugarú körben bármikor szabadon használható.</p>	<p>Ez az intézkedés megszüntetné a parkolóhely keresésére irányuló forgalmat (Budapesten ez manapság akár az összforgalom 30 százalékát is elérheti). Továbbá megszüntetné, hogy a kézbesítési szolgáltatások illegálisan parkoljanak az út mentén, ami Budapesten eléggé tipikus jelenség. Továbbá ez az intézkedés egy alapvető piaci elv bevezetését is jelentené: az árat a kereslet és a kínálat megfelelően egyensúlyozhatná ki.</p>	<p>Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01</p>
55	<p>Magyarország hozzájárul a könnyű, elektromos járművek napi szintű használatához azáltal, hogy lehetővé teszi a munkáltatók számára, hogy a kerékpárral, beleértve az elektromos kerékpárt, munkába járó alkalmazottjaiknak adómentes, kilométer-alapú hozzájárulást fizethessenek, és hogy bármilyen használatra adómentesen kerékpárt (beleértve az elektromos kerékpárt) bocsáthassanak rendelkezésre.</p>	<p>Az elektromos járművek növelik a villamosenergia iránti igényt, csökkentik azonban az üzemanyag-igényt és a teljes üzemanyag-ciklus üvegházhatást okozó kibocsátását. Így az alacsony karbonkibocsátású gazdaságra való, zökkenőmentes átállás érdekében Magyarországnak hosszú távú vízióra és közpolitikai intézkedések diverzifikált és adaptív portfóliójára van szüksége, beleértve az új fiskális eszközök (például adómentes, kilométer-alapú hozzájárulásra) alkalmazását, hogy a belső égésű motorokról az elektromos járművekre megtörténjen az átállás a közlekedési szektorban és ez a nagy járműpiacokon stimulálja az elektromos járművek nagyobb mértékű piacra dobását. Továbbá a munkahelyre kerékpározás ösztönzése arra bátorítja az embereket, hogy egészségesebb és környezetbarátabb életmódbeli választásokat hozzanak meg.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Levegő Munkacsoport (2017). Lesz-e kormányhatározat az elektromos kétkerekűekről? https://www.levego.hu/hirek/lesz-e-kormanyhatarozat-az-elektromos-ketkerekuekrol/ • Levegő Munkacsoport. Javaslatok a Mikromobilitási Eszközök Forgalmi Szabályozására Szolgáltatói Tapasztalatok Alapján. https://www.levego.hu/sites/default/files/mikromob_szab_2020jan7.pdf <p>A könnyű elektromos járművek olyan elektromos járművek, amelyeknek egy vagy több kerekét akkumulátor, üzemanyag-cella hajtja, vagy hybrid meghajtásúak, és általában 100 kg-nál kisebb súlyúak. Ilyenek például az elektromos kerékpárok, az elektromos rollek, az elektromos gördeszkák, elektromos egykerekűek.</p>	<p>Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01</p>

		<ul style="list-style-type: none"> Wikipedia (2020). Könnyű elektromos jármű https://en.wikipedia.org/wiki/Light_electric_vehicle 	
56	Magyarországon egy olyan, kibocsátás-alapú repülőjegrendszer kerül bevezetésre, amely a Nagy-Britanniában az utasokra terhelt adó modelljét követi, és minden egyes repülőút esetén egyénileg kalkulálják.	<p>A kibocsátás-alapú repülőjegrendszer hatá- sos eszköz az egyre növekvő és az üvegház- hatású gázok kibocsátásában egyre nagyobb részt kitevő légi közlekedés visszafogására. Ez az adó az utasok számára ösztönzőként működik a repülőutak elkerülésére vagy a légi közlekedés externális hatásának internalizálá- sával más közlekedési mód választására.</p> <ul style="list-style-type: none"> EU (2016), Fenntarthatóság-orientált EU-adók: Az európai, kibocsátásalapú repülőjegadó példája. A FairTax projektet az Európai Unió 2014-2018 között lebonyolított, Horizon 2020 kutatási és innovációs programja támogatja, támogatási szerződés száma FairTax 649439 https://ec.europa.eu/budget/mff/Library/hlgor/selected-readings/41-Carbon-basedFlightTicketTax-Schratzenstalle.pdf Wikipedia, Légiutasok kötelességei https://en.wikipedia.org/wiki/Air_Passenger_Duty 	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01
57	Magyarország bevezeti a kiterjesztett gyártói felelősség (extended producer responsibility - EPR) új intézményi berendezkedéseinek ellenőrzését és értékelését a potenciális hosszú távú negatív hatások elemzésére és kezelésére. Magyarország programot készít a fejlesztésére (talán egy olyan EPR-megközelítést is kipróbál, amelyik a gyártókat menedzseri vagy döntéshozói felelősséggel ruházza fel egyetlen gyártói felelősségi rendszeren, PRO-n belül vagy többféle, egymással versengő PRO-rendszereket, ahogy ezt az OECD más tagállamainak a többsége teszi).	<p>Ezeknek az intézkedéseknek a szükségességét támasztja alá az a tény is, hogy az EPR-hez kapcsolódó termékdíjak és az új irányítási rendszer nem tűnik előmozdító hatásúnak a környezeti teljesítmény javítására és a privátszektor bevonására nézve.</p> <p>További információk az EPR-ről:</p> <ul style="list-style-type: none"> OECD, Kiterjesztett gyártói felelősség https://www.oecd.org/env/tools-evaluation/extendedproducerresponsibility.htm <p>Az OECD Magyarországról szóló, környezeti teljesítményvizsgálattal kapcsolatos, 2018-as jelentésében említett kérdés: OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország, 4. fejezet: Hulladék, anyag-gazdálkodás és körforgásos gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01
58	Magyarország biztosítja, hogy a környezetvédelmi termékdíjak visszatükrözik az életciklusuk végére ért termékek kezelési költségeit, prediktálhatóak és ösztönzik a magánszektorbeli beruházásokat (például a környezetvédelmi termékdíj és a szabályozási EPR-rendszer által lefedett termékek számának növelésével). Magyarország a környezetvédelmi termékdíjat minden efféle díjjal terhelt termék vagy szolgáltatás	<p>Ez az intézkedés segíti a környezeti externáliák internalizálását és ösztönzőt jelent a gyártók számára, hogy figyelembe vegyék az életciklusuk végére ért termékekkel kapcsolatos, környezetvédelmi megfontolásokat. A fogyasztók számára fontos, hogy tudatában legyenek az árképzésnek és az azt alakító indokoknak, hogy tudatos fogyasztói döntéseket hozhassanak.</p>	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01

	minden egyes adásvételekor beszámítja.		
59	Magyarország értékeli a környezetterhelési díjak hatásait és az értékelés alapján javítja a rendszert. (A légerterhelési díjat a levegőbe kibocsátott szennyezőanyagok éves kockázati szintje és mennyisége alapján számítják; a vízterhelési díjat a vizekbe jutott szennyezőanyagok teljes mennyisége alapján számítják évente az egyes szennyezők jelentette kockázatból és az érintett terület jellegzetességeiből számított rátával kiigazítva; a talajterhelési díjat a szennyvíz tárolására és kiszáritására szabják ki.)	A környezetvédelmi elemek (levegő, víz és talaj) árát bele kell venni a gazdasági tervezésbe a „szennyező fizet” elvének alkalmazása által. A környezetterhelési díjak (ELF-k) a gazdasági folyamatok kontrollálásának hatékony eszközei azáltal, hogy a környezetszennyezés csökkentésére és megelőzésére ösztönzik a környezeti elemek használóit, és pénzügyi támogatást nyújtanak ahhoz, hogy a megszerzett bevételekből ezt a célt elérjék. Ha az ELF-k jól teljesítenek, a társadalom egésze profitálhat a környezet és az emberek egészségi állapotának javulásából. A magyar gazdaság versenyképessége ugyancsak növekedne, amikor a technológia környezetbaráttá alakul át, amely elengedhetetlen a további előrehaladás érdekében. A vízterhelési díj a felszíni vizek szennyeződését és megfertőződését akadályozná meg, amely így az emberi egészséget védi és megőrzi, sőt javítja a vizek ökológiai értékét. A talajterhelési díj megszüntetné vagy legalább enyhítené a hazai szennyvizek kiszáritásából adódó szennyeződést (a városi területek egyik kulcsfontosságú szennyezője) azáltal, hogy az embereket érdekeltté tenné abban, hogy a sokkal kényelmesebb közműszolgáltatást használják olyan áron, amelyik közelebb van a fizetendő talajterhelési díjhoz. Ahhoz azonban, hogy ez hatékonyan működjön, elemezni kell az elmúlt években alkalmazott környezetterhelési díjak eredményeit, és a díjak szintjét, valamint a rendszert ennek megfelelően kell kiigazítani.	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01
60	Magyarország növeli a földvédelmi díjat és terjessze ki annak hatáskörét.	A földvédelmi díjat akkor vetik ki, amikor egy zöld területet építési területté minősítenek át. Jelenleg ennek azonban nincs valódi elrettenítő hatása, mivel nagyon alacsony és számos esetben mentesíthető. <ul style="list-style-type: none"> • Levegő Munkacsoport, Magyarország, Társaság a fenntarthatóságért, Csehország, Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Lengyelország, Dán Ökológiai Tanács (2004), Környezeti fiskális reform Magyarországon, Csehországban, Lengyelországban és Dániában: az ökológiai költségvetési reform szükségessége és lehetőségei, 72. oldal. https://www.levego.hu/sites/default/files/budget_n.pdf 	Prep: 21/03/31 Impl: 21/06/01
61	Magyarország (a német <i>Niederschlagswassergebühr</i> mintájára) a városi területeken csapadékvízdíjat vezet be.	A csapadékvízdíj az ingatlantulajdonosokra a felszínen elfolyó esőt akadályozó, áthatolhatatlan felület arányában kivetett díj. Ez egy bizonyos ingatlan, beleértve a beton vagy aszfalt behajtókat és tetőket, víz által teljességben áthatolhatatlan felületeihez aránylik, amelyek nem teszik lehetővé, hogy az esővíz el-	Prep: 22/07/31 Impl: 23/01/01

		<p>szivárognak. Városi területeken az olyan szilárd felületek, mint a parkolók, járdák és tetők, megakadályozzák, hogy az esővíz a talajba kerüljön. Ez az esővíz a város vízvezető csatornáiban folyik el, közvetlenül a tavakba, patakokba, folyókba kerülve. Az elfolyó esővíz szennyeződéseket, szemetet és törmelékét visz magával, és így egészségügyi és biztonsági problémákat okoz a lakóknak és a vadon élő állatoknak is. Az esővíz kezelése védelmet nyújt az otthonoknak, a vállalkozásoknak és a környezetnek is, és segít megelőzni az áradásokat, az eróziót és a környezetszennyezést. Urbánus területek talajának vízzáróvá tétele Európában:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EEA (2019) Urbánus területek talajának vízzáróvá tétele Európában https://www.eea.europa.eu/articles/urban-soil-sealing-in-europe • The VIP, A városokban csapadékdíjjal fizetnek a németek a leburkolt területekért. https://thevip.hu/2020/12/05/a-varosokban-csapadekdijjal-fizetnek-a-nemetek-leburkolt-teruletekert/ 	
62	Magyarország lényegesen megemeli a bányászati adókat.	<p>Magyarországon rendkívül alacsonyak a bányászati adók. Ez különösen igaz az ásványi nyersanyagok bányászati adóira, kivéve a szénhidrogéneket.</p> <p>A bányászati adók alacsony szintje többféle káros hatással jár. Akkor is új nyersanyagokat használnak, amikor az építőanyagok egy részét a helyszínen másodszer is fel lehetne használni, ez pedig enyhíthetné a közlekedés okozta környezetterhelést is. Ezek az ásványi termékek nem megújuló nyersanyagok, így a kibányászott anyagokat nem lehet mással kiváltani. Következésképpen mennyiségükkel csökkennek Magyarország természeti erőforrásai. Maga a bányászat is jelentős környezetszennyezéssel jár. Az alacsony bányászati adószintek az üzleti szervezeteknek is hamis tájékoztató pontot kínálnak: az újonnan bányászott építőanyagok indokolatlanul alacsony árával egyebek mellett akadályozzák vagy teljesen ellehetetlenítik az építőanyag-hulladék másodlagos felhasználását.</p>	<p>Prep: 21/03/31</p> <p>Impl: 22/01/01</p>
63	Magyarország a lehető leggyorsabban elfogadja és bevezeti a zöld közbeszerzés nemzeti akciótervét.	<p>A zöld közbeszerzési eljárás az üvegházhatású gázok kibocsátásának, a veszélyes és mérgező anyagok használatának, és a szennyezés, beleértve a műanyagszennyezés csökkentésével szolgálja a környezet javát. Ezen kívül a magyar gazdaságot innovatív termékek és szolgáltatások számára létrehozott, új piacokkal támogatja. Magyarország követheti például a zöld könyv útmutatásait: Európai Bizottság, Állami beszerzőket támo-</p>	<p>Prep: 21/03/31</p> <p>Impl: 21/06/01</p>

		<p>gató eszközök</p> <p>https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers/green-procurement_e.</p>	
64	Magyarországon elfogadásra/módosításra kerülnek a zöld közbeszerzés részletes szabályairól szóló kormányrendeletek.	<ul style="list-style-type: none"> 2015. évi CXLI. törvény a közbeszerzésekről (2015), 198 (1) szakasz, 10. és 13. oldal http://njt.hu/translated/doc/J2015T0143P_20180808_FIN.pdf 	21/05/31
65	Magyarország a közbeszerzési piac olyan ellenőrző eljárását vezeti be, amelyben az EU zöld közbeszerzési kritériumát (GPP) és indikátorait alkalmazzák. A GPP-kritériumot a harmadik országokból importált erőforrások, termékek és szolgáltatások esetén is alkalmazni kell.	<ul style="list-style-type: none"> Európai Bizottság: Zöld közbeszerzési eljárás, https://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm 	Prep: 21/06/31 Impl: 22/01/01
66	Magyarország azonnali hatállyal felfüggeszti azoknak a nagyberuházásoknak a szubvencionálását, amelyek sem a klíma- és környezeti célok elérése érdekében nem szükségesek, sem a magyar gazdaság fejlődése érdekében nem sürgetőek, beleértve egyebek mellett <ul style="list-style-type: none"> – a budapesti Városliget új épületeinek konstrukcióját, – a budai Várkerület kormányzati hivatali területté alakítását, – új stadionok építését, – új szállodák építését, – a hajdúnánási MotoGP autóversenypálya építését. 	A klímaválság és a biodiverzitás válsága a közpénzek átstrukturálásának olyan mértékét kívánja meg, mint háború idején.	Precond
67	Magyarország sem EU-alapokból, sem a nemzeti költségvetésből származóan se közvetlen, se közvetett (például adókedvezmények) állami támogatásban nem részesíti a következő beruházásokat vagy műveleteket: <ol style="list-style-type: none"> 1. Fosszilis energiahordozók előállításával, feldolgozásával, elosztásával, raktározásával vagy égetésével kapcsolatos befektetések (Múltányos Átállást Támogató Alap 5. cikk); 2. Nukleáris erőművek leszerelése, működtetése, átalakítása vagy építése (InvestEU V. számú Függetlenség); 3. Nagyszabású vízerőművekkel kapcsolatos beruházások, kivéve a már meglévő létesítmények fenntarthatóságának javítását célzó befektetéseket; 4. Takarmánynövény-alapú bioüzemanyagok és fenntarthatatlan bioenergia; 5. Beruházások hulladék hulladéklerakóban való elhelyezésére (Európai Regionális Fejlesztési Alap, 6. cikk); 6. Hulladék égetésére szolgáló létesítményekre irányuló beruházások, beleértve a kijelölt szemétegetőket vagy más létesít- 	<p>Ezek a beruházások különösen károsak a környezetre nézve. Sőt, az efféle befektetéseknek a nyílt piacon kell versengeniük, és amennyiben állami támogatásban részesülnek, a környezeti szempontból előnyös beruházásokkal szemben tisztességtelen előnyre tesznek szert.</p> <ul style="list-style-type: none"> Zöld Tízek (2020), RE: Hogyan garantáljuk a zöld helyreállítást Európában a Next Generation EU keretében. https://www.greenrecovery.eu/s/Guaranteeing-a-Green-Recovery-across-Europe-in-Next-Generation-EU 	Precond

	<p>ményekben, például cementégető kemen- cékben történő égetést is;</p> <p>7. Az Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) I. számú Függelékében (az Európai Regio- nális Fejlesztési Alap, 6. cikke) felsorolt te- vékenységek üvegházhatású gázkibocsá- tása csökkentésére irányuló beruházások;</p> <p>8. Belsőégésű motorral felszerelt gépjár- művek;</p> <p>9. Repülési kapacitás bővítése;</p> <p>10. Autópályák bővítése;</p> <p>11. LNG- és dízelüzemű tengeri hajók, ki- véve a meglévő hajók áttervezésére szánt beruházások, hogy lényegesen javítsák energiahatékonyságukat és az ÜHG-kibo- csátásukat;</p> <p>12. A fosszilis gáz (LNG/CNG) szállítására szánt infrastruktúra;</p> <p>13. Vegyszergyártók, kivéve biztonságos és fenntartható vegyszerek esetén;</p> <p>14. Textilipar, kivéve a fenntarthatóság és emberi jogi kritériumok szigorú betartását;</p> <p>15. Állattenyésztés, kivéve a biogazdálko- dást vagy a külterjes állattenyésztést (<0,7 állategység/ha);</p> <p>16. Élő állatok bevonásával folytatott kísér- leti és tudományos célok érdekében folyta- tott tevékenységek, amennyiben az Euró- pai egyezmény a kísérleti és egyéb tudo- mányos célokra felhasznált gerinces álla- tok védelméről előírásai betartása nem ga- rantált (InvestEU V. számú Függelék);</p> <p>17. Fakitermelés (erdészet és fűrésztele- pek), kivétel az összefüggő növénytakaró/ természet közelsége esetén;</p> <p>18. Halászat & halfeldolgozás, kivéve 12 méternél kisebb hálókkal, kisüzemi halá- szati tervvel bíró halászat, a tudományosan megalapozott, maximális fenntartható ho- zam tiszteletben tartása esetén;</p> <p>19. Akvakultúra & feldolgozás, kivéve a ki- terjedt, félig természetes vizes élőhelyeket vagy a teljesen növényi takarmányt hasz- náló, zártláncú visszaforgatásos rendsze- reket;</p> <p>20. Adózási szempontból nem együttműkö- dő országok és területek európai uniós jegyzékében szereplő vállalatok által kez- deményezett befektetések (Múltányos Átál- lást Támogató Alapról szóló ECON véle- mény);</p> <p>21. Olyan vállalatokba történő beruházás, amelyek igazoltak visszaéltek vagy meg- sértettek környezeti, emberi és munkavál- lalói jogokat, vagy ahol korrupciót tapasztal- tak.</p>		
68	Magyarország ösztönözze az erőforrás- takarékos és körforgásos gazdaságot azál-	Magyarország az újrafeldolgozás és újrahasz- nosítás fokozásával javította hulladék- és	Folyamatos

	<p>tal, hogy támogatja a következőkbe történő pénzügyi befektetést:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tisztább gyártás, erőforrás-takarékos gyártás, • ipari szimbiózis programok, • a további felhasználást érintő szektor (különösen a további felhasználást serkentő központok hálózatának felállítása), és • az újrafeldolgozó szektor (a körforgásos gazdaság helyi megvalósítója). 	<p>anyagkezelési gyakorlatát. Ennek ellenére a körforgásos gazdaság irányába történő átmenet elősegítése mindeddig korlátozottan bizonyult. Anyagtermelékenység terén (egységnyi használt anyagonként keletkező gazdasági érték mennyiségeként meghatározva, vagyis a hazai anyagfelhasználás [DMC] egységként vett bruttó hazai terméke [GDP]), Magyarország nem éri el az OECD európai átlagát. Ez azt jelenti, hogy az ország értékteremtéskor hatékonyabban is felhasználhatná anyagi erőforrásait.</p> <ul style="list-style-type: none"> • OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	
69	Magyarország a megnövekedett adóterhetet és díjakat illetően kompenzációt biztosít a rászorulóknak.	További bevételekre kell szert tenniük azoknak, akik elveszítik munkájukat és/vagy azoknak, akiket az intézkedések különösen negatívan érintenek (a népesség legszegényebb rétegei).	Az adóemelésekkel párhuzamosan
Zöld beruházások és innováció			
70	Magyarország megnöveli a környezettel kapcsolatos innovációra vonatkozó kutatás-fejlesztés közfinanszírozását, valamint értékeli az efféle finanszírozás eredményességét és hatékonyságát. Magyarország célozzon meg a környezet szempontjából hasznos közlekedési és mezőgazdasági innovációkat, fenntartható épülettechnológiákat és energiatermelést.	<p>Az öko-innováció terén Magyarország jóval elmarad az európai uniós átlagtól.</p> <p>EC (2020) ÖKO-INNOVÁCIÓ az európai közpolitikák középpontjában</p> <ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), Az Öko-innovációs Eredménytábla és az Öko-innovációs mutató https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en <p>Ehhez képest viszont az öko-innovációk létfontosságúak a magas szintű foglalkoztatás és méltányos bevételelosztás eléréséhez a természeti kincsek és a biodiverzitás visszafordíthatatlan pusztítása nélkül.</p> <p>További információk a zöld technológiákra vonatkozó innovációs közpolitikáról:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UNECE (2013), Zöld technológiákra vonatkozó innovációs politika: Útmutató az európai és közép-ázsiai átmeneti gazdaságok döntéshozói számára https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/GreenTechnology/ECE_CECI_20_web.pdf • OECD (2009), Fenntartható gyártás és öko-innováció: Keretrendszer, jó gyakorlatok és mérés - összefoglaló jelentés https://www.oecd.org/innovation/inno/43423689.pdf 	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos</p>
71	A kutatásnak, a technológiai fejlődésnek és az innovációs beavatkozásoknak különö-	A kutatás és az innováció rendkívüli fontosságú olyan megoldások és rendszerszintű átala-	Prep: 21/06/30

	sen az erőforrások megőrzésének és az energiatakarékosságnak a fejlesztésére kell összpontosítani, és a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció (KTFI) tevékenységeit kell prioritizálni az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások és az éghajlathoz való alkalmazkodás területén.	kítások kifejlesztésére, amelyek segítik az átmenetet a 2050-re megcélzott klímasemlegeség eléréséhez. Ez a Horizon Europe program célkitűzéseivel is egybevág.	Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos
72	Magyarországon bevezetésre kerülnek az EU öko-innovációs indikátorai a nemzeti stratégiákban.	EU öko-innovációs indikátorok: <ul style="list-style-type: none"> • Öko-innovációs Obszervatórium (2018), EU öko-innovációs mutató: Műszaki megjegyzés, Technopolis Csoport https://ec.europa.eu/environment/ecoap/sites/ecoap_stayconnected/files/ecoi_index_eu_2018_technical_note.pdf 	Prep: 21/06/30 Imp: 21/07/01-től kezdve folyamatos
73	Magyarország a vállalkozások, a pénzügyi intézmények és más érdekelt felek közötti, szélesebb együttműködés reményében alakítson ki egy platformot, amely a körforgásos gazdaság fejlődését segítené elő (és az erőforrások hatékony elosztásának és a körforgásos gazdaság jó gyakorlatainak megosztását).	Hasonló platform: Körforgásos Gazdaság Alapítvány, amelyet 2013-ban alapítottak, és a körforgásos gazdaság előmozdítása érdekében gyűjtött össze üzleti partnereket és arra, hogy fórumot kínáljon a tapasztalatok és jó gyakorlatok megosztására. Hasonlóképpen az Ablakon Bedobott Pénz nevű program a vállalatokon belül a környezetvédelmi - beleértve a hulladékgazdálkodást és az erőforrás-hatékonyságot - teljesítményért kiosztott díj formájában bátorítja a jó gyakorlatok megosztását. A kezdeményezést a KÖVET, a környezetvédelemre fókuszáló tanácsadó cégek társasága vezeti. Ezek a magánjellegű kezdeményezések hasznosnak bizonyultak a környezetvédelmi jó gyakorlatok megosztásában. Az OECD Magyarországról szóló, környezeti teljesítményvizsgálattal kapcsolatos jelentésében említett kérdés: <ul style="list-style-type: none"> • OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország, 4. fejezet: Hulladék, anyag-gazdálkodás és körforgásos gazdaság. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	Prep: 21/06/30 Impl: 21/10/31
74	Magyarország lépéseket tesz a zöld közbeszerzés (GPP) végrehajtása iránt elkötelezett beszerzők közötti eszmecsere elősegítésére (ha a kritériumok egyike a GPP kötelezővé tétele) úgy, hogy ösztönzik részvételüket az „Állami beszerzők az éghajlatért és a környezetért” című kezdeményezésben.	Az „Állami beszerzők az éghajlatért és a környezetért” az Európai Bizottság egyik kezdeményezése az állami beszerzők közötti kollaboráció ösztönzése, stratégiai közbeszerzések végrehajtása, valamint erőforrások és igények összehasonlása érdekében <ul style="list-style-type: none"> • Európai Bizottság (2020), Új közpolitikai fejlemények - GPP és az Európai Zöld Megállapodás, GPP Tanácsadói csoport ülése. https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/1.%20Update%20from%20the%20Commission%20-%20GPP%20and%20European%20Green%20Deal.pdf. 	Prep: 21/06/30 Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos

Levegőminőség

75	<p>Magyarország biztosítja, hogy a meglévő és tervezett infrastruktúrák feltérképezése visszatükrözi a levegőminőségre vonatkozó terveket, különös tekintettel a nemzeti dekarbonizációs tervekre.</p>	<p>->Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Európában a levegőszennyezést minősítette az egészségre nézve a legnagyobb környezeti kockázatnak. Ez különösen Magyarország esetében érvényes, ahol évente mintegy 13 ezren halnak meg idő előtt a levegőszennyezés miatt, és ők mindannyian átlagosan közel 12 évet veszítenek az életükből. A levegőszennyezés miatt bekövetkező, egy főre vetített halálozási adatok tekintetében Magyarország Európa egyik legrosszabb térségének tekinthető; Magyarországon például 100 ezer lakosra közel kétszer annyi korai halálozás esik, mint Franciaországban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • WHO, Levegőszennyezés. https://www.who.int/health-topics/air-pollution#tab=tab_1 • EEA (2020), Levegőminőség Európában – 2020-as Jelentés. https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2020-report 	<p>Prep: 21/04/30</p> <p>Impl: 21/05/01-től kezdve folyamatos</p>
76	<p>Magyarország készít egy részletes, kifejezetten műveleti tervet a Országos Levegőtérhelés-csökkentési Programban (NAPCP) felsorolt intézkedések számára a jobb levegőminőség elérésére (az épületek energiahatékonyságának javításával, a fűtési berendezések modernizációjával, a távfűtés kiterjesztésével, az alacsony minőségű, szilárd tüzelőanyagok lakossági használatának korlátozásával, a közlekedési kibocsátások csökkentésével különféle műszaki megoldások használata által és a zöldebb közlekedési módok támogatásával). A műveleti terv különösen azokra a tevékenységekre koncentrálni majd, amelyek a levegőminőségre a legnagyobb hatással vannak és/vagy az utóbbi időben növekedett a jelentőségük (például kommunális hulladék égetése, lakossági fűtés barnaszénrel és a nagyon magas kibocsátással járó, használt autók importja). Az NAPCP előírásainak összhangban kell lenniük az EU által támogatott épületfelújítási projektekkel. Az EU által támogatott épületfelújítási projektek levegőminőségre gyakorolt hatását (különösen a PM2.5 kibocsátásokat) monitorozni és jelenteni kell.</p>	<p>A jelenlegi NAPCP nem tartalmazza ezeket a fontos elemeket.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Levegő Munkacsoport (2020), Értékelhetetlen a kormány légszennyezés-csökkentési programja https://www.levego.hu/en/news/2020/05/ertekelhetetlen-a-kormany-legszennyezescsokkentesi-programja/ 	<p>Prep: 21/04/30</p> <p>Impl: 21/05/01-től kezdve folyamatos</p>
77	<p>A magyar szmogriasztási rendszer küszöbértékei csökkentésre kerülnek és a szmog-</p>	<p>A levegőszennyezettség mértékének csökkentésén és az állampolgárok egészségének vé-</p>	<p>Prep: 21/03/31</p>

	riadók idején hatékonyabb intézkedéseket vezetnek be.	delmén túl az efféle intézkedések a nyilvánosság figyelmének felhívására is szolgálnak. <ul style="list-style-type: none"> Levegő Munkacsoport (2017), Légszennyezési vészhelyzeti tervek (szmogriadók) Európában. Összeállította Marcus Wiesen. https://www.levego.hu/sites/default/files/smog_emergency_schemes_in_europe_201703.pdf 	Impl: 21/04/01
A biodiverzitás védelme és finanszírozása			
78	Magyarország biztosítja, hogy megalkossák a Tanács 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről 8. cikke értelmében a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó, kiemelt cselekvési keretet és teljes mértékben, minden forrással támogassa annak végrehajtását.	<ul style="list-style-type: none"> EEC (1992), 92/43/EGK Irányelv, Jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 01/07/2013. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&from=EN 	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
79	Magyarország növelje meg a védett területek arányát a jelenlegi 9,13 százalékról (amely az 1,28 százaléknyi szigorúan védett területet is magába foglalja) legalább 12 százalékra, felhasználva a Nemzeti Ökológiai Hálózat fő területeit és ökológiai folyosóit, valamint magába foglalva az erdőgazdálkodási célok nélküli, régi őshonos erdőket (mintegy 100 000 ha). Ugyanakkor Magyarország biztosítsa a területek megfelelő kezelését a nemzetipark-igazgatóságok finanszírozási forrásai növelésével és a parkörök hiányának pótlásával.	A védett területek értékeiről és hasznairól további információ: <ul style="list-style-type: none"> Anu Press (2015), Védett területek irányítása és kezelése, 6. fejezet: Védett területek értékei és hasznai. http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/p312491/pdf/CHAPTER6.pdf 	Prep: 21/12/31 Impl: 27/12/01
80	Magyarország megerősíti a természetmegőrzés intézményes rendszerét központi, regionális és helyi szinteken egyaránt és végérvényesen biztosítja ezek intézményes pénzügyi autonómiáját.	<ul style="list-style-type: none"> A magyar Alkotmánybíróság 27/2017. (X. 25.) határozata, (2017). A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 21/06/01 Impl: 21/10/01
81	Magyarország jogi garanciákat fektet le annak biztosítására, hogy (a) az állami tulajdonban lévő területek vagy állami entitások tulajdonában és kezelésében (például nemzeti parkok) maradnak, vagy (b) minden szükséges és megfelelő területhasználati szabályozást rögzítenek a bérleti szerződésekben, vagy (c) az államilag védett területek összes védelmét állandósítják, valamint magánjogi jogalanyoknak történő értékesítés esetén folyamatosan és tartósan fenntartják.	<ul style="list-style-type: none"> A magyar Alkotmánybíróság 27/2017. (X. 25.) határozata, (2017). A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 21/06/01 Impl: 21/10/01-től kezdve folyamatos
82	Magyarország elegendő és stabil finanszírozási feltételeket biztosít ahhoz, hogy teljesítse az EU fajok és élőhelyeik védeltség állapotának értékeléséhez, megőrzéséhez és javításához kapcsolódó természetvédel-	<ul style="list-style-type: none"> EU (2011), A Natura 2000 hálózatba történő beruházások, Mind a természet, mind az ember számára előnyös állapotok teremtése. Európai Bizottság Munkadokumentum, SEC (2011) 	Prep: 21/06/01 Impl: 21/10/01-től

	mi irányelveinek felügyeleti és menedzsment követelményeit; beleértve a biotikus információs rendszerek és szektorális adatmegosztás és adathozzáférés javítását, a nyilvánosság széles köreivel megosztva a természet állapotáról és a trendekről szóló információkat.	1573 végleges verzió. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz.	kezdve folyamatos
83	Megnövelik a nemzetipark-igazgatóságok költségvetésének finanszírozását, hogy csökkenthető legyen a lényegi bevétel-növelő tevékenység szükségessége, amely ellentétes lehet a biodiverzitási célkitűzésekkel.	A nemzetipark-igazgatóságok költségvetése 2008 óta növekszik, jelentős része (majdnem 60 százalék) a saját bevételeiből származik (2016-ban 4,1 milliárd forint). Az igazgatóságok a védett területeknek a környezetbarát gazdálkodásra, beleértve a gabonatermelést és a haszonállattartást, valamint az ökoturizmusra használatából generálják bevételeiket. A környezetvédelmi csoportok korábban azonban kifejezték aggodalmukat amiatt, hogy az igazgatóságok saját forrásból származó bevételeiktől való függősége eltorzítja a döntéshozást, a természet megőrzése helyett a bevétel-generáló tevékenységeket helyezve előtérbe (WWF Magyarország és mások, 2015). Az OECD Magyarországról szóló, környezeti teljesítményvizsgálattal kapcsolatos jelentésében említett kérdés: <ul style="list-style-type: none"> • OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország (2018), 5. fejezet: Biodiverzitás. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
84	A természet megőrzésére felállított részleg részére dedikált költségvetést alakítanak ki, javítva a finanszírozás tervezhetőségét és a rövidtávú prioritások változásának kockázatát.	<ul style="list-style-type: none"> • OECD (2007), Kézikönyv az állami forrásokból finanszírozott környezeti projektek értékeléséhez, Környezetvédelmi finanszírozás. https://www.oecd.org/environment/outreach/38786197.pdf 	Prep: Impl:
85	Magyarország lépéseket tesz a veszélyeztetett fajok védettségi állapotának növelésére, mind a védett területeken, mind azon kívül a vadátjárók bővítésével és az élőhelyek fragmentáltságának csökkentése céljából az infrastruktúra terjeszkedésének korlátozásával (különös tekintettel a talaj vízzáróvá tételére). Fontolja meg az élőhely-foltok kialakítását is, amely segítheti a fragmentáltság hatásainak csökkentését.	További információ az élőhelyek fragmentáltságának hatásairól: <ul style="list-style-type: none"> • AAAS (2015), Az élőhely-fragmentáltság és hosszan tartó hatása a Föld ökoszisztémáira, Science Advances https://advances.sciencemag.org/content/1/2/e1500052.full Az élőhelyek fragmentáltsága az OECD Magyarországról szóló, környezeti teljesítményvizsgálattal kapcsolatos jelentésében említett kérdés: <ul style="list-style-type: none"> • OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország, 5. fejezet: Biodiverzitás. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz • EC (2014), A környezetvédelmi politika tudománya: Az élőhely-foltok kialakítása segíti csökkenteni a fragmen- 	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos

		tálság hatását, Journal of Applied Ecology. https://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/368na5_en.pdf	
86	Magyarország a védett területek és a Natura 2000 térségek irányítási hatékonyságának értékelését a meglévő, nemzeti biodiverzitási monitoring rendszerbe jobban beilleszti, hogy hatékonyabban nyomon lehessen követni a természetmegőrzés céljából tett beavatkozások hatásait. Jelentősen növelni kell az irányítási hatékonyság értékelései gyakoriságát és földrajzi kiterjedését. Magyarországon továbbá véleményezik ezen védett területek irányítási hatékonyságának értékeléseit megalapozottan és a levont konklúziókat beleépítik a tervezés és döntéshozás következő ciklusába.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2011), A Natura 2000 hálózatba történő beruházások, Mind a természet, mind az ember számára előnyös állapotok teremtése. Európai Bizottság Munkadokumentum, SEC (2011) 1573 végleges verzió. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
87	A talaj vízzáróvá tételének elkerülésére Magyarország fokozatosan beépíti az Európai Bizottság által rendelkezésre bocsátott, jó gyakorlatokat. A zöld infrastruktúra (ZI) és a természetalapú megoldások (TM) a talaj vízzáróvá tétele elleni megoldás integráns részét képezik. További haszonnal jár a ZI és TM alkalmazása az urbánus területek talajának vízzáróvá tétele ellen, például a hősziget hatások csökkentése, a reziliencia és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás növekedése, a szélsőséges időjárással kapcsolatos kockázatok és károk csökkenése.	Jó gyakorlatok a talaj vízzáróvá tételének korlátozására: <ul style="list-style-type: none"> EC Környezetvédelem, Talaj: Jó gyakorlatok a talaj vízzáróvá tételének a korlátozására vagy hatásainak enyhítésére az EU-27 területén https://ec.europa.eu/environment/soil/sealing.htm A talaj vízzáróvá tétele a talaj ökológiai funkcióinak visszafordíthatatlan elvesztéséhez vezet, így korlátozni kell a terjedését.	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
88	Javításra kerül az Országos Ökológiai Hálózati Övezetek eszközének és más területrendezési politikák hatékonysága a regionális szintű biodiverzitási mutatók fejlesztésével és biodiverzitási szakértők használatával, hogy támogassák a tájékozott döntéshozatalt (az európai biodiverzitási mutatók - BISE - rendszere segítségével).	<ul style="list-style-type: none"> Biodiversity Information System for Europe (BISE), Természet Európában. https://biodiversity.europa.eu 	Prep: 24/12/31 Impl: 25/01/01-től kezdve folyamatos
89	Magyarországon betiltják, hogy az őshonos fajtákat biomassza előállításához kivágják. Magyarországnak általánosságban véve újra kell gondolnia az erdei biomassza elégetésével kapcsolatos álláspontját, és ennek megcélzott részarányát a megújuló energia és kibocsátás-csökkentés célkitűzéseire és az ezzel kapcsolatos vállalásokhoz kell igazítani.	<ul style="list-style-type: none"> A civil szervezetek erdei biomasszával kapcsolatos álláspontja, (2020) Frans Timmermans alelnökhöz címzett levél. http://www.ceeweb.org/ngo-biomass-letter-to-vice-president-frans-timmermans-may-15-2020/ 	Precond
90	Magyarországon az építkezési projekteken és bányászat esetén előírják a fenntartható talajhasználatot. Ez magába foglalja a további talajeróziót és funkcióinak megőrzését, valamint a leromlott talaj minőségének helyreállítását. Magyarország önkéntes talajromlás-semlegesítő célkitűzéseket állít	Az óceánokat követően a talaj a második legnagyobb szén-dioxid-nyelő a világon. <ul style="list-style-type: none"> UNCCD, Célbeállító program a talajromlás semlegesítésére. https://www.unccd.int/actions/ldn-target-setting-programme 	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos

	fel, amelyek összhangban vannak az UNCCD mechanizmusával és tiszteletben tartják az EU talajvédelemről szóló tematikus stratégiáját.		
91	Magyarország egyebek mellett az EU 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiájával összhangban álló, új törvények és szabályozások elfogadásával biztosítja az ökológiai folyosók hatékonyabb megőrzését, a tájak átjárhatóságát és a fenntartható területhasználatot (a biológiai-aktív területek használatának csökkentése és leállítása), felhasználva az 1996/53-as természetvédelmi törvény nyújtotta felhatalmazást az élőhely-fragmentáció hatásainak enyhítésére.	A nyilvánosság és a kormányzati tisztviselők köreiben szükség van a tudatosság növelésére, miért fontos az ökológiai folyosók funkcióinak védelme (például az állatok szabad mozgása a különféle vidékeken át) és hogy ezek a funkciók hogyan szolgálják az ökoszisztémák javát a jövőre nézve. Habár már létezik valamiféle szabályozás (területrendezési törvény – (2018), 139. számú törvény), szigorúbb előírásra van szükség az ökológiai folyosók zónái kapcsán, vagy ennek alternatívája lehet az ökológiai folyosókról a természetvédelmi törvény (1996/53. számú törvény, 53. paragrafus (5)-(6)) felhatalmazásán alapuló, speciális szabályozás kialakítása.	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
92	Magyarországnak el kell kerülnie a zöld terek pusztítását és az élőhely-fragmentációt, beleértve a hivatalos védelem nélküli területeken is.	A zöld terek <ul style="list-style-type: none"> a lényegesen csökkenteni tudják a hő és a környezetszennyezést <ul style="list-style-type: none"> • David Suzuki Alapítvány (2015), A zöld terek hatása a hőre és a légszennyezettségre urbánus közösségekben: meta-narratív rendszerszintű felülvizsgálat. https://david Suzuki.org/wp-content/uploads/2017/09/impact-green-space-heat-air-pollution-urban-communities.pdf b és javítják a populáció egészségét <ul style="list-style-type: none"> • NRPA (2017), A kis parkok és zöld terek egészségi hasznai, egészség és wellness. https://www.nrpa.org/parks-recreation-magazine/2017/april/the-health-benefits-of-small-parks-and-green-spaces/. <p>Továbbá, a városi terek zöldítése az Európai Zöld Megállapodás egyik célkitűzése.</p>	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
93	A védett területeken kívüli, őshonos fajokkal végzett újraerdősítést kiterjesztik, hacsak az adott fafajta az előrejelzett, jövőbeli éghajlati feltételeket nem élnék túl. Ebben az esetben az újraerdősítést olyan, az éghajlati változásoknak ellenálló fajokkal kell folytatni, amelyek a lehető legkisebb mértékben okoznak zavart az őshonos ökoszisztémákban. Az újraerdősítést olyan területeken kell elvégezni, ahol ez nem kelt zavart a természetese vízkörforgásban, amely tápanyaggal látja el az ezen a vízgyűjtő területen élő, őshonos ökoszisztémákat. Magyarországnak növelnie kell az erdészeti társaságok fenntarthatóságának igazolását és a fenntartható erdő-	További információ a fenntartható erdőgazdálkodásról: <ul style="list-style-type: none"> • PEFC, Mi az a fenntartható erdőgazdálkodás? https://www.pefc.org/what-we-do/our-approach/what-is-sustainable-forest-management Példák a jó gyakorlatokra: <ul style="list-style-type: none"> • CBD (2019), Fenntartható erdőgazdálkodás, biodiverzitás és megélhetés: Jó gyakorlatok útmutatója. Montreal. https://www.cbd.int/development/doc/cbd-good-practice-guide-forestry-booklet-web-en.pdf 	Prep: 22/12/31 Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos

	gazdálkodási célkitűzések betartását.		
94	Magyarország folytatja az ökoszisztémák és ökoszisztéma-szolgáltatások feltérképezését és értékelését, valamint a természeti-tőke-elszámolási rendszerek fejlesztését és értékelését, ezeket fokozatosan beleszöve a döntéshozási folyamatokba, az elszámolási és bejelentési rendszerekbe.	Az EU 2020-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiája 2. célkitűzése az ökoszisztémák és szolgáltatásaik ismeretének növelésére koncentrálni, beleértve ezeknek a szolgáltatásoknak az állapotának és gazdasági értékének feltérképezését és értékelését, valamint ezeknek az értékeknek az elszámolási és bejelentési rendszerekbe történő integrációjának előmozdítását. Az EU 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiája a gazdaság különféle szektorai számára kiemelt jelentősége miatt ugyancsak hangsúlyozza az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartását és javítását.	Prep: 24/12/31 Impl: 25/01/01-től kezdve folyamatos
95	Megfelelően el kell végezni a környezeti hatásvizsgálatot (EIA) és megfelelően felügyelni kell a bányászati tevékenység minden fázisát (feltárás, projektfejlesztés, bányaműveletek, és bányabezárás).	Több információ az EIA kapcsán: <ul style="list-style-type: none"> • EC, Környezeti hatásvizsgálat – EIA, EIA Irányelv (85/337/EEC). https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-leg-alcontext.htm 	Precond
96	Magyarország a településrehabilitáció és a gazdaság fejlesztése részeként biztosítja a barnamezős beruházásokhoz kapcsolódó, szennyezett területekben okozott károk felszámolását.	A barnamezős beruházások egyik legfőbb kihívása, hogy nem mindig világos vagy tudható biztosan egy adott területen a környezet-szennyezés mértéke, és sok esetben ismeretlen tényező, hogy fennáll-e további szennyezés esélye. Részben ez a magyarázata, hogy a befektetők körében miért alacsony továbbra is a barnamezős területek iránti érdeklődés és gyakran előnyben részesítik a zöldmezős beruházásokat. A megkívánt szakértelem és költségek tekintetében a szennyezés megszüntetését övező feladatok és felelősség túlságosan is nagy teherrel járhat. A rehabilitáció költségei (a szennyezés mértékétől függően) jelentősek lehetnek. Továbbá a gyakorta tisztázatlan tulajdonosi struktúra további bonyolító tényezőt jelenthet. A tulajdonlason túl ugyancsak gondot jelent a (különféle) magántulajdonban lévő, szennyezett területek fragmentációja. Magyarországon az EU által támogatott programok (például a KEOP keretében) foglalkoznak a problémakörrel és az efféle munka folytatása és ösztönzése erősen ajánlott. Annak biztosítása érdekében, hogy az ingatlanfejlesztés, beleértve a lakóépületeket, irodaépületeket vagy új kulturális negyedeket is, ne legyen elzöld területeket a városalakóktól (különösen sűrűn lakott városi területeken), fontos lenne, hogy az elérhető barnamezős kapacitásokat maximális mértékben kihasználják.	Prep: 22/12/31 Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos
97	A digitális összekapcsoltsághoz szükséges infrastruktúra kiépítéskor különös tekintettel kell lenni a fákra és a vegetációra. A nö-	A digitális összekapcsoltsághoz szükséges infrastruktúra gyarapodása és elterjedése gyakran jár a közelben lévő vegetáció, első-	Prep: 21/05/01

	vényzet kizárólag akkor vágható át, ha ez elengedhetetlenül szükséges, és kizárólag a vegetációs időszakon kívül.	sorban fák ritkításához vagy kivágásához, különösen városi közegben. Az efféle ritkítás elkerülhető lenne a kábelek útvonalainak jobb tervezésével. Fákat kizárólag a vegetációs időszak elteltével szabad megmetszeni, hogy ne okozzon a fának hosszú távú és visszafordíthatatlan károkat.	21/06/01-től kezdve folyamatos
98	Magyarország garantálja, hogy a gazdálkodók tiszteletben tartják a luxemburgi megállapodást (2003 június).	A luxemburgi megállapodás a fenntartható mezőgazdaság hosszú távú kilátásait szem előtt tartva környezetvédelmi, egészségügyi és állatjóléti téren számos szabályt állított fel (egy „kölcsonös megfeleltetesként” ismert szabályrendszert).	Prep: 22/12/31 Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos
99	Magyarország oly módon terjeszti ki a Nemzeti Biodiverzitási Stratégiát, hogy az az energetikához, a közlekedéshez, a turizmushoz, az iparhoz és a bányászathoz kapcsolódó specifikus kötelezettségvállalásokat és mutatókat foglaljon magába; javítja a közpolitikai koherenciát és összekapcsolja a szektorális stratégiákkal és tervekkel; biztosítja a célok elérésére vonatkozó, világos elszámoltathatósági kritériumokat; azonosítja az elérendő célokhoz szükséges, specifikus tevékenységekhez kellő pénzügyi és emberi erőforrásokat.	A viszonylag átfogó és ambiciózus stratégia javít az előző verzió, amely nem tartalmazott mérhető célokat. Az OECD Magyarországról szóló, környezeti teljesítményvizsgálattal kapcsolatos, 2018-as jelentése szerint azonban a stratégiának erősebb kapcsolódási pontjai lehetnének a mezőgazdaságon, az erdőgazdálkodáson és a halászaton kívüli szektorokhoz. A stratégiának nincsen befolyása a Mezőgazdasági Minisztériumon (amelyik jelenleg a biodiverzitás, a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat témáért felel) kívüli minisztériumok munkájára. A 2018-as Nemzeti Biodiverzitási Stratégia időközi értékelése várhatóan előrehaladást jelez majd a végrehajtás terén. Habár a közösségi szempontból fontos élőhelyek 80 százaléka, és a fajok 62 százaléka továbbra is kedvezőtlen állapotban van. További erőfeszítésekre van szükség a földhasználatváltozásból, az élőhely-fragmentációból, a környezetszennyezésből, az invazív fajokból és a klímaváltozásból adódó, biodiverzitásra nehezedő nyomás csökkentésére. A mezőgazdasági és az erdészeti szektorok továbbra is az efféle nyomás kulcsfontosságú forrásai maradnak, annak ellenére, hogy a Biodiverzitási Stratégia tartalmazza ezeket. Más szektorokra, például az energetikára, a közlekedésre, a turizmusra és az iparra is figyelmet kell szentelni. A gazdasági eszközök szélesebb körű bevetése, a fokozott közfinanszírozás és a végrehajtásra helyezett, ismételt fókusz fontos a biodiverzitás-csökkenés arányának lényeges lefaragása érdekében.	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
100	Magyarország elköteleződik a civil szervezetek támogatása mellett a természetvédelmi projekt végrehajtását illetően úgy, hogy transzparens és adekvát támogatásodaítélési mechanizmusokat állít fel az EU projektfinanszírozástól (például LIFE program) függetlenül és azt kiegészítve.	A LIFE projekteket a 2021-27 közötti időszakban 60 százalékos társfinanszírozási arányban finanszírozzák együttesen (a prioritást élvező területek és fajok esetén ez 75 százalék). Ezáltal a magyarországi civil szervezetek más országokhoz képest hátrányos helyzetbe kerülnek, kivéve ha az állami vagy a helyi hatóságok hajlandóak kiegészíteni a rendelkezésre álló, európai uniós támogatásokat.	Folyamatos

		A környezetvédelmi civil szervezetek számára elérhető, megfelelő támogatások más forrásainak hiánya komoly kockázatot jelent arra nézve, tud-e hozzáadott értéket teremteni a civil társadalom a természet megőrzése és a környezetvédelem terén Magyarországon.	
101	Magyarország egy országos barnamezős fejlesztési programot dolgoz ki azért, hogy gazdasági eszközök és szabályozások segítségével versenyképesebbé váljanak a barnamezős beruházások, és így ösztönözni lehetne a befektetőket a zöldmezős beruházások helyett a barnamezők előnyben részesítésére.	A barnamezők olyan földterületek, amelyeket nem borít zöld növényzet, és amelyek állapota a korábbi ipari vagy más típusú használat miatt leromlott. A fejlesztők óvakodnak a barnamezős beruházásoktól, mivel ezeket gyakran sokkal bonyolultabb beépíteni, mivel nem lehetnek biztosak abban, mit fognak találni a területen. Ezeknek a barnamezős területeknek a felújítása azonban könnyű megoldást kínál a zöld területek beépítésének elkerülésére, és így mind a környezet, mind a városfejlesztés szempontjából hasznos. Így szükséges, hogy Magyarország a befektetőket egy országos barnamezős fejlesztési programon keresztül támogassa. Ez a program például adózási ösztönzőket nyújthatna a terület megtisztításáért, amelyért jelenleg kifejezetten nem fizetnek; sőt a tisztítási költségek teljesen elszámoltathatóak lehetnének még abban az évben, amikor felmerülnek.	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
Mezőgazdaság			
102	Magyarország jelentősen megnöveli a biogazdálkodás arányát (az EU agrárpolitikája alá tartozó, fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok számára elkülönített támogatás növelésével és a biogazdálkodásra való áttérés könnyebbé és hozzáférhetőbbé tételével)	A biogazdálkodás jótékony hatással lehet a biodiverzitásra, mivel csökkentheti a kémiai vagy szintetikus trágyák vagy permetszerek használatát és korlátozzák az állatállomány sűrűségét (habár a trágya további használata megnövelheti az ammónia-kibocsátást és a nitrátkimosódást. Az európai piaci feltételeket, a génmódosított élőlényeket (GMO-k) érintő korlátozásokat és a kedvező éghajlati- és talajviszonyokat tekintve ez Magyarország számára azonban gazdasági lehetőséget is teremt. A fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokra elkülönített támogatás növelése a befektetések számát is megemeli, ami az elsődleges termesztezők által megteremtett, „zöld hozzáadott érték” megsokszorozódásához vezet, ez pedig ellenállóbbá teszi az egész mezőgazdasági szektort az ellátási láncban. Emellett a „Tanyától a tányérig” stratégiában lefektetett célkitűzéseknek is megfelel.	Prep: 21/10/01 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
103	Magyarország a mezőgazdaság stratégiai prioritásai közé emeli a rövid ellátási láncok megteremtését (vagy fenntartását) és a megfelelő ösztönzőket teremti meg a gazdálkodók és minden más érde-	Ajánlások a jövőbeli közös agrárpolitikára (KAP) és klímapolitikákra: <ul style="list-style-type: none"> • EEB & Birdlife International (2019), Ajánlások a jövőbeli közös agrárpolitikára (KAP) és klímapolitikákra. A 	Impl: 21/01/01

	<p>kelt fél számára, hogy kiaknázhassák a helyi gazdasági fejlődés, klímavédelem, társadalmi befogadás és foglalkoztatási lehetőségek, valamint a regionális és helyi agro-biodiverzitás ösztönzése nyújtotta, kölcsönös hasznokat. Ugyancsak szükség van a rövid ellátásilánc-rendszerek monitorozására.</p>	<p>részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz.</p>	
104	<p>Magyarországon a mezőgazdaságban esz-közként bevezetésre kerül a közvetlen kifizetések rendszere, amely lehetővé teszi a gazdálkodóknak, hogy megtegyék a szükséges lépéseket a nagyobb fokú fenntarthatóság elérésére és jutalmazzák azokat, akik környezetvédelmi, foglalkoztatási teljesítménye megfelelő és a köz hasznát szolgálják.</p>	<p>A Biodiverzitási Világtanács (World Biodiversity Council – IPBES) szerint az intenzív mezőgazdaság az emberi jóléthez elengedhetetlen biodiverzitás és a társult ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének elsődleges oka. Például a rovarok számának csökkenése az ételmezt jelentő növények beporzásának csökkenéséhez vagy természetes ellenség híján a növényi kártevők száma kontrollja hiányához vezet. Az intenzív mezőgazdaság az éghajlat-károsító gázok kibocsátásának ösztönzéséhez és a talaj- és vízszennyezéshez is hozzájárul. Múltbéli példák mutatják, hogy a máig tartó erőfeszítések a Közös Agrárpolitika (KAP) "zöldítésére" nem elegendők arra, hogy ellensúlyozzák az intenzív mezőgazdasági gyakorlatok által a természetes rendszerekben okozott kárt.</p> <p>A zöldítő intézkedéseket annak az elvnek az alkalmazására tervezték meg, hogy a gazdálkodókat megjutalmazzák az általuk megteremtett közjóért és egyúttal fokozzák a KAP környezeti teljesítményét. (lásd mások mellett: Európai Számvevőszék (2017): 2017/21. sz. különjelentés: Zöldítés: egy összetettebb jövedelemtámogatási rendszer környezeti szempontból még nem hatékonyabb https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_21/SR_GREE-NING_EN.pdf)</p> <p>Az Európai Számvevőszék becslései szerint a zöldítés az EU mezőgazdasági ösztönzéseknek mindössze 5 százaléka körüli területen vezetett a mezőgazdasági gyakorlatok megváltozásához.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU Közös Agrárpolitika: Több mint 3600 kutató kéri, vegyék figyelembe a tudományt. https://www.eureka-lert.org/pub_releases/2020-03/gcfi-mtm030620.php // https://doi.org/10.1002/pan3.10080 <p>A tagállamoknak a KAP-kifizetéseket teljesítménymutatók eléréséhez kell kötniük. A gaz-</p>	Precond

		<p>dálkodók kizárólag akkor juthatnának KAP-támogatáshoz, ha a jelenlegi ökológiai állapotoknak megfelelő követelmények (GAEC) és az általános zöldítő követelmények által lefedett területeken megfelelnek az alapvető környezetvédelmi normáknak (amelyek mindegyike továbbmegy a környezetvédelmi szabályozás követelményein). Abban az esetben, ha ezeknek az egymással összekapcsolódó normáknak nem felelnek meg, a büntetésnek elegendő visszatartó hatással kell bírnia. Továbbá, minden ilyen alapvető normát teljesen be kell illeszteni a mezőgazdaságot érintő, bármilyen program környezetvédelmi alapszabályai közé.</p>	
105	<p>Magyarország biztosítja, hogy a zöldítő szabályozások hatékonyabban támogatják a biodiverzitás megőrzését és a természet regenerálódását. A művelés alatt álló területek legalább 10 százalékát vissza kell adni a természetnek, növelve a művelés alól kivont területeket és megőrizve a természetes élőhelyeket (például fasorok, sövényávok, tavak). Az efféle szabályozásokat kellene az agrárpolitikai (KAP) támogatások alapvető követelményeivé tenni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Birdlife International, (2020), Kiállítás a fenntartható mezőgazdaság mellett. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>A közvetlen mezőgazdasági kifizetések egyik fő ökológiai hátulütője a mikroélelőhelyek, például a sövényávok, a virágsávok vagy tavak eltűnése és a hatalmas méretű monokultúrák (agro-sivatagok) szétterpeszkedése. A korábbi önkéntes támogatási elemek (például az úgynevezett nem-termelő beruházások támogatása, például a legelők vagy vízvisszatartás lehetővé tétele) és az ökológiai jelentőségű területek (EFA-k) zöldítésre vonatkozó szabályozásai nem tudták visszafordítani a folyamatot. Szigorúbb szabályozásra van szükség, emiatt azt javasoljuk, hogy a farmok legalább 10 százalékát a KAP-támogatások alapfeltételeként bármiféle alku nélkül adják vissza a természetnek. A követelménynél ne lehessen kivételt tenni, és ne lehessen ezt más gyakorlatokkal felváltani, például bizonyos terményfajta termesztésével vagy a birtokhoz kapcsolódó földterületek beleszámításával.</p> <p>Ez az intézkedés különösen olyan farmokon fontos, ahol többnyire szántóföldi növénytermesztés folyik, valamint olyan területeken, ahol az agro-ökológiai hálózat elemei az elmúlt évtizedekben eltűntek, és olyan földterületeken, amelyek a helyi feltételek alapján nem alkalmasak a szántóföldi gazdálkodásra, például ilyenek az áradáskor gyakran víz alá kerülő területek vagy a kedvezőtlen talajösszetétellel rendelkező területek. Kutatások kimutatták, hogy egy terület legalább 10-14 százalékának pihentetése és használat alóli mentesítése segíthet a vadon élő állatvilág regenerálódásában. Azt is kimutatták, hogy a természetes élőhely-struktúrák visszaállítása pozitív hatással van a terményhozamokra, miközben az élőhelyek zsugorodása és a fajok</p>	Precond

		<p>kihalása csökkenő hozamokkal párosul. Azok a gazdálkodók, akik természetbarát módon gazdálkodnak, kis többlet-erőfeszítéssel már teljesíthetik ezt a követelményt, mivel már eleve gazdálkodásuk számos elemében biztosítanak "helyet a természetnek".</p> <ul style="list-style-type: none"> Magyar Madártani Egyesület (2020): Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
106	Magyarország megerősíti a KAP alá tartozó, minden mezőgazdasági kifizetés víz- és talajvédelemhez kapcsolódó feltételrendszerét.	<p>Az öko-rendszerek használatának nemzeti KAP-stratégiai tervbe történő integrálása és bátorítása (és a közvetlen kifizetések hozzájuk igazítása) hozzájárulhat a víz és a talaj védelméhez is.</p> <p>Útmutató az öko-rendszerek használatához az új KAP keretében:</p> <ul style="list-style-type: none"> IFOAM EU (2020), Az öko-rendszerek használata az új KAP keretében: Útmutató irányító hatóságok számára. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. Talajegészségvédelmi politikák a KAP és agrár-környezetvédelmi direktívák számára. https://www.soilcare-project.eu/images/images/Policy_Briefs/Policy_brief1_SICS_Final.pdf 	Precond
107	Magyarország nemzeti KAP-stratégiai tervébe hatékonyan integrálja az öko-rendszereket annak érdekében, hogy hozzájáruljon a KAP környezetvédelmi és klímacéljaihoz. A közvetlen kifizetések nemzeti kereteit a lehető legjobban az öko-rendszereknek kell szentelni, ezzel segítve a gazdálkodókat a fenntarthatóbb gazdálkodási gyakorlatok és rendszerek felé történő átmenetben.	<p>Útmutató az öko-rendszerek használatához az új KAP keretében:</p> <ul style="list-style-type: none"> IFOAM EU (2020) Az öko-rendszerek használata az új KAP keretében: Útmutató irányító hatóságok számára. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	<p>Prep: 22/12/31</p> <p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos</p>
108	<p>a A mezőgazdasági szektorban további intézkedések kerülnek bevezetésre az ammónia-kibocsátások és a permetezőszerek használatának csökkentésére, valamint az elárasztott területek megművelésének korlátozására (ezeken a területeken van mozgástér az adók és illetékek használatának kiterjesztésére).</p> <p>b Magyarország szisztematikusabb módon kezeli a mezőgazdasági üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátását, például azáltal, hogy tá-</p>	<p>(a)Az ammónia-kibocsátás Magyarországon nagy mértékben hozzájárul az eutrofizációhoz. Az ammónia-kibocsátás - bár a gazdasági visszaesés idején csökkent - 2015-re már majdnem visszakúszott a 2005-ös szintre. Ez megnehezíti Magyarország számára, hogy az EU ammónia-kibocsátási céljait teljesítse (2020-29 között -34% a 2005-ös szinthez képest). Emellett az elárasztott területek megművelése is fenyegeti a lápok (amelyek kulcsfontosságú szén-dioxid-nyelők). További információ a lápok előnyeiről:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mitsch et al. (2012) Lápok, szén-dioxid és az éghajlatváltozás, Tájékoló- 	<p>Prep: 22/12/31</p> <p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos az a) esetén</p> <p>és</p> <p>Prep: 22/12/31</p>

	<p>mogatja a gazdálkodókat az agroökológiai gyakorlatok fokozottabb integrációjában és erre képezi őket; ambiciózus célokat állít fel az élelmiszerhulladék drasztikus csökkentésére (már a farmokon is); csökkenti az élőállat-állomány méreteit; támogatja a gazdálkodókat abban, hogy optimálisan kezeljék a tápanyagokat; valamint védelmébe veszi és megfelelően kezeli a leelőket.</p>	<p>gia. Springer Link. https://link.springer.com/article/10.1007/s10980-012-9758-8</p> <p>b) Szakpolitikai összefoglaló a fenntartható élelmiszergyártás módjairól, agroökológiai elvek mentén, amely potenciálisan az ÜHG-kibocsátások csökkenéséhez vezethet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EEB & Birdlife International, Mezőgazdaság és Klímaváltozás. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz • EEB & Birdlife International (2019), Ajánlások a jövőbeli közös agrárpolitikára (KAP) és klímapolitikákra. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	<p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos a b) esetén</p>
109	<p>Magyarország a nemzeti KAP-összköltségvetés 30 százalékát szánja a célzott és igazolt természetmegőrzési kötelezettségekkel felruházott kifizetésekre, és tegyen félre az előírások hatékonyságának ellenőrzésére szentelt forrásokat. Magyarországnak versenyképes, természetbarát és éghajlatváltozásnak ellenálló gazdálkodásra kell törekednie, a magas szintű elvárások számára nagyobb kifizetéseket kell juttatnia és a horizontális programokkal szemben a zónákat kell prioritizálnia.</p> <p>Az intézkedésekre szánt pénzügyi keretösszeg 2 százalékát a független tudományos nyomon követésre kell félretenni.</p> <p>A szakpolitikai védőintézkedéseknek azt is biztosítaniuk kell, hogy a célzott erőforrások tényleg a kívánt célok elérését szolgálják; túljelentkezés esetén a magasabb környezeti hozzáadott értéket képviselő jelentkezőket kell előnyben részesíteni a kifizetések elosztásakor.</p> <p>Az Agrár-Környezetvédelmi Program esetén garantálni kell a magas természeti és környezetvédelmi szabványokat teljesítő, úgynevezett zónális programok kifizetéseit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Birdlife International (2020), Kiállítás a fenntartható mezőgazdaság mellett. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz <p>A „célzott és megalapozott” azt jelenti, hogy az intézkedések elsődleges célja a biodiverzitás megőrzése, amelynek hatékonyságát kutatások és gyakorlati példák bizonyítják. Mind ezt természetesen gazdaságilag ésszerű módon kell vérehajtani, a gazdasági és hatékonysági megfontolások azonban nem írhatják felül a természetmegőrzési megfontolásokat.</p> <p>Így szükség van arra, hogy a támogatás 2 százalékát független tudományos monitoring finanszírozására fordítsák, hogy igazolhatóvá váljon, hogy egy beavatkozás hozzájárul-e a biodiverzitás megőrzéséhez, hogy az intézkedések ténylegesen megfelelnek-e a kitűzött céloknak és hogy a hatástalannak bizonyuló intézkedéseket ki lehessen szűrni és hatékonyabbá lehessen tenni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Magyar Madártani Egyesület (2020): Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	<p>Prep: 22/12/31</p> <p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos</p>
110	<p>Magyarország igyekszik átmeneti kifizetésekkel együtt járó, átmeneti intézkedéseket biztosítani az agrár-ökológiai gazdálkodás-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Birdlife International (2020), Kiállítás a fenntartható mezőgazdaság mellett. A részleteket lásd. Általános hivatko- 	<p>Impl: 21/06/01</p>

	<p>ra való áttérésre, megszüntetve a káros támogatásokat és véget vetve a folyamatos természet kényszerének.</p>	<p>zások szakasz</p> <p>A környezetre ártalmas támogatási formák megszüntetésével párhuzamosan, átmeneti intézkedéseket kell bevezetni, hogy a gazdálkodók segítséget kaphassanak egy olyan agroökológiai gazdálkodási rendszer felállítására, amely összhangban van a környezet teherbíró képességével. A kifizetések összegét úgy kell meghatározni, hogy azok összemérhetőek legyenek a nagyüzemi mezőgazdaságból származó bevételekkel, ezáltal hozzájárulva a környezetbarát földhasználathoz.</p> <p>A sokkal kisebb anyagfelhasználással működő agroökológiai rendszerek talán kevesebbet termelnek, de sokkal magasabb minőségű termékeket állítanak elő, sok esetben jelentős hozzáadott értékkel, miközben minimalizálják a káros és költséges környezeti hatásokat. Jó példák lehetnek a váltásra: gyepterület bevétele, biogazdálkodás támogatása, váltás a takarmány önellátásának biztosítására és az őshonos, ellenállóbb állatállomány tenyésztése, valamint a regionális növényfajták termesztése, amelyek képesek ellenállni a klímaváltozás szélsőségeinek.</p> <ul style="list-style-type: none"> Magyar Madártani Egyesület (2020): Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
111	<p>Magyarország igyekszik előnyben részesíteni a hozzáadott értéket teremtő biogazdálkodást a bioüzemanyag- és biomassza-termelés helyett.</p>	<p>Magyarország az Európai Unió egyik legnagyobb bioetanol-gyártója. A bioüzemanyagok és a biomassza-alapú villamosenergia-termelés ösztönözheti a mezőgazdasági terjeszkedést, és ezért érinti a biodiverzitást is. Az Európai Bizottság ezért ajánlásaiban 2020 után a hagyományos bioüzemanyagok kivezetését javasolta. Magyarországról szóló, 2017-es felülvizsgálatában a Nemzetközi Energiaügynökség azt feltételezte, hogy az ország közel járt a biomassza-termelés felső határához. Valóban, az energiaként felhasználásra szánt erdőültetvények jövőbeli növelése a használt fafajtáktól és erdészeti gyakorlatoktól függően negatív hatással lehetnek a biodiverzitásra.</p>	<p>Impl: 21/06/01-től kezdve folyamatos</p>
112	<p>A védett területek és Natura 2000 térségek megőrzésére és megfelelő kezelésére Magyarország a Natura 2000 területhasználati szabályozásokat a legelőkön kívül más területhasználati kategóriákra is kidolgozza, betartatja a már meglévő és új Natura 2000 területhasználati szabályokat, és biztosítja a kompenzációs kifizetésekhez szükséges</p>	<ul style="list-style-type: none"> Birdlife International (2020), Kiállítás a fenntartható mezőgazdaság mellett. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz <p>A földigényt, a megművelhető földterületek csökkenéséből eredő pénzügyi támogatás igényét, valamint a területi alapú kifizetések irán-</p>	<p>Prep: 22/12/31</p> <p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos</p>

	<p>financiális forrásokat.</p>	<p>ti, megnövekedett keresletet többé ne a Natura 2000 térségek, valamint a védett területekre vonatkozó, meglévő szabályozások felpuhítása enyhítse. A védett területekre és Natura 2000 térségekre vonatkozó, kötelező földhasználati szabályozások, a teljes Natura 2000 karbantartási tervek, vagy azok hiányában a Natura 2000 célkitűzéseket és prioritásokat tartalmazó dokumentumok elegendő útmutatót nyújtanak ezeknek a területeknek a természeti értékei megőrzéséhez és a megfelelő földhasználati módszerek kiválasztásához.</p> <p>Ahol szükséges, vizsgálják felül, dolgozzanak ki és szigorúan tartsák be a védett területekre és Natura 2000 térségekre vonatkozó, kötelező földhasználati szabályozásokat, és biztosítsák a szükséges kompenzációs kifizetéseket. Dolgozzák ki és egy interaktív felületen tegyék elérhetővé az összes Natura 2000 térség kezelési tervét.</p> <ul style="list-style-type: none"> Magyar Madártani Egyesület (2020): Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
113	<p>Magyarország igyekszik javítani a regionális mezőgazdasági szakértői hálózat és a területet - például közvetlenül a gazdálkodók gondolkodását - fenntarthatósági szakértelemmel bővítő tanácsadás helyzetét, tehát az oktatás, a szakértelem és a tudásmegosztás állapotát.</p> <p>Továbbá minden releváns szervezetet (például természetmegőrzéssel foglalkozó civil szervezetek, nemzetipark-igazgatóságok, hatóságok, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Magyar Államkincstár) bevonó, ellenőrző rendszereket alakít ki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Birdlife International (2020), Kiállás a fenntartható mezőgazdaság mellett. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>A közös természeti erőforrások, például a talaj egészsége, az éghajlat stabilitása és az édesvízi erőforrások szemléltetésének nyilvánvaló módja a gazdálkodókat támogató szakértői hálózat, terepen dolgozó tanácsadók és felügyelők fenntartása a releváns szakmai szervezetekkel együttműködésben (természetmegőrzéssel foglalkozó civil szervezetek, nemzetipark-igazgatóságok, hatóságok, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Magyar Államkincstár).</p> <ul style="list-style-type: none"> Magyar Madártani Egyesület (2020): Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Impl: 23/01/01

114	Magyarország biztosítja, hogy a terület-használati változásokat ösztönző szakpolitikai lépések (az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére például újraerdősítés) célkitűzéseiben tartalmazzák a biodiverzitást és környezeti fenntarthatóságot, valamint a korábban fennálló biodiverzitási érték értékelésén alapulnak, vagy a tervezési vagy a projekt szintjén. Az erdészetben és a mezőgazdasági területeken a biodiverzitás visszaállításánál és létesítésénél (tájelemek) alkalmazni kell az ökológiai elveket és a fenntartható erdőgazdálkodási gyakorlatokat.	<p>Lényeges az olyan enyhítő intézkedések elkerülése, amelyek más környezeti dimenziókra nézve negatív kompromisszumokkal járnak. Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése érdekében hozott intézkedések miatti földhasználati változásoknak a bozóttüzek és az elszivatagosodás megelőzését kell szolgálniuk, támogatniuk kell a biodiverzitást, magukba kell foglalniuk a természetes erdők fenntartható kezelését és elő kell segíteniük az olyan kedvező hatásokat a környezetre, mint a vízrendszerek védelme és az erózió elleni küzdelem. Az újraerdősítést őshonos fajtákkal kell végezni. Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése érdekében bevezetett földhasználati változásokkal együtt az újraerdősítés a szén-dioxid-megkötésen túl számos pozitív ökológiai és társadalmi hatást mutat fel.</p> <p>Az ökoszisztémák helyreállítása vagy a mezőgazdasági területeken a tájelemek megfelelő kezelése olyan, mindenkinek előnyös megoldás, amely élőhelyet teremt és növeli a szén-dioxid megkötését.</p> <p>Szakpolitikai összefoglaló a fenntartható élelmiszergyártás módjairól, agroökológiai elvek mentén, amely potenciálisan az ÜHG-kibocsátások csökkenéséhez vezethet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EEB & Birdlife International. Mezőgazdaság és Klímaváltozás. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz 	<p>Prep: 22/12/31</p> <p>Impl: 23/01/01-től kezdve folyamatos</p>
115	Magyarország megerősíti az édesvizek kitermelésének csökkentésére vonatkozó intézkedéseket az öntözés, szárazságnak jobban ellenálló gabonafélék és más mezőgazdasági gyakorlat vízhasználata hatékonyságának fokozásával.	<p>Használható például a Legjobb Menedzsment Gyakorlatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • NIWA, Enyhítés és változatok jó gyakorlatokra. https://niwa.co.nz/our-science/freshwater/tools/kaitiaki_tools/land-use/agriculture/mitigation 	<p>Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos</p>
Vízgazdálkodás			
116	Magyarország kezeli az áradások fokozottabb előfordulásának kockázatát és a vízellátás, valamint a szennyvízelvezető-rendszer ebből adódó sérülékenységét színvonalasabb mérnöki munka és vízgazdálkodási gyakorlatok által úgy, hogy a vízügyi keretirányelvben meghatározott, potenciális célkitűzések/ megfelelő állapot eléréséhez növeli a terület finanszírozását.	<p>EU Kiadóhivatala (2014). Az EU vízügyi keretirányelve:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/wfd/en.pdf • EC (2000), Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000L0060-20141120&from=EN 	<p>Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos</p>
117	Magyarország csökkenti a mezőgazdaság-	Ennek a kritériumnak a teljesítéséhez Magyar-	Precond

	<p>ból származó, diffúz vízszennyezést a műtrágyák fenntartható használatának támogatásával.</p> <p>Az optimális tápanyag-gazdálkodáson kívül Magyarország bátorítja és ösztönzőkkel támogatja az alternatív gazdálkodási megoldások és gyakorlatok integrációját, ami segíti a műtrágyákból származó tápanyagfelesleg okozta, diffúz víz- és talajszennyezés csökkentését, például takarónövényzet, vetésforgó használatával, nitrogénmegkötő hüvelyes növények ültetésével, lápok és tőzegmocsarak kialakításával és helyreállításával, stb.</p>	<p>ország követheti A műtrágyák fenntartható használatára és kezelésére vonatkozó nemzetközi magatartási kódexet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • FAO ENSZ (Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete) (2019), A műtrágyák fenntartható használatának és kezelésének nemzetközi magatartási kódexe. http://www.fao.org/3/ca5253en/CA5253EN.pdf <p>A vízszennyezés csökkentése szükséges a vízkészlet fenntartható használata és védelme eléréséhez, amely az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 Rendeletének (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról („EU Taxonómia Rendelet”) egyik klíma- és környezetvédelmi célkitűzése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • SoilCare. Talajegészségvédelmi politikák a KAP és agrár-környezetvédelmi direktívák számára: https://www.soilcare-project.eu/images/images/Policy_Briefs/Policy_brief1_SICS_Final.pdf 	
118	<p>Magyarország bemutatja vízzel kapcsolatos árképzési politikáját, amely megfelelő ösztönzőket tartalmaz a vízkészletek felhasználók általi, hatékony felhasználásához és fedezi a különböző vízhasználók megfelelő hozzájárulását a vízszolgáltatók költségeinek megtérítéséhez, a programok által támogatott befektetésekhez készített, jóváhagyott vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározott ráta szerint.</p>	<p>További információk a vízgyűjtő-gazdálkodási terv magyarországi végrehajtásáról:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EC Magyarország, Környezetvédelem Vízügy, 2. RBMPS (2016-2021), 1. RBMPs (2009-2015). https://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/countries/hungary_en.htm 	<p>Prep: 23/12/31</p> <p>Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos</p>
119	<p>Magyarország megjelöli a közfinanszírozás potenciális forrásait, amikor potenciális zöld beruházási tervében a felhasználói díjak kiegészítésére van szükség.</p>	<p>Erre szükség van ahhoz, hogy frissíteni lehessen a vízfelhasználás hatékonyságának növelése érdekében a vízkezelési és szennyvíztisztító ágazatban megkövetelt beruházások terveit.</p>	<p>Prep:</p> <p>Impl:</p>
120	<p>Magyarország nemzeti beruházási tervet készít, amely magába foglalja a Települési szennyvíz kezelésére vonatkozó, 91/271/EEC irányelv (UWWTD) és az Ivóvízről szóló, 98/83/EC irányelv végrehajtása jelenlegi állapotának értékelését és a szükséges beruházások becsült számát, amely a jelenlegi szennyvíz- és vízellátási infrastruktúra, beleértve a hálózatok, megújításához szükséges a kora és értékcsökkenési terve alapján.</p>	<p>Magyarországnak meg kell újítania jelenlegi szennyvíz- és vízellátási infrastruktúráját, hogy a jelenlegi és jövőbeli igényeket kielégíthesse, miközben számos fenntarthatatlan változás megy végbe, például a talajvíz-szint csökkenése, a tavak által tárolt víz mennyiségének visszaesése és a tengereket el nem érő folyók számának növekedése, ahogy ezeket az alábbi dokumentum azonosította:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ijjas, I., Somlyódi, L., Józsa J., Vízbiztonság Európában, a Duna vízgyűjtő medencéjében és Magyarországon http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/seccha121/Ijjas_SomlyodiL_JozsaJ_Security_Challenges_in_the_21st_Century_web-19.pdf 	<p>Impl: 21/01/01</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), Települési szennyvíz kezelésére vonatkozó irányelv. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • EC (2020), Ivóvízről szóló irányelv: . A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • Ramos, H., McNabola, A., Lopez-Jomenez, A., Perez-Sanchez, M. (2020), Intelligens vízgazdálkodás a jövő fenntartható vízhálózatáért: https://www.mdpi.com/2073-4441/12/1/58 • Li, J., Yang, X., Sitzenfrei, R. (2019), Intelligens vízrendszerek kereteinek átgondolása: Felülvizsgálat https://www.mdpi.com/2073-4441/12/2/412 	
121	Magyarország előrehaladást mutat fel a vízgazdálkodás digitalizációja terén, mind városi (az „okosváros” koncepciója mentén), mind vidéki (például a mezőgazdasági öntözést tekintve) kontextusban. A vízgazdálkodásban alkalmazott digitális megoldások fokozott használata eredményesen vezethet a víz nélkülözhetetlen forrásként történő, hatékonyabb használatához, a szélsőséges időjáráshoz kapcsolódó kockázatok és károk elkerüléséhez, és általában véve a releváns társadalmi-gazdasági rendszerek ellenálló képességének fokozódásához.	Lásd az előző sorban lévő indoklást.	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
122	Magyarország nemzeti beruházási tervében az összes beruházást szennyvíz-agglomerációként lebontva azonosítja és megtervezi, ideértve a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvnek való megfelelést, és a prioritási sorrend felállítását az agglomerációk méretére és a környezeti hatásra tekintettel. Az ivóvízről szóló, 98/83/EC irányelv végrehajtását és az ivóvízről szóló irányelvből származó szükségleteknek való megfelelést ugyancsak kötelezővé teszi.	EC (2020), Ivóvízről szóló irányelv (Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/2184 Irányelve (2020. december 16.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről), (átdolgozás), https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj	Prep: 21/12/31 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
123	Magyarország biztosítja a települési szennyvíz kezelésére vonatkozó irányelv, valamint az ivóvízről szóló irányelv minden egyes agglomerációban történő végrehajtását, és a települési szennyvíz kezelésére szolgáló telepek érdekében szükséges beruházások prioritizálását.	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), Települési szennyvíz kezelésére vonatkozó irányelv. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • EC (2020), Ivóvízről szóló irányelv. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Impl: 27/12/31

124	Magyarország jobban kihasználja a szennyvízkezelő művekből származó szennyvízből termelhető szennyvíziszapot és biogázt.	<ul style="list-style-type: none"> EC (2020), Ivóvízről szóló irányelv. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
125	Az EU követelményeivel teljes mértékben összhangban történik a szennyvíz-elvezetési infrastruktúrához kapcsolt népszerűség arányának növelése és az ivóvízhez való hozzáférés javítása.	<ul style="list-style-type: none"> EC (2020), Ivóvízről szóló irányelv. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Impl: 27/12/31
126	Magyarország stratégiai prioritássá teszi az integrált vízgazdálkodást és paradigmaváltást visz véghez a vízgazdálkodásban. Magyarország integrált és terület szintű gazdálkodási rendszereket vezet be a kölcsönösen előnyös megoldások használata és a vízvisszatartás prioritizálása által, valamint azáltal, hogy alternatív módszereket használva, vízvisszatartási képességét alapul véve helyet biztosítanak a területen a víznek (amennyiben lehetséges az árterek szélesítése; víz rendszeres ártérre szállítása; a folyóágak megnyitása; az ártéri gazdálkodás hagyományos formáinak felélesztése, stb.).	<p>Az integrált vízgazdálkodás bevezetése és minden egyes szektor releváns aspektusának ugyanolyan fontosságúként történő kezelése kölcsönösen előnyös megoldásokat teremthet. Általánosságban véve egyik ágazat sem felsőbbrendűbb a másinál, efféle hierarchiát sem a hazai, sem az európai uniós szabályozásból nem lehet levezetni. Egy adott területen egyéni jellemzőket és problémákat, valamint valós közérdekeket kell figyelembe venni annak eldöntésére, melyik aspektus kapjon elsőbbséget – egy megművelhető földterület árvíz kockázatának csökkentése magánérdek, de az ártér természeti értékeinek megőrzése közérdek, miközben egy település árvízvédelme, ha közvetlenül életvédelmet szolgál, kiemelkedően fontos közérdeknek tekinthető stb.</p> <ul style="list-style-type: none"> CEEweb a Biológiai Sokféleségért (2020), Jelentős Vízgazdálkodási Kérdések a Natura 2000 és védett természeti területekkel összefüggésben. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: Impl:
127	Lépéseket tesznek a víztestek állapotának értékelésére tett erőfeszítések fokozására. Magyarországnak ugyancsak növelnie kell az állapotfelmérésbe vetett bizalmat és csökkentenie az ismeretlen állapot arányát. Az ellenőrzésnek elegendő időbeli felbontással és térbeli lefedettséggel kell járnia.	<p>Számos folyó és különösen a tavak ökológiai státusza ismeretlen Magyarországon. Ezt az adathiányt orvosolni kell.</p> <ul style="list-style-type: none"> OECD (2018), Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 23/12/31 Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos
128	Magyarország hatékonyabban integrálja a vízgazdálkodásba az éghajlatváltozással szembeni rezilienciát, a természet megőrzésének nézőpontját és az ökológiai aspektust, valamint az operatív programok tervezési fázisában érvényesítse ezeket a nézőpontokat.	<p>Ahogy a biológiai sokféleség csökkenésének legfőbb hajtóerejeként azonosított éghajlatváltozás negatív hatásai felerősödnek, a szélsőséges tér- és időbeli csapadék eloszlás szükségessé teszi a vízgazdálkodási gyakorlatok újragondolását. Az új kihívásokkal szembeállítva az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást fő elemként tekintve a jövő vízgazdálkodását az összes releváns ágazat és társadalmi szereplő bevonásával kell elkészíteni. A vízügyi szektornak kulcsfontosságú szerepe van az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képesség támogatásában. Az éghajlatváltozáshoz való rugalmas alkalmazkodás másik</p>	Impl: 21/12/31

		<p>kulcsfontosságú eleme mindenesetre a természet megőrzése. Habár a vízgazdálkodás a társadalom minden szereplőjét érinti, a vízügyi szektor és a természetmegőrzési ágazat valódi együttműködése nélkül nem lehet hatékony az éghajlatváltozáshoz való, fenntartható alkalmazkodás.</p> <p>Az új kihívások felbukkanásával egyre világosabb, hogy a természet megőrzésének aspektusait lehetetlen a jelenlegi vízgazdálkodási gyakorlatokba integrálni, amelyek a csatornázást támogatják és elsősorban magánérdekeket szolgálnak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • CEEweb a Biológiai Sokféleségért (2020), Jelentős Vízgazdálkodási Kérdések a Natura 2000 és védett természeti területekkel összefüggésben. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
129	Magyarország integrálja vízgazdálkodási megoldásaiba a zöld infrastruktúra-alapú és a természet-alapú megoldásokat is.	<p>Mindkettő hatékonyan hozzájárulhat az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás fokozásához, a szélsőséges időjáráshoz kapcsolódó kockázatok és károk csökkentéséhez, valamint az urbánus terek jobb hűtéséhez és a városi biodiverzitás növekedéséhez.</p> <p>Természet-alapú megoldások városi vízgazdálkodás esetén: IWA Publishing (2020) Kék - Zöld Rendszerek: Városi vízgazdálkodásban használt, természet-alapú megoldások áttekintése Európa körforgásos városaiban: esettanulmányokon és szakirodalmon alapuló, kritikai értékelés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oral et al. (2020), Kék - Zöld Rendszerek: Városi vízgazdálkodásban használt, természet-alapú megoldások áttekintése Európa körforgásos városaiban: esettanulmányokon és szakirodalmon alapuló, kritikai értékelés https://iwaponline.com/bgs/article/2/1/112/71868/A-review-of-nature-based-solutions-for-urban-water • FAO ENSZ, (2018), Természet-alapú megoldások a mezőgazdaság vízgazdálkodása és az élelmiszerbiztonság terén. https://www.preventionweb.net/publications/view/62867 	<p>Prep: 23/12/31</p> <p>Impl: 24/01/01-től kezdve folyamatos</p>
130	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás kritériuma bevezetésre kerül a kisléptékű	<p>További információk: WWC (World Water Council) (2018), Vízgaz-</p>	Precond

	vízgyógyászati infrastruktúrában is.	dálkodási infrastruktúrák az éghajlathoz való alkalmazkodáshoz: Lehetőség a támogatás és a finanszírozás növelésére. <ul style="list-style-type: none"> https://www.worldwatercouncil.org/sites/default/files/2019-12/WWC-Investing-in-Water-Infrastructure-for-Climate-Adaption_WEB.pdf 	
Energetika			
131	Magyarország 2019-hez képest 1,5 százalékkal csökkenti energiafelhasználását.	<ul style="list-style-type: none"> Energiahatékonysági irányelv https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/targets-directive-and-rules/energy-efficiency-directive_en 	
132	A Nemzeti Energia- és Éghajlatpolitikai Terv (NECP) úgy kerül átalakításra, hogy ambiciózusabb középtávú és végcélakat tűz ki az energiahatékonyság javítását és a megújuló energiaforrásokat tekintve a kormány szabályozásával összhangban annak érdekében, hogy 2050-re elérhessük a klímasegélyességet.	<ul style="list-style-type: none"> Innovációs és Technológiai Minisztérium, A jelenlegi Nemzeti Energia- és Éghajlatpolitikai Terv (NECP), https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_en.pdf <p>A NECP meglehetősen gyenge lábakon áll, ahogy ez az Európai Bizottság értékelésében is megjelent:</p> <ul style="list-style-type: none"> EC (2019), Magyarország Nemzeti Energia- és Éghajlatpolitikai Tervjavaslatának Értékelése, az Európai Bizottság Ajánlásai Magyarország 2021-2030 közötti időszakot lefedő, integrált Nemzeti Energia- és Éghajlatpolitikai Tervjavaslatához kísérődokumentuma. Bizottsági munkadokumentum, {C(2019) 4417 végleges}, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_swd_en.pdf <p>EC (2019), A Bizottság Ajánlásai Magyarország 2021-2030 közötti időszakot lefedő, integrált Nemzeti Energia- és Éghajlatpolitikai Tervjavaslatához, 2019 június 18.</p> <ul style="list-style-type: none"> C/2019/4417, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0903(17)&from=EN <p>Egy ambiciózusabb NECP segítene csökkenteni Magyarország energiafüggőségét, elősegítené az energiahatékonysági befektetések és megújuló energiaforrások növekedését. Erre a Párizsi Egyezmény célkitűzéseinek teljesítéséhez is szükség van</p> <ul style="list-style-type: none"> UNCC (2015), A Párizsi Egyezmény https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris- 	21/06/01

		agreement	
133	Magyarország a megfelelő intézkedések bevezetésével biztosítja, hogy 2030-ig évente egy százalékponttal növekszik a fűtési és hűtési ágazatban a megújuló energiaforrások aránya, és biztosítja, hogy megfeleljen a 2020-as kötelező nemzeti megújulóenergia-célkitűzésnek és ebből kiindulva 2030-ig a 2009/28/EC Irányelv átdolgozott változatának.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2009), A 2001/77/EC és 2003/30/EC irányelveket kiegészítő és később hatályon kívül helyező, az újrahasznosítható forrásokból származó energia használatának ösztönzéséről szóló 2009/28/EC Irányelv (jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>A 2021. évi fenntartható fejlődési stratégia kommunikációjában azonosított, hét európai kiemelt projekt (European Flagships) közül egyet szükséges teljesíteni. Ez a stratégia a 2030-ig szükséges, 500 GW megújuló energiatermelés közel 40 százalékanak ágazati integrációját és fejlesztését, valamint 2025-ig az EU területén 6GW elektrolizátor-kapacitás üzembe helyezését, valamint 1 millió tonna megújuló hidrogén termelését és szállítását támogatja.</p> <p>További információk:</p> <ul style="list-style-type: none"> EC Hűtés és fűtés. Tények és számok https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/heating-and-cooling_en 	
134	Magyarország biztosítja a nemzeti energetikai infrastruktúra prioritásait ismertető, átfogó terveket, amelyek a társadalmi-gazdasági kohézió és a környezetvédelem célkitűzései elérését célozzák, a 2009/72/EC Irányelv 3.10 cikkével és a 2009/73/EC Irányelv 3.7 cikkével összhangban. Ezek a lépések foglaljanak magukba az éghajlatváltozással szembeni küzdelmet tartalmazó eszközöket, villamosenergia-hatékonyági, beleértve keresletoldali szabályozási intézkedéseket. Ezek a lépések ugyancsak tartalmaznak megfelelő gazdasági ösztönzőkre vonatkozó intézkedést a szükséges hálózati infrastruktúra karbantartására és építésére, beleértve a rendszerösszekötő kapacitást, adott esetben a meglévő, összes nemzeti és közösségi eszköz használatával. Magyarország adott esetben tegyen lépéseket az elektromosság és a gáz használatának optimalizálására, például energiagazdálkodási szolgáltatások nyújtásával, innovatív árképzési képletek kifejlesztésével és intelligens fogyasztásmérő rendszerek és intelligens hálózatok bevezetésével. Tehát Magyarországnak meg kell tennie a szükséges műszaki és intézményi lépéseket, hogy növelje a magyar villamosenergia-hálózat fogadóképességét arra, hogy in-	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig. https://www.banyasz.hu/images/klimapolitika/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030.pdf EU (2009), 2009/72/EC Irányelv és 2009/73/EC Irányelv a villamosenergia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (Jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 23/05/2019). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0072&from=EN <p>EU (2009), 2009/72/EC Irányelv és 2009/73/EC Irányelv a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0073&from=EN</p> <p>A villamosenergia-szektor az egyik legfőbb szén-dioxid-kibocsátási forrás. Ennek a célnak az eléréséhez az energiarendszereknek a széntüzelésű erőművek nagymértékű használata felől el kell mozdulni a karbonszegény energiamix felé. Példa a karbonszegény gazdaság felé történő</p>	

	<p>tegrálja az időjárástól függő áramfejlesztő elemeket.</p>	<p>átmenet tervezési módszerére:</p> <ul style="list-style-type: none"> Shen, W., Qui, J., Dong, Z. (2018) A villamosenergia-hálózat tervezése a karbonszegény energiaátmenet céljából Globális Energiahálózatok Összekapcsolása https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2096511718300690 <p>Az intelligens hálózat olyan villamosenergia-hálózat, amely költséghatékony módon képes integrálni az ehhez kapcsolt, összes felhasználó, beleértve az áramtermelők, a fogyasztók, valamint az egyszerre mindkettőt végzők viselkedését és tevékenységét, hogy alacsony veszteséggel, az ellátás biztonságát, a rendszer biztonságát és a minőséget tekintve magas szinten, gazdaságilag hatékonyan és fenntarthatóan áramellátó rendszert biztosítson. Emiatt megfelelő eszköz a villanyáram és a gáz használatának optimalizálására. Sőt, az intelligens vagy más típusú megújuló energiaforrásokon alapuló hálózatokat vagy rendszereket a megújulóenergia-finanszírozási mechanizmus és/vagy a megújuló energiaforrásokról szóló, együttműködési mechanizmus fedezi, és így a határokon átívelő és több országot érintő projektek és/vagy a Közös európai érdeket szolgáló projektek (KEÉFP) keretében kerülnek finanszírozásra.</p> <ul style="list-style-type: none"> A hálózat zöldítése. Hálózatintegrációs kérdések áttekintése https://greeningthegrid.org/quick-reads 	
135	<p>Az energiapiac belépési korlátját nemzeti ösztönző bevezetésével le kell csökkenteni és arra kell ösztönözni a beruházókat, hogy megújuló energiaforrásokba (különösen a geotermikus energiába) fektessenek.</p>	<p>További információk:</p> <ul style="list-style-type: none"> Moorthy et al. (2019), A korlátok lebontása a megújuló energia alkalmazásában. Heliyon, Volume 5, Issue 1. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844018354240 	<p>Prep: 21/05/01 Impl: 21/06/01</p>
136	<p>Magyarország a különböző energiaforrások értékelése során biztosítja az életciklus-alapú szemléletet (például a kitermelés, a közlekedés és az infrastruktúra hatásai esetén).</p>	<p>Az életciklus-alapú megközelítésekkel és az építkezések és építőanyagok esetén alkalmazott, körforgásos rendszereken alapuló tervezéssel további környezetvédelmi és éghajlati hasznok keletkeznek. Ezek magukba foglalják például a szélesebb körű alkalmazhatóságot, az élettartam meghosszabbodását, az elhagyott vagy nem kihasznált épületek ismételt használatba vételét, az éghajlatváltozásnak és katasztrófáknak való ellenállóképességet, a szét- és összeszerelés lehetőségét, az újrafelhasználást és az újrahasznosítást, különféle újrafeldolgozott tartalommal bíró anyagok használatát, természet-alapú megoldások alkalmazását (pl. zöldtetők, zöldfalak, zöld és kék infrastruktúra a hőhullámok leküzdésére és vízvisszatartás és vízújrafelhasználás segítségével az esőzések által kiváltott áradások</p>	<p>Prep: 21/11/31 Impl: 22/02/01</p>

		<p>csökkentésére), és az elhagyott vagy szennyezett barnamezők rehabilitálása.</p> <p>Mára kitűnő módszereket fejlesztettek ki a különféle energiaforrások használatának életciklus-értékelésére.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Európai Bizottság (2020), Helyreállítási és Rezilienciaépítési Tervek. Példa a reformok és befektetések kompenzációjára – az energia- és forráshatékonyság fokozását célzó korszerűsítési hullám. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/component_renovation.pdf 	
137	Magyarország hozzáférhetővé teszi a szélenergiapiacot a szélenergia üzembe helyezéséhez szükséges, különleges engedély megszerzésére vonatkozó feltételek enyhítésével. A feltételeknek teljesíthetőeknek és realizálhatónak kell lenniük.	Jelenleg lehetetlen teljesíteni a feltételeket, ez magyarázhatja azt, hogy több mint tíz éve nem adtak ki egy efféle engedélyt sem. Viszont a szélenergia a megújuló energiaforrások egyik legfontosabbika és a vidékfejlesztés elősegítésének fontos tényezője lehet.	21/05/31
138	Magyarország lépéseket tesz az átlátható, megújuló energiaforrásokra vonatkozó támogatási rendszerek bevezetésére, amely azt jelenti, hogy a 2009/28/EC Irányelv 14 (1), 16 (2) és 16 (3) cikkével összhangban lévő, minden releváns szereplő számára tegyék hozzáférhetővé a támogatási intézkedésekről szóló információkat (a fogyasztókkal, az építőkkel, a kivitelezőkkel, az építésszel és a hűtő, fűtő, elektromos berendezések és rendszerek, valamint megújuló energiaforrások használatával kompatibilis járművek beszállítóival stb.). Ennek megfelelően kell életbe léptetni a METÁR rendszert.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2009), A 2001/77/EC és 2003/30/EC irányelveket kiegészítő és később hatályon kívül helyező, az újrahasznosítható forrásokból származó energia használatának ösztönzéséről szóló 2009/28/EC Irányelv (jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 05/10/2015). A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • Magyarország METÁR rendszere: https://www.iea.org/policies/6558-hungary-metar-system 	21/05/31
139	Magyarországnak prioritizálnia kell a hálózati hozzáférést vagy a garantált hozzáférést és a megújuló energia teherelosztását, valamint a nyilvánosságra hozott technikai kiigazítások költségeinek viselésére és megosztására vonatkozó, általános szabályokat. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti átviteli-rendszer-üzemeltetőknek és elosztó-rendszer-üzemeltetőknek kell elkészíteniük és közzétenniük a technikai kiigazítások költségeinek viselésére és megosztására vonatkozó, általános szabályait. Ezeknek a lépéseknek összhangban kell állniuk a 2009/28/EC Irányelv 14 (1), 16 (2) és 16 (3) cikkével.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2009), A 2001/77/EC és 2003/30/EC irányelveket kiegészítő és később hatályon kívül helyező, az újrahasznosítható forrásokból származó energia használatának ösztönzéséről szóló 2009/28/EC Irányelv (jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 05/10/2015). A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>Egy fenntarthatóbb energiarendszerhez a kormány világos stratégiája szükséges, amely az elektromos hálózatok interaktív, megújuló energiaforrásokat használó, megosztott energiatermelése növekedésének felgyorsítására vonatkozik, különösen Magyarországon, ahol a megújuló energiaforrások használata igen szegényes. Világos közpolitikai keretrendszerre ugyancsak szükség van, amely biztosítja,</p>	21/05/31

		<p>hogya a befektetések ösztönzői valóban azokat a befektetéseket serkentik, amelyek a legnagyobb hatékonyságnöveléssel járnak.</p>	
140	<p>Magyarország gondoskodik arról, hogy az energiahatékonyság mindig fontosabb az új energiatermelési és energiaszállítási projekteknél, mind helyi, mind nemzeti szinten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	
141	<p>Olyan intézkedéseket vezetnek be, amelyek a Tiszta Energia csomaggal összhangban a termelők-fogyasztók és a megújuló energiaforrás közösség jogai megfelelő érvényesítését biztosítják.</p>	<p>Ez lehetőséget teremt a fogyasztóknak arra, hogy aktívak legyenek, részt vehessenek a rugalmassági vagy energiahatékonysági mechanizmusokban és jogi elismerést nyerjenek.</p> <p>EC, Energia. „Tiszta energia minden európai-nak” csomag. https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans_en</p>	21/05/31
142	<p>Magyarország lépéseket tesz a kapcsolt energiatermeléssel foglalkozó egységek olyan módon történő tervezésének ösztönzésére, hogy azok igazodjanak a gazdaságilag indokolható hasznos hőigényhez és elkerülhető legyen a hasznos hőigényen felüli hőtermelés, valamint a kapcsolt energiatermelés növelését akadályozó szabályozási és nem szabályozási korlátok csökkentésére. A kapcsolt energiatermelés támogatása az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU Irányelv 7(1) cikkével és a 9(1) cikke (a) és (b) pontjával összhangban a hasznos hőigényen és a primerenergia-megtakaráson alapul.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>A kapcsolt energiatermelés (villamos- és hőenergia kapcsolt termelése vagy CHP) az elektromos áram és a hőenergia párhuzamos termelése, amelyek mindegyike felhasználásra kerül. A kapcsolt energiatermelés központi és legalapvetőbb elve, hogy az ebből származó számos előny maximalizálása érdekében a rendszerek kialakításához az alkalmazás hőigényét kell alapul venni. Ez lehet egy egyedi épület, ipari létesítmény vagy távfűtéssel/táv-hűtéssel kiszolgált falu/város. A hő felhasználásával a kapcsolt energiatermeléssel működő erőművek 90%-os, sőt ennél is magasabb hatékonyságot érhetnek el. A kapcsolt energiatermelés akár 40% vagy még nagyobb energiamegtakarítást is jelenthet, ha ezt a hagyományos erőművek és kazánok elektromos áram- és hőtermelő képességükkel hasonlítjuk össze. A kapcsolt energiatermeléshez világos közpolitikai keretrendszerre van szükség, amely biztosítja, hogy a befektetések ösztönzői valóban azokat a befektetéseket serkentik, amelyek a legnagyobb hatékonyságnöveléssel járnak.</p>	21/05/31
143	<p>A kapcsolt energiatermelés (CHP), a távfűtési és hűtési rendszerek terén megjelenő beruházásoknak az úgynevezett hasznos hőigényen kell alapulniuk. Ez azt jelenti, hogy Magyarország első lépésben az energiahatékonyságot javító és az energiaigényt csökkentő beruházásokat valósítson meg, és csupán második lépésben lehet a fennmaradó hőigényen alapulva a CHP-t és a távfűtést célzó beruházásokat véghezvinni. Ahhoz, hogy ez megfelelően kivite-</p>	<p>Iránymutatás az Európai Strukturális és Befektetési Alapok előzetes feltételrendszeréhez II. rész című dokumentumban említett kérdés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EC (2014), Európai Strukturális és Befektetési Alapok előzetes feltételrendszeréhez II. rész. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/eac_guidance_esif_part2_en.pdf 	

	lehető legyen, a beruházásokat egy egészében véve koherens, karbonszegény stratégia részeivé kell tenni.		
144	Magyarország bizonyítékát adja, hogy ahol lehetséges, a végfelhasználóknak világos és érthető módon számláikon, szerződéseiken, tranzakcióikban és/vagy az elosztó álmásokon kapott bizonylataikon a következő információkat elérhetővé teszik: tényleges aktuális árak és tényleges energiafogyasztás; a végfelhasználó aktuális energiafogyasztásának az előző év azonos időszakára vonatkozó energiafogyasztásával való összehasonlításai, kapcsolattartási adatok (fogyasztóvédelmi szervezetek, energiaügynökségek vagy hasonló szervezetek), beleértve a weboldal-adatokat is, hogy az elérhető energiahatékonyság-javító intézkedésekről információt szerezhesenek.	<ul style="list-style-type: none"> EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	21/05/31
145	Magyarország az Európai Parlament és a Tanács energia-végfelhasználási hatékonyságáról és energia-szolgáltatásokról szóló, 2012/27/EU Irányelvével összhangban álló lépéseket tesz az egyedi fogyasztásmérőkkel rendelkező végfelhasználók részére történő ellátás biztosítása érdekében, a műszakilag lehetséges, pénzügyileg ésszerű és a potenciális energiamegtakarítással arányos mértékben.	<ul style="list-style-type: none"> EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: 21/05/31 Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos
146	Magyarország az Európai Parlament és a Tanács energia-végfelhasználási hatékonyságról és energiaszolgáltatásokról szóló, 2012/27/EU irányelvével összhangban tett intézkedésekkel biztosítsa, hogy pontos egyedi fogyasztásmérőket (vagy intelligens fogyasztásmérőket) helyeztek üzembe, és a végfelhasználókat tájékoztassa aktuális energiafogyasztásukról és az elektromos áram, a földgáz, a távfűtés/hűtés és a háztartási meleg víz használatának tényleges idejéről. Ezeket az egyedi fogyasztásmérőket helyezték fel az új épületekben vagy jelentős felújításra áteső épületekben vagy ahol műszakilag lehetséges, és a felszerelés költsége a potenciális energiamegtakarítással arányos mértékű.	<ul style="list-style-type: none"> EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>Az intelligens fogyasztásmérők környezetvédelmi előnyei:</p> <ul style="list-style-type: none"> Intelligens energetika. Fogyasztói együttműködés. Segítik a környezetet az intelligens fogyasztásmérők? https://www.whatissmartenergy.org/faqs/do-smart-meters-help-the-environment 	Prep: 21/05/31 Impl: 21/07/01-től kezdve folyamatos
147	Magyarország minden régió lakásszektorának állapotát ismerteti, az ERDF támogatással megvalósult, lakóházak energetikai felújításának finanszírozását érintő Strukturális Alapok 2014-2020 közötti időszakára vonatkozó értékelését; az egyes régiók társadalmi és magánlakás-állományának leltárát és az energetikai felújításokkal kapcsolatosan mindkét tökeforrás bevonása	Erre a jövőbeli épületfelújítások jól megalapozott tervezéséhez van szükség.	21/10/30

	szükségességének magyarázatát.		
148	Magyarország évente legalább 130 ezer lakás mélyfelújítását végezteti el.	Hazai felújítási hullám – A magyarországi lakóépület-állomány energetikai korszerűsítésében rejlő lehetőségek, egyes támogatási eszközök széles körű hatásainak vizsgálata. Magyar Energiahatékonysági Intézet. http://mehi.hu/sites/default/files/mehi_hazai_felujitasi_hullam_tanulmany_2021.pdf	
149	Magyarország hosszú távú felújítási stratégiát fogad el, amely az épületek energiateljesítményéről szóló 2010/31/EU irányelv, az energiahatékonyságról szóló 2021/27/EU Irányelv és az épületek energiateljesítményéről szóló Irányelvet kiegészítő Irányelv (2018/844/EU) követelményeivel összhangban támogatja a lakóépületek és a nem lakáscélú épületek nemzeti állományának felújítását. A stratégia foglaljon magába 2050-ig minden évre kitűzött mérföldköveket, sorolja fel a költségvetési forrásokat és határozza meg a beruházások ösztönzésének hatékony mechanizmusait az épületfelújítás terén.	<p>Az Eurostat adatai szerint a magyarok 26 százaléka olyan hajlékban él, amely nyáron nem kellemesen hűvös, és 20 százaléka olyanban, amely a téli időszakban nem kellemesen meleg. Sok esetben ez élet és halál kérdése: például az elmúlt évek hőhullámai alatt Budapest a halálozások száma 15-ről 30 százalékra emelkedett.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eurostat (2020), A nyári időszakban nem kellemesen hűvös lakóhelyen élő népesség aránya jövedelmi kvintilis és az urbanizáció mértéke alapján. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_hcmp03&lang=en • Eurostat (2012), A téli időszakban nem kellemesen meleg lakóhelyen élő népesség aránya az anyagi nélkülözés mértéke alapján. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_population_living_in_a_dwelling_not_comfortably_warm_during_winter_time_by_material_deprivation_status_2012.png • Páldy, A., Bobvos, J., Fazekas, B. (2013), <i>A hőség napi halálozásra kifejtett hatása budapesti adatok alapján (2000-2011)</i>. https://www.met.hu/doc/rendezvenyek/metnapok-2013/P3_Paldy_etal.pdf • EC (2001), Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK Irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról (Jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 24/12/2018) : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0042&from=EN • EC (2012), 2012/27/EU Irányelv az energiahatékonyságról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. • EU (2021), Konszolidált szöveg: az 	21/09/30

		<p>Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU Irányelve (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyságáról (átdolgozás) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010L0031-20210101</p> <p>Magyarországon minden meglévő épület több mint 99 százaléka nem teljesíti a fentebb említett Irányelv 9. cikkében foglaltakat, vagyis a 2021 január elsejétől az új épületekre érvényes energiahatékonysági követelményeket.</p> <p>Ez a komponens a középületek és magántulajdonban lévő épületek energia- és erőforrás-hatékonysága által „Renovate” nevű európai kiemelt projektet (European Flagship) is támogatja, és hozzájárul ahhoz, hogy 20205-ig megkétszereződjön a felújítási ráta és ösztönözze a mélyfelújításokat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), Felújítási hullám: a felújítási ráta megkétszerezése a kibocsátások csökkentésére, a helyreállítás ösztönzésére és az energiaszegénység visszaszorítására. Sajtóközlemény. Brüsszel. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1835 	
150	Az EU által támogatott épületfelújítási projektek évente megtervezik és beszámolnak energia- és erőforrás-felhasználásuk hatékonyságáról, karbonlábnyomukról és a projektek más, nem pénzügyi hatásairól.	Lásd az előző sorban jelzett indoklást.	
151	Magyarországnak mind a lakossági, mind a nem lakossági célú épületek felújításába bele kell foglalnia a háztartási biomassza-alapú készülékek felújítását/ javítását/ cseréjét, például tűzhelyekhez, kandallókhoz és fűzőlapokhoz kapcsolódóan, és ezeknek meg kell felelniük a (2022. január elsején életbe lépő) 2015/1185 EU-szabályozás által meghatározott, környezetbarát tervezési követelményeknek.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2015), A Bizottság (EU) 2015/1185 rendelete (2015. április 24.) a 2009/125/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a szilárd tüzelésű egyedi helyiségfűtő berendezések környezettudatos tervezésére vonatkozó követelmények tekintetében történő végrehajtásáról: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R1185&from=EN <p>További információ a háztartási biomassza felhasználásával kapcsolatosan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cepsi, D., Passarini, F., Ciacci, L., Vassura, I., (2014) Fűtési rendszerek LCA: Biomassza-alapú felhasználási módok összehasonlítása. The International journal of Life cycle Assessment 19(1), ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/257680107_Heating_systems_LCA_C 	

		omparison_of_biomass-based_appliances	
152	Magyarország lépéseket tesz az épületek energiahatékonyására vonatkozó minimális követelmények biztosítására az Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU Irányelvének 3. 4. és 5. cikkével összhangban. Magyarország emellett felállít egy épületek energiateljesítményének igazolására szolgáló rendszert a 2010/31/EU Irányelv 11. cikkével összhangban. Az igazolások legalább a következő információt tartalmazzák: az épület energiateljesítménye, referenciaértékek, például minimális energiateljesítményi követelmények és az épület vagy épületegység energiateljesítménye költségoptimalizált vagy költséghatékony javítására tett ajánlások. Ezen kívül jelzi, hogy a tulajdonos vagy a bérlő erről hol kaphat részletesebb információt. Az épület energiateljesítményét átlátható módon kell kifejezésre juttatni és magában kell foglalnia egy energiateljesítményre vonatkozó indikátort és az elsődleges energiahasználat numerikus mutatóját. Ezen kívül figyelembe kell venni az épület jellemzőit és energetikai berendezéseit.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2010), Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU Irányelve (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyágáról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. <p>Az épületek bizonyos jellegzetességei valószínűleg pozitívan befolyásolják az energiateljesítményt, például a helyi napfényviszonyok, aktív napenergia-hasznosító rendszerek és megújuló energiaforrásokon alapuló egyéb fűtési és villamosenergia-rendszerek; kapcsolt energiatermelésből származó elektromos áram; táv- vagy tömbfűtési és -hűtési rendszerek; természetes fény, stb. Ezeket fontos figyelembe venni az energiateljesítmény értékelésekor a költségoptimális szintek elérése érdekében.</p>	Prep: 21/06/30 Impl: 21/09/01
153	Magyarország olyan építési szabályokat vezet be, amelyek biztosítják, hogy az otthonok és az irodák jól szigeteltek és kevesebb hűtést igényelnek.	További információk: <ul style="list-style-type: none"> BuildingGreen. Fűtés és Hűtés. https://www.buildinggreen.com/heating-cooling 	21/05/31
154	Magyarország lépéseket tesz az újrafelhasznált/újrahasznosított anyagok használatának ösztönzésére az épületfelújításoknál.	További információ épületek konstrukciója, bontása vagy felújítása alatt keletkező anyagok újrafelhasználásával és újrahasznosításával kapcsolatban: <ul style="list-style-type: none"> Egyesült Államok Környezetvédelmi Ügynöksége (EPA) (2009) Állítsd helyre az erőforrásokat https://archive.epa.gov/greenbuilding/web/pdf/cdbrochure.pdf 	Prep: 21/05/31 Impl: 21/10/01-től kezdve folyamatos
155	Magyarország az energiaszegénységet csökkentő célt tűz ki és hajt végre.	<ul style="list-style-type: none"> UNDP. Szakpolitikai Állásfoglalás 08. Kapcsolódási pontok az energia, a szegénység és az egyenlőtlenségek között. Együttműködés az UNESCAP szervezetével és a Gazdasági Együttműködésért és Fejlesztésért felelős szövetségi minisztériummal, Németország. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/17480PB8.pdf 	Prep: 21/05/31 Impl: folyamatos
156	Magyarország lépéseket tesz (monitoring és audit) annak garantálására, hogy az alacsony jövedelmű háztartásokat prioritizálják	Általában ezek a legkevésbé energiahatékony épületek, így potenciálisan ezek esetén lehet a legtöbb energiát megtakarítani. Sőt, elsősor-	

	a lakóépületek felújításakor. Ezeknek a háztartásoknak vissza nem térítendő támogatást kell rendelkezésre bocsátani.	ban ezek azok a háztartások, amelyeknek nincsenek meg a pénzügyi eszközei épületeik felújítására. Továbbá azzal, hogy ösztönzőket kínálunk a társadalmi infrastruktúra és az alacsony jövedelemmel rendelkező háztartások meglévő állományának javítására, az energia- és vízszámlák csökkenésével az energiaszegénységről szóló aggodalmakat is enyhíteni lehet, miközben javulnak a megfizethető lakhatási és megélhetési körülmények.	
157	Magyarország tudatosságnövelő kampánnyal, az illetékes hatóságok megerősítésével és az energiaszegénység csökkentését célzó, átfogó tervvel tegyen lépéseket az illegális háztartási hulladékégetés felszámolására, a marginalizálódott csoportok szükségleteinek és korlátjainak megfelelő figyelembe vételével.	Magyarországon az illegális háztartási hulladékégetés továbbra is széles körben elterjedt gyakorlat. <ul style="list-style-type: none"> • CAAG (2017), Ellenezzük, mégis égetünk. https://www.levego.hu/en/news/ellenezzuk-megis-egetunk/ További információ a hulladékégetés környezetre és egészségre gyakorolt, súlyos hatásairól: <ul style="list-style-type: none"> • Hoffer et al. (2020), A háztartásokban keletkező hulladék különböző típusai illegális égetéséből származó PM10-re és PAH-kra vonatkozó kibocsátási tényezők. https://dnr.wisconsin.gov/topic/OpenBurning/Impacts.html 	22/10/31
158	Magyarország betiltja a szén (elsősorban a lignit) értékesítését háztartások számára.	A háztartási fűtésre használt szén (különösen az alacsony minőségű szén, például a lignit) az üvegházhatású gázok és légszennyezők kibocsátásának jelentős forrása.	21/10/31
159	Magyarország betiltja a több mint 20% nedvességtartalmú fa értékesítését háztartások számára.	A vizes fa égetése a fa felhasználásának nagyon hatástalan használata, és sokkal több szennyezéssel jár, mint a viszonylag száraz fa égetése.	21/04/30
160	Magyarország szigorú előírásokat vezet be a fűtőberendezések és légkondicionálók használatára, például tiltsa be a kávézókban és éttermekben a külső teraszokon alkalmazott fűtőberendezések használatát.	További információ a fűtőberendezések és légkondicionálók kibocsátásáról az UNEP és IEA hűtési kibocsátásokról és szakpolitikáról szóló, összefoglaló jelentésében olvasható: <ul style="list-style-type: none"> • ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) és Nemzetközi Energiaügynökség (IEA) (2020), A kibocsátások lehűtése és közpolitikai összefoglaló jelentés, UNEP, Nairobi és IEA, Párizs. https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/33094/CoolRep.pdf?sequence=1&isAllowed=y 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
161	A minimális energiateljesítményre vonatkozó szabványok bevezetésével arra kellene ösztönözni a lakosságot, hogy váltsanak környezetbarátabb berendezésekre.	Ezzel lehetővé válna az EU számára 2030-ig új célokat kitűző Tiszta Energia csomag legalább 32.5 százalékos energiahatékonysági célszámának elérése. További információ a különféle berendezésekre vonatkozó, energiahatékonysági szabványok felállításának hasznáról: <ul style="list-style-type: none"> • EESI (2017), Tájékoztató – Berende- 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01

		<p>zések, világításra és világítófelszerelésekre vonatkozó energiahatékonysági szabványok https://www.eesi.org/papers/view/fact-sheet-energy-efficiency-standards-for-appliances-lighting-and-equipmen#4</p> <ul style="list-style-type: none"> ECEEE, Hogyan finanszírozzuk az energiahatékonyságot. https://www.eceee.org/static/media/uploads/site-2/policy-areas/financingenergy_efficiencybriefing1.pdf 	
162	Magyarország lépéseket tesz az energia-teljesítményre vonatkozó minimális követelmények biztosítására a 2010/31/EU Irányelvének 3. 4. és 5. cikkével összhangban.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2010), Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU Irányelve (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyságáról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	21/06/30
163	Magyarország biztosítja, hogy megfelelően végezzék el a bányászati tevékenységek környezeti hatásvizsgálatát (EIA) és felügyelni kell a bányászati tevékenység minden fázisát (feltárás, projektfejlesztés, bányaműveletek, és bányabezárás). A környezeti hatásvizsgálatnak minden egyes egyedi esetben megfelelő módon kell meghatároznia, definiálnia és értékelnie egy projekt közvetlen és közvetett hatásait a következő tényezők alapján: emberek, flóra és fauna; talaj, víz, levegő, éghajlat és táj; anyagi eszközök és kulturális örökség; és mindezen tényezők kölcsönhatásai.	<ul style="list-style-type: none"> ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottsága (UN CSD) Nemzeti Jelentéstétel a CSD-18/19 számára, Tematikus területek – Magyarország / Bányászat https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/dsd/dsd_aofw_ni/ni_pdfs/NationalReports/hungary/Mining.pdf <p>A környezeti hatásvizsgálatoknak minden egyes egyedi esetben megfelelő módon meghatároznia, definiálnia és értékelnie kell egy projekt közvetlen és közvetett hatásait a következő tényezők alapján: emberek, flóra és fauna; talaj, víz, levegő, éghajlat és táj; anyagi eszközök és kulturális örökség; és mindezen tényezők kölcsönhatásai.</p>	
164	<p>Újragondolásra kerül a biomassa szerepe és a biomassa-alapú energiatermelés óriási szárazföldi és ökológiai lábnyoma miatt. Ha ezt a gyakorlatot teljességében nem is vonják ki, akkor legalább állítsanak elé fenntarthatósági feltételt. A megújuló energiaforrások tekintetében prioritást kap a szél, a nap és a geotermális energia; valamint az ökológiai szolgáltatások, talajtápanyag-háztartás és a biodiverzitás feltételeihez kötött biomassa.</p> <p>A biomassa használatának elszámolását felül kell vizsgálni, hogy az adatok a valós helyzetet tükrözzék vissza.</p>	<p>A magyarországi megújuló energiaforrásokra vonatkozó célkitűzésekben jelenleg nagy szerepet kap a biomassa, a fenntarthatósági kritériumot azonban nem kezelik megfelelően. Ezen kívül a biomassa üzemanyagként való használata a jó minőségű tűzifa árának emelkedését okozza, ez pedig az energiaszegénység fokozódásához és a levegőminőség romlásához vezethet az olcsó, alacsony minőségű, szilárd tüzelőanyagok vagy a hulladék illegális égetése miatt.</p> <ul style="list-style-type: none"> A kérelmezők megsemmisítés iránti kérelmei az EUMSZ 263. cikke szerint (2019) https://www.biomassmurder.org/docs/2019-08-00-eu-biomass-legal-case-main-arguments-english.pdf <p>Komoly kétségek merülnek fel a biomassa használatáról szóló statisztikák helyességéről.</p> <ul style="list-style-type: none"> CAAG, Magyarország újrahasznosítási kötelezettségeit a lopott fa és háztartási hulladék égetésével éri el. 	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 22/01/01</p>

		https://www.levego.hu/en/related-documents/hungary-meets-its-renewable-obligations-by-burning-stolen-wood-and-waste-in-households/	
165 12	Az új napelemek építésének támogatását szigorú környezetvédelmi kritériumokra kell alapozni, különösen az értékes földterületek erre a célra használatának megelőzése érdekében.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2016). Fényelektromos (PV) paneltelepek. Szabályozási keretrendszer. „Épületekbe integrált fényelektromos technológiák és rendszerek nagyszabású piaci bevezetésre” https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5acc95e9f&ap-pled=PPGMS 	21/12/31
166	Magyarország egy átruházható, számlán történő behajtási rendszert állít fel, amelyben a felújítási kölcsönt a tulajdonban lévő energiamérőhöz köti (nem a tulajdonoshoz vagy a bérlőhöz), és az áramszámlákon vagy fűtésszámlákon is lehetővé teszi a visszafizetést. Ez lehetőséget teremt a vásárlóknak, hogy az energia- és erőforrás-hatékonysági javításokra felvett kölcsönöket az áram- vagy fűtésszámlájuk segítségével fizessék vissza a felújítás által elért energia- és erőforrásmegtakarítás alapján.	A számlán történő behajtási rendszer számos előnnyel jár a kedvezményezettek számára: ösztönzi a visszafizetést úgy, hogy kizárólag a számlán lévő összeget kell befizetni, egyszerűen érthető és a kölcsön időtartamát be lehet állítani úgy, hogy az energiaköltségmegtakarítások semleges vagy pozitív készpénzforgalmat biztosítsanak. A rendszer átruházható, mivel a tulajdonban lévő mérőórához és nem a háztartáshoz, üzlethez vagy energiaszolgáltatóhoz (nincsenek váltási költségek) kötött. A pénzintézeteknek ugyancsak ösztönzőket teremt azáltal, hogy egy kölcsön behajtására lehetővé teszi számukra egy meglévő számlázási rendszer használatát, ami csökkenti az általános költségeket, növeli a visszafizetési arányokat, óriási ügyfélkörhöz ad hozzáférést, és átruházható, mivel a tulajdonban lévő mérőórához kötött. Ez nagyszerű módja a felújítási befektetések útjában álló korlátok kezelésének, különös tekintettel a magas előzetes költségekre és a hosszú visszafizetési időszakra.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
167	Magyarország minden NUTS-3 régióban (vagy releváns funkcionális területen) egyablakos ügyintézési rendszert állít fel a projektfejlesztők, egyéni háztartások és vállalkozások számára az adminisztratív folyamatok racionalizálása, a finanszírozási lehetőségekhez való könnyebb hozzáférés és az energia- és erőforráshatékonyságot fokozó felújításokba történő állami és magánbefektetések felvevőképességének fokozása érdekében.	A helyi egyablakos ügyintézési rendszer a teljes ügyfélutat végigkíséri a tájékoztatástól a technikai segítségnyújtáson és a pénzügyi támogatási rendszerekkel kapcsolatos tanácsadáson és strukturáláson át egészen az energiamegtakarítások nyomán követésig. Ez magába foglalja olyan eszközök és gyakorlatok megosztását is, amelyek fokozzák az energiahatékonysági tanúsítványok (EPC) és ajánlásaik elterjedését, valamint szélesebb értelemben véve a felújítások éghajlatváltozást szem előtt tartó, minőségi szabványokat. Az egyablakos ügyintézés lényeges ahhoz, hogy összetettebb szociális lakásszolgáltatást lehessen nyújtani és kerületi szintű, nagyszabású felújításokhoz ágazatokon átnyúló partneriségeket lehessen teremteni. Kifejleszhetnék az épített eszközök feltérképezését, különös tekintettel az üres vagy kihasználatlan ingatlanok felkutatására és ezeknek az épületeknek	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01

		a tulajdoni helyzetét és típusát részletező nyilvántartás létrehozására. Az egyablakos ügyintézés fontos szerepet játszik a bizalom növelésében is azáltal, hogy kerületi szinten jó minőségű felújításokat biztosít, ahol számtalan felújítási aspektust és célt kell egyíteni háztartások és vállalkozások, különösképpen kis- és középvállalkozások minősített szakértőkkel való összekapcsolásával és a nyújtott teljesítmény monitorozásával. Az egyablakos ügyintézés segíthet egy masszív projektportfólió felépítésében, amelyik integrált megoldásokat kínál és a helyi szereplőkkel való, szoros partnerségekre épít (pl. KKV-k, minősített szakértők, pénzintézetek, szociális lakhatási szervezetek, energia- és épületkezelő hivatalok, lakosok), ahol a kulcsfontosságú elem a pénzügyi kínálat és szakértelem összekapcsolása a kereslettel. Ezek koordinálhatják a helyi szereplőket, hogy az épülethulladék és elhasznált építési termékek külön történő, hatékony gyűjtését, valamint megfelelő kezelését, újrafelhasználását vagy újrahasznosítását.	
168	Magyarország megteremti a megfelelő szabályozási keretrendszert és ösztönzőket a kis léptékű, közösségi tulajdonban lévő megújuló energiaforrások és energiahatékonysági projektek számára, beleértve az efféle projektek finanszírozásának eléréséhez szükséges pénzügyi szabályozási keretrendszert.	A kis léptékű, állampolgári beruházásokat a kedvező jogi környezet hiánya miatt a magas tranzakciós költségek gátolják. <ul style="list-style-type: none"> • Notre Europe (2017), Pellerin-Carlin, Thomas et al. Az energetikai átállás európai sikerhez vezető útja: Az energiaunió demokratikus, innovációs, pénzügyi és társadalmi kihívásainak legyőzése https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/makingthe-energytransitionaeuropeansuccess-study-pellerincarlinfernandesrubio-june2017-bd.pdf 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
Közlekedés			
169	Magyarország biztosítja a 2030-ig tervezett és meglévő infrastruktúra multimodális tervezését, amely magába foglalja a következőket: <ol style="list-style-type: none"> 1 A tervezett beruházások gazdasági indoklása, megbízható kereslet-elemzéssel és közlekedés-modellezéssel alátámasztva, amely az externális költségek várható internalizálását és a vasúti liberalizáció várható hatását is figyelembe veszi 2 Beruházások a 1316/2013/EU szabályozás által meghatározott TEN-T vasúthálózati folyosókban, a vonatkozó TEN-T hálózati tervekkel összhangban 2 A TEN-T vasúthálózati folyosókon kívüli beruházások esetén a kiegészítő 	Ezek a kritériumok a 4. függelék, 3. részéből (jobban összekapcsolt Európa a mobilitás és a regionális IKT-konnektivitás fokozásával), valamint az Európai Parlament és a Tanács vonatkozó rendelettervezetere tett javaslat függelégeiből származnak: <ul style="list-style-type: none"> • EC (2018), Függelék az Európai Parlament és a Tanács Rendeletéhez, Strasbourg, 2018.05.29. COM(2018) 375, Végleges verzió. https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EN/COM-2018-375-F1-EN-ANNEX-1-PART-1.PDF 	

	<p>jelleg biztosítása a TEN-T törzshálózati folyosóknak és csomópontjainak a helyi közösségekhez és egyes vidékekhez való, megfelelő összekapcsolásával</p> <p>3 A vasúthálózat kölcsönös átjárhatóságának biztosítása, 3. alapkonzfigurációnak megfelelő ERTMS rendszer felszerelésével, amely legalább az Európai megvalósítási tervet lefedi</p> <p>4 A multimodalitás elősegítése, multimodális vagy átrakodó szállítmányozási és utasterminálok és aktív fuvarozások módok iránti szükségletek azonosításával</p> <p>5 A közúti közlekedés kockázatainak értékelése, összhangban a meglévő nemzeti útbiztonsági stratégiákkal, az érintett utak és útszakaszok feltérképezésével és a kapcsolódó beruházások prioritizálásával</p> <p>6 Tájékoztatás a tervezett beruházásokhoz, valamint a meglévő és tervezett infrastruktúra fenntartási és karbantartási költségeinek fedezéséhez kapcsolódó költségvetési és finanszírozási forrásokról</p>		
170	<p>A közlekedés infrastruktúráját érintő beruházásokat a hosszú távú környezetvédelmi célokra kell megfeleltetni. Az autópályák vagy más forgalmas utak szélesítése vagy építése nem részesülhet semmilyen közvetlen vagy közvetett (például adókedvezmény) állami támogatásban.</p>	<p>Az utak katasztrofális ökológiai hatásán kívül bizonyított tény, hogy a közúti kapacitás növelése csak több forgalmat eredményez és nem segít az útvonalak tehermentesítésében. A témában gazdag szakirodalom áll rendelkezésre, például.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generált forgalom: A közlekedéstervezésre gyakorolt hatások. https://www.brown.edu/Departments/Economics/Faculty/Matthew_Turner/papers/published/Duranton_Turner_AER_2011.pdf 	
171	<p>Magyarország biztosítja, hogy a meglévő és tervezett infrastruktúra tartalmazza az alternatív üzemanyagok használatának ösztönzését célzó intézkedéseket, a releváns nemzeti közpolitikai keretrendszerekkel összhangban.</p>	<p>Az alternatív üzemanyagoknak kiemelkedő előnyeik vannak az üvegházhatású gázok és szennyezők kibocsátásának csökkentésében. Továbbá segítenek a közlekedési szektor fosszilis üzemanyag-fogyasztástól való függésének enyhítésében. Bár az átállás a jelenlegi üzemanyagokról az alternatív üzemanyagokra üzemanyag-infrastrukturális változást igényel, mivel az alternatív üzemanyagok többsége nem helyettesítő üzemanyag (mint például az elektromos áram, CNG, LNG, etanol, hidrogén), és ezt a váltást a releváns nemzeti közpolitikai keretrendszernek tartalmaznia kell.</p>	
172	<p>Magyarország lépéseket tesz az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájára vonatkozó engedélyeztetési eljárások egyszerűsítésére és harmonizálására.</p>	<p>Ez a lépés különösen a töltőállomásokba történő beruházásokat segítené elő, és ugyancsak megkönnyítené a villamosenergia-hálózat üzemeltetői és a töltőállomások infrastruk-</p>	

		túrájának üzemeltetői közötti interakciókat. A nehézkes és hosszadalmas engedélyeztetési procedúrák korlátként viselkednek az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítések. A cél az, hogy az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájához szükséges engedélyeztetési eljárások könnyebbé váljanak. Sőt, a reformnak egy sokkal hatékonyabb infrastruktúra-fejlesztést is lehetővé kellene tennie azáltal, hogy az elosztórendszer-üzemeltetőket (Distribution System Operators – DSO) kötelezi arra, hogy a hálózatukon rendelkezésre álló információkat osszák meg, megjelölve az esetlegesen zsúfolt területeket, valamint a digitalizáció és a hálózat rugalmasságának állását.	
173	Magyarország teljesíti az Európai Parlament és a Tanács alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről szóló, 2014/94/EU Irányelve (2014. október 22.) elektromos autókra vonatkozó követelményeit.	<ul style="list-style-type: none"> • EU (2014), Az Európai Parlament és a Tanács 2014/94/EU Irányelve (2014. október 22.) az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0094&from=EN 	
174	Magyarország azonosítsa az E-mobilitás Program végrehajtásához szükséges beruházási szükségleteket és finanszírozási forrásokat, elemezze áramtermelésre gyakorolt hatását és hasonlítsa össze költséghatékonyságát más lehetőségekkel a közlekedésből származó ÜHG-kibocsátások csökkentésének elérésében.	<p>További információk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UNEP (2019), GEF Globális E-mobilitás Program a fejlődő országok elektromos átállásának segítéséhez https://www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/gef-global-e-mobility-programme-help-developing-countries-go 	21/06/30
175	A vasúti áruszállítási pályahasználati díjakat csökkenteni kell annak ösztönzése érdekében, hogy a fuvarozó cégek termékeik szállításának egy részét vasúti közlekedésre állítsák át. Magyarország ezen kívül lépéseket tesz a vasúti teherszállítás versenyképesebbé tételére a vasúti járműpark modernizálásával, megbízhatóságuk javításával, a vasútvonalakon érvényben lévő sebességkorlátozások eltörlésével, valamint az egyvagonos szállítás könnyebbé tételével.	<p>Az elmúlt 25 évben Magyarországon többnyire folyamatosan nőtt a közúti áru fuvarozás. Ehhez képest a vasúti közlekedés gyakorlatilag stagnált, annak ellenére, hogy a vasúti közlekedés többszörös ökológiai előnyökkel jár: kevesebb üzemanyagot használ, a teherautós közlekedéshez képest 75%-kal kevesebb gázkibocsátással jár, és csökkenti a közutakon közlekedő teherautók számát, amely a közlekedés és a közutak karbantartása iránti igény csökkenését jelenti. További információk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GEFCO (2013), Vasúti szállítmányozás: elmozdulás az innováció felé https://cdn.gefco.net/fileadmin/user_upload/gefco-logistics-supply-chain-transport-ebook-rail.pdf 	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 22/01/01</p>
176	Magyarország lépéseket tesz a földhasználati és építési szabályozás olyan irányú módosítására, amely ösztönzi a megfelelő biciklitárolók kialakítását, beleértve az elektromos kerékpárok tárolását, és módosítsa az elektromos kerékpárokkal kapcsolatos műszaki és közlekedésbeli szabályozásokat.	<p>A kerékpározás csökkenti a levegő szennyezettségét, az ökológiai lábnyomot, a szén-dioxid-kibocsátást. Egészséges és nagyon olcsó. Az elektromos kerékpárok egyre népszerűbbek, mivel növelni tudják a szokásos kerékpáros ingázási távolságot, így a hagyományos kerékpárok mellett fontos ezek használatának ösztönzése is a jelenlegi szabályozás módosí-</p>	<p>Prep: 21/06/30</p> <p>Impl: 22/01/01</p>

		tásával. Sőt, az aktív mobilitásba (séta és kerékpározás, valamint a tömegközlekedéssel való multimodális összeköttetések bátorítása, például biciklitárolókkal a tömegközlekedési csomópontokban) történő befektetés a fizikai aktivitás megnövekedett szintjének köszönhetően a közegészségügyet is javítja. Ez csökkentheti az elhízás arányait és hozzájárulhat a rák, a magas vérnyomás és más krónikus betegségek megelőzéséhez.	
177	Magyarország minden 50 ezer főnél nagyobb lakosú város számára kötelezővé teszi az alacsony kibocsátású övezetek (LEZ) bevezetését a levegőszennyezés és az idejélmúlt használt autók importjának csökkentésére. A helybeli lakosok meglévő autói ideiglenesen mentesülhetnek a korlátozások alól.	Több információ a LEZ kapcsán: <ul style="list-style-type: none"> Közlekedés & Környezet (2019), Az alacsony kibocsátású övezetek sikeresek - de most el kell mozdulniuk a kibocsátásmentes mobilitás felé https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/2019_09_Briefing_LEZ-ZEZ_final.pdf 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
178	Magyarország bármilyen várost érintő, bármilyen új, közlekedési befektetést érintő állami támogatás (beleértve az EU-támogatásokat is) kiosztásakor előfeltétellé teszi a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP) készítését, összhangban az Eltis SUMP iránymutatásokkal, és konkrét célkitűzéseiket és határidőket kell tartalmaznia. Minden közlekedésfejlesztési projektnek teljes mértékben összhangban kell lennie az érintett város SUMP-jával.	Számos város, beleértve Budapestet is, rendelkezik fenntartható városi mobilitási tervvel (SUMP), mivel ez a közlekedésfejlesztés terén kiosztott EU-támogatások előfeltétele. Habár ezek a SUMP-ok többnyire túl általánosak, és nem tartalmazzák a végrehajtásra nézve határidőket, sem konkrét célokat. Sőt, számos esetben a beruházásokat a SUMP-ban foglalt teljes figyelmen kívül hagyásával végzik. Link az Eltis SUMP Iránymutatások eléréséhez: <ul style="list-style-type: none"> EPSUMP (2019), Útmutatók a fenntartható városi mobilitási terv kialakításához és végrehajtásához. Második kiadás. https://www.eltis.org/sites/default/files/sump_guidelines_2019_interactive_document_1.pdf 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
179	A városi teherszállítás esetén integrált intelligens közlekedési rendszer (IKR) kerül bevezetésre a teherautók szükségtelen helyváltoztatásának (például parkolóhelykeresés) és az üres (vagy félig üres) járatoknak a kiküszöbölésére.	A Magyarországon működő forgalomirányító központokat modernizálták, és ezek általában véve jól működnek (különösen az autópályákon), de továbbra is komoly elégtelenségek fedezhetők fel. Az IKR telekommunikációs, elektronikai és információs technológiákat integrál a közlekedésmérnöki munkával a szállítási rendszerek tervezéséhez, kivitelezéséhez, működtetéséhez, fenntartásához és kezeléséhez. Segít csökkenteni a forgalmi dugókat, a levegő- és zajszennyezést, és növeli az üzleti hatékonyságot, a veszélyeztetett úthasználók biztonságát és a közúti terek kiosztását, különösen a teherautók mozgásának kezelésében.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
180	Magyarország lépéseket tesz a telekocsi szolgáltatások szélesebb körű használatának ösztönzésére.	A telekocsi szolgáltatások a karbonlábnyom csökkentésével pozitívan hat a forgalmi torlódásra és a környezetre.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos

181	Magyarország lépéseket tesz a közösségi autómegosztás ösztönzésére (mind a szabadúszó, mind a rögzített állomással működők esetén).	További információ a közösségi autómegosztás előnyeiről: <ul style="list-style-type: none"> • EPSUMP (2019), Útmutatók a fenntartható városi mobilitási terv kialakításához és végrehajtásához, Második kiadás https://www.brightaroundthecorner.com/mobility/benefits-car-sharing/ <p>Az állomások sűrű hálózatában rendelkezésre álló, közösségi autómegosztást kínáló flották rugalmasabb bérleti lehetőségeket kínálnak és így a lehetséges autóhasználati helyzetek szélesebb körére képesek reagálni.</p>	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
182	Magyarország lépéseket tesz a könnyű, elektromos járművek (például pedelec kerékpárok) megosztásának támogatására.	A könnyű elektromos járművek megosztása a nagy forgalom és légszennyezettség ellenszere. Sőt, e közlekedéstípus előnyei könnyedén kihívások elé állíthatják a közeljövőben a közlekedés hagyományos formáit. Hiszen gyorsabb, olcsóbb és rugalmasabb, mint a tömegközlekedés, kevesebb karbantartást igényel és olcsóbb, mint egy saját autó, és más közlekedési eszközökkel is kombinálható.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
183	Magyarország lépéseket tesz a környezetudatos vezetés (például az elektronikus öko-vezetéstámogatási rendszerek alkalmazásának támogatásával, különösen a hivatasos sofőrknél) ösztönzésére.	További információk: <ul style="list-style-type: none"> • Együtt mozgásban. A környezettudatos vezetés előnyei. http://www.together-eu.org/docs/102/TOGETHER_Eco-driving_5_Handout_15.pdf 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
184	Magyarország a légszennyező motorbiciklik és scooterek közlekedését érintő korlátozásokat vezet be.	A belső égésű motorokkal felszerelt motorbicikliknek és robogóknak magas a szénhidrogén, a szénmonoxid és a szilárd részecske kibocsátása. Így ez az intézkedés csökkentené a légszennyezést, különösen a városi területeken.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
185	Magyarországon ugyanígy kell eljárni a vállalati autók, majd az összes többi autó esetén is a vállalati autók és a parkolóhelyek személyes használatát érintő adóügyi megítélés megreformálásával.	Magyarországon a regisztrált személyautók több mint 40 százaléka vállalati autó, az OECD-országokban ez az egyik legmagasabb arány, miközben ezek az autók általában nagyobbak és nagyobb a CO2-intenzitásuk.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01
186	Az egész országban bevezetésre kerül egy egységesített közlekedési menetrend.	Már zajlik egy efféle rendszer előkészítése, de továbbra is hiányzik a megvalósítás. <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Mobilfizetési Zrt., <i>Nemzeti Elektronikus Jegyrendszer Platform</i>. https://nejp.hu/ 	Prep: 21/06/30 Impl: 23/01/01
187	Hatékony regionális beszerző entitások kialakítására kerül sor, amelyek a tömegközlekedési vállalatok szolgáltatásait úgy rendelik meg, hogy az hatékony szolgáltatásokat biztosít az egységesített nemzeti közlekedési menetrenddel összhangban.	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), A Bizottság közleménye, COVID-19: A közlekedési szolgáltatások és összekapcsolódás progresszív helyreállításáról szóló irányelvek. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication_transportservi- 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folya-

		ces.pdf	matos
188	Ahol csak lehetséges, bevezetésre kerül az ütemes menetrend a tömegközlekedésben.	Az ütemes menetrend növeli a tömegközlekedés vonzerejét és sokoldalúságát. Az egész napra vonatkozó, állandó menetrend javíthatja a csúcsidőn kívüli szolgáltatásokat és hatékonyabbá teszi a személyzet, az infrastruktúra és a járművek használatát, valamint egyszerűbbé teszi az erőforrások tervezését.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
189	Lényegesen fokozni kell a fenntartható közlekedéssel foglalkozó állami szervek intézményi kapacitását.	Magyarországon ezt a területet gyakran elhanyagolják, mivel felesleges bürokráciának gondolják. Ehhez képest a közlekedéssel és energiával kapcsolatos kérdések támogatásának és fejlesztésének részletes kidolgozása nagyon komoly műszaki és tudományos munkát igényel. Az alternatív módszerek kidolgozásához számos szakma kooperációjára van szükség, így már emiatt is elengedhetetlen egy jól működő, magasan képzett szakemberekből álló, koordinációs szervezet. A részletes programok kidolgozását követően a szükséges európai uniós és egyéb finanszírozási források megszerzésének komoly feladatai, valamint a pályázati felhívások elkészítésének és a jelentkezések kezelésének feladatai is napirendre kerülnek. További feladat a kapcsolatok kiépítése üzleti csoportokkal, energiaszolgáltatókkal, valamint a bevonásuk megszervezése és koordinálása. A jelenlegi állami adminisztráció keretein belül ezeknek a feladatoknak a kivitelezését nem lehet elvégezni. A minisztériumok és a hatóságok nem tudják ezeket a feladatokat elvégezni, mert nem erre a munkára szakosodnak, és kapacitásuk sincsen rá.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
190	Magyarország intézkedéseket tesz a meglévő buszflotta állapotának javítására úgy, hogy részecskeszűrőt helyez a közepesen elöregedett buszokra, és a buszflotta jobb karbantartásának és megújításának biztosítására.	Magyarországon a tömegközlekedésben alkalmazott, számos busz elavult és nagy számú, káros anyagot bocsát ki. Sőt, a buszok megfelelő karbantartásának hiánya még tovább növeli a szennyezés mértékét. Sok esetben a gázolaj füstjét még a buszok belsejében is érezni. A részecskeszűrők használata segít csökkenteni a részecskeszám (PN) -koncentrációt, amely néhány busz belsejében a városi háttérszennyezettségnek akár hússzorosa is lehet.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
191	Magyarország lépéseket tesz arra vonatkozóan, hogy a tömegközlekedésben használt buszok átlagéletkora ne haladja meg az öt évet.	Megegyezik az előző sorban foglaltakkal.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/12/31-től kezdve folya-

			matos
192	Magyarország bevezeti a járművek kibocsátásának közúti távirányítását.	Figyelembe véve, hogy a járművek kötelező és szabályos időközönként elvégzett műszaki vizsgálói nem megbízhatóak és nem végzik ezeket elég gyakran, és mivel a csalás is eléggé elterjedt, beleértve a részecskeszűrők eltávolítását vagy semlegesítését, ez a lépés szükségesnek tűnik.	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
193	Magyarország csökkenti a közúti építkezések és útkarbantartás környezeti hatását, felhasználva a fenntartható útépités jó gyakorlatát, és így minimalizálva az elpazarolt erőforrásokat.	<ul style="list-style-type: none"> • EU, Sustain Euro Road Projekt. (A SustainEuroRoad Projektet a LIFE Program 2014 keretében társfinanszírozzák). https://sustainableroads.eu • Newman, P., Hargroves, J., Desha, J., Whistler, L. (2012), Az útépités környezeti hatásainak csökkentése. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/330039291_Reducing_the_environmental_impact_of_road_construction 	Prep: 21/06/30 Impl: 22/01/01-től kezdve folyamatos
Hulladékgazdálkodás			
194	Teljes körűen bevezetésre kerül az Európai Unió hulladékokra vonatkozó, hatályos szabályozása (amely magába foglalja a hulladékhiérarchiát, a szelektív hulladék biztosításának szükségességét, a hulladéklerakóktól való eltérítési célokat, stb.)	<ul style="list-style-type: none"> • EC EU Hulladékokra vonatkozó hatályos jogszabályok. https://ec.europa.eu/environment/waste/legislation/index.htm 	Prep: Impl:
195	A szabályozás tisztázza a hulladékmegelőzés és újrafelhasználás definícióit és kifejezéseit. A hulladék életciklus vége körüli definíciók pedig folyamatos munkát igényelnek.	<ul style="list-style-type: none"> • EEA (2019) Hulladékmegelőzés Európában. https://www.eea.europa.eu/themes/waste/waste-prevention 	Prep: Impl:
196	Magyarország felülvizsgálja a gyártással kapcsolatos szabályozását és az ipari szabályozásokat. Magyarország egy hulladékmegelőzésért felelős, állami szervet jelöl ki, mivel ez ágazatközi szabályozást és tevékenységet igényel egyben.	Ez a hulladékmegelőzési és újrafelhasználási célok elérése érdekében elengedhetetlen. A hulladékokról szóló keretirányelv előírja a megelőzést, miközben a megelőzés nem tartozik az irányelv hatáskörébe: megelőzés és újrahasznosításra szánt termékek esetén ezek nem kapnak hulladékstátuszt.	Prep: Impl:
197	Magyarország a szabályozás felülvizsgálata során lehetővé teszi a komposztálási módszerek elterjedését.	A komposztálást övező jelenlegi szabályozás nagyon korlátozott jogosultságot engedélyez a tevékenység folytatására.	Prep: Impl:
198	Magyarország nyomon követi az élelmiszerhulladék alakulását.	<ul style="list-style-type: none"> • Bizottság (EU) 2019/2000 Végrehajtási határozata (2019. november 28.) a 	Prep:

		<p>2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban az élelmiszer-hulladéokra vonatkozó adatok jelentéséhez és a minőség-ellenőrzési jelentés benyújtásához használandó formátum megállapításáról.</p> <p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019D2000&from=EN</p>	Impl:
199	<p>Magyarországnak el kell kerülnie egy olyan hulladékgazdálkodásra vonatkozó finanszírozási rendszert, amely a hulladéklerakókon történő előzetes válogatást részesíti előnyben a forrás helyén történő, elkülönített gyűjtés helyett.</p> <p>Magyarország garantálja az elkülönített gyűjtés prioritizálását azáltal, hogy javítja a hulladékarakok minőségét, és kerülni fogja, hogy a hulladékgazdálkodó vállalatok gyakorlatilag inkább kemencehulladékot termeljenek. Magyarország biztosítja ezeknek a tevékenységeknek a megfelelő ellenőrzését.</p>	<p>Az egyéni hulladékfajták szelektív gyűjtése a jó minőségű újrahasznosítás és magas újrahasznosítási arányok elősegítésének előfeltétele. Ennek értelmében a Hulladékokról szóló keretirányelv (Waste Framework Directive – WFD) 10(2) cikke lefekteti a szelektív hulladékgyűjtés általános követelményeit és arra kötelezi a tagállamokat, hogy 2015-re állítsanak fel egy szelektív hulladékgyűjtési rendszert legalább a papír, a fém, a műanyag és az üveg szeparált gyűjtésére. A 11(1) cikk az európai tagállamok számára azokat a követelményeket fekteti le, hogy tegyenek lépéseket a szelektív hulladékgyűjtésen keresztül a jó minőségű újrahasznosítás előmozdítására. Így Magyarországnak javítania kell a háztartási hulladék szelektív gyűjtését, amia z újrahasznosított hulladék mennyiségének növekedéséhez fog vezetni.</p>	Prep: Impl:
200	<p>Magyarország olyan mértékben fokozza a szelektív hulladékgyűjtést, hogy sikerüljön elérni a felülvizsgált, hulladékokról szóló irányelvek 2020 utáni időszakra szóló, újrahasznosításra és hulladéklerakásra vonatkozó célértékeit (különös tekintettel az üvegből készült csomagolóanyagok újrahasznosítására vonatkozó célra).</p>	<p>A legutóbbi MFF idején az EU-támogatásokat elsősorban a szelektálatlan települési hulladék kezelésének infrastrukturális projektjeibe investálták. Emellett Magyarország még mindig nem teljesítette az EU 2012-14 közötti időszakra vonatkozó csomagolási célkitűzéseit.</p>	Prep: Impl:
201	<p>A hulladékmegelőzési programoknak meg kell felelniük a következő követelményeknek: feleljenek meg a hulladékhierarchiának, tüzzenek ki hulladékmegelőzési célokat és mércéket, hogy a gazdasági növekedés és a hulladéktermeléssel összefüggésbe hozható környezeti hatások közötti kapcsolatot megszakítsák, valamint tartalmazzanak minőségi és mennyiségi mutatókat, amelyek az e téren végbemenő előrehaladás méréséhez szükségesek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2008), Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	Prep: Impl:
202	<p>Magyarország megvizsgálja a meglévő hulladékgyűjtő rendszereket, beleértve a szelektív hulladékgyűjtés anyagbeli és területi lefedettségét, valamint a működésének javítására tett lépéseket és az új hulladékgyűjtő rendszerek iránti igényt, valamint értékelést készít a beruházási hiányterületekről, igazolva a további vagy továbbfejlesztett hulladékinfrastruktúra szükségességét</p>	<p>A Bizottság számára hasznos lehet a hulladékgazdálkodási infrastruktúra korszerűsítésére szánható, további, Magyarországon szükséges beruházások azonosítására.</p>	Prep: Impl:

	a rendelkezésre álló bevételi források információival együtt a működtetési és karbantartási költségek fedezésére.		
203	<p>Magyarország biztosítja, hogy a hulladékgazdálkodási terv(ek) összhangban állnak a hulladékokról szóló, az EU 2018/xxxx Irányelvvel módosított 2008/98/EK Irányelv 28. cikkével, lefedik a tagállam teljes területét és magukba foglalják a következőket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A jelenlegi hulladékgazdálkodási helyzet elemzése az érintett földrajzi entitás területén, beleértve a keletkezett hulladék típusát, mennyiségét és forrását, jövőbeli fejlesztésük értékelése figyelembe véve azoknak az intézkedéseknek a várható hatását, amelyeket a 2018/xx/EU Irányelvvel módosított 2008/98/EK Irányelv 29. cikkével összhangban hoztak meg a hulladékmegelőzési program(ok) keretében. • A meglévő hulladékgyűjtő rendszerek értékelése, beleértve a szelektív hulladékgyűjtés anyagbeli és területi lefedettségét, valamint a működésének javítására tett lépéseket és az új hulladékgyűjtő rendszerek iránti igényt. • A beruházási hiányterületekről szóló értékelés, igazolva a további vagy továbbfejlesztett hulladékinfrastruktúra szükségességét a rendelkezésre álló bevételi források információival együtt a működtetési és karbantartási költségek fedezésére. • a telepek helykijelöléséhez szükséges elhelyezkedési kritériumokról és a jövőbeli hulladékkezelő létesítmények kapacitásáról szóló információk. 	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2008), Javaslat az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról. A részleteket lásd. Általános hivatkozások szakasz. 	<p>Prep:</p> <p>Impl:</p>
204	Magyarország konkrét megoldásokat javasol az újrahasznosítási arány növelésére (különös tekintettel az üveg újrahasznosítására) és az illegális hulladéklerakás elkerülésére. Példaként felmerül a betétdíjas visszaváltó rendszer.	Mind az egyszer használatos, mind az újratölthető üdítős palackok számára kialakított, betétdíjas visszaváltó rendszer megfelelő eszköznek bizonyult Litvániában arra, hogy 2016-ban néhány hónapon belül 32%-ról 73%-ra emelkedjen az üveg italtartók gyűjtési rátája. A házhoz menő szelektív üveggyűjtés vagy a „szennyező fizet” elven alapuló rendszerek, amelyek a felhasználóra kivetett díjat a szemét (súlya vagy mennyisége) után állapítják meg, szintén segíthet fokozni az üveg újrahasznosítását.	<p>Prep:</p> <p>Impl:</p>
205	Sokkal több helyen kell üveget gyűjtő szelektív pontokat elhelyezni (és az újrahasznosítás ösztönzésére Magyarország ve-	Az üveg újrahasznosítása tekintetében Magyarország elmarad európai szomszédaitól, és nem teljesíti a 2008/98/EK Irányelv követel-	Prep:

	zessen be betétdíjas visszaváltó rendszert mind az egyszer, mind a többször használatos üveg italtartók számára, vagy házhoz menő szelektív üveggyűjtést vagy a „szennyező fizet” elven alapuló rendszereket, amelyek a felhasználóra kivetett díjat a szemét (súlya vagy mennyisége) után állapítják meg).	ményeit arra vonatkozóan, hogy 2020-ra 50%-ra növelje az üveghulladék újrahasznosítási rátáját.	Impl:
206	Magyarország lépéseket tesz a visszanyert és kezelt építési és bontási hulladék arányának növelésére. A „feltöltést” nem szabad az építési és bontási hulladék újrahasznosításához hasonlóan értékelni.	Magyarországon az építési és bontási hulladék testesíti meg a hulladék legnagyobb részét, így a szelektív bontás ösztönzése segítené eltávolítani az építési és bontási hulladék újrahasznosítható és újra felhasználható részeit. A feltöltés nem más, mint ártalmatlanítás, és az újrahasznosítási célok közé foglalása torzítja az újrahasznosítási tevékenységeket.	Prep: Impl:
207	A hulladékégető üzemek építését (RDF – hulladékból nyert fűtőanyag - hőhasznosító erőművek) el kell kerülni, különösen azokon a területeken, ahol magas a részecskés szilárd halmazállapotú szennyező anyagok koncentrációja.	Jelenleg ezt különféle módokon három program és a vidékfejlesztési program (RDP) támogatja. A terület- és településfejlesztési és gazdaságfejlesztési és innovációs programok támogatják a hulladék égetését (RDF hőhasznosító erőművek.)	Prep: Impl:
208	A közpolitikai keretrendszer megerősítésre kerül, hogy minden gazdasági szektorban felgyorsulhasson a körforgásos gazdaságra való áttérés, a víz- és energiamegtakarításokat, a hulladékcsökkentést, az anyagok újrahasznosítását, az öködesignt és/vagy a másodlagos nyersanyagok piacának alkalmazását illetően. Sőt, Magyarország állítson fel egy intézményi koordinációs mechanizmust a körforgásos gazdaság ösztönzéséért felelős, különféle minisztériumok között.	Magyarországnak nincs a körforgásos gazdaságra fókuszáló, célzott szakpolitikai keretrendszere. Ehelyett az anyag- és erőforráskezelés kérdésén számos nemzeti stratégia és akcióterv kezeli. Jelenleg nincs intézményi koordinációs mechanizmus a különféle minisztériumok között a körforgásos gazdaság ösztönzésére. Ehhez képest a körforgásos gazdaságra való áttérés ennek irányításához a releváns minisztériumok közötti kollaboráció által összkormányzati megközelítést igényelne.	Prep: Impl:
209	Magyarország lépéseket tesz a hulladékgazdálkodási tervbe és az Irinyi-terv nevű, iparstratégiai támogatási programba foglalt erőforrás-hatékonysági célok és körforgásos gazdaságra irányuló intézkedések kiemelkedőbb szerepének és láthatóságának növelésére.	Magyarországnak nincsen a körforgásos gazdaságra való áttéréshez irányítási mechanizmusa. Vannak erőfeszítések, hogy a több területet érintő és szektorális politikákba, például az NKIS-be (Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia) belefoglalják az erőforrás-hatékonyságot és a körforgásos gazdaságot. Viszont az NKIS-be foglalt célkitűzések továbbra is tájékoztató jellegűek maradnak és nem fordítják le ezeket más szakpolitikai intézkedésekre és mechanizmusokra. Az Irinyi-terv nevű, iparstratégiai támogatási program lehetőséget teremthetne a termékek értékláncában a körforgásos gazdaság felé történő elmozdulás ösztönzésére.	Prep: Impl:
210	Magyarország lépéseket tesz annak megkövetelésére a járműtulajdonosoktól, hogy mindaddig fizessék a gépjárműadókat és a kötelező felelősségbiztosítási díjakat, amíg nem bizonyítják, hogy az adott gépjárművet a kiterjesztett gyártói felelősség	Legtöbb esetben ezeknek a roncsoknak a kezelése a helyi önkormányzatok egyre növekvő terhe, és így közvetetten (és bizonyos szempontból közvetlenül is) az állami költségvetést is terheli. 2005 óta az EU-szabályozás kötelezővé teszi az autógyártó vállala-	Prep: Impl:

	(EPR) koncepciójának szellemében ruházták át. Sőt, Magyarország viselje a roncs gépjárművek bontótelepre szállításának költségeit.	toknak a használt gépjárművek visszavételét és újrahasznosítását. Magyarország alakítsa ki ezekkel az EU-szabályokkal összhangban lévő, saját szabályozását. Az ERECO kelet-európai hulladék-újrahasznosító és környezetvédő vállalat által adott tájékoztatás felfedi, hogy a környezetvédelmi előírások szem előtt tartása mellett az ezekből a roncsjárművekből származó anyagoknak a feldolgozása és újrahasznosítása jövedelmező tevékenység lehet, mielőtt megoldást találnak a roncsok begyűjtésének és a roncstelepekre szállításuknak a problémájára (lehetőleg a gépjárműbontók számára díjmentesen).	
211	Magyarország minimumkövetelményeket állít fel a gyártókkal szemben a másodlagos nyersanyagok alapanyagokként való felhasználását illetően olyan ágazatokban, ahol ez indokolt.	A másodlagos nyersanyagok felhasználását az Európai Bizottság a Körforgásos Gazdaság Akcióterv részeként határozottan támogatja: <ul style="list-style-type: none"> • EC, EU Körforgásos Gazdaság Akcióterv. https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm 	Prep: Impl:
212	Magyarország lépéseket tesz az újrafelhasználást és az újrafeldolgozást szolgáló infrastruktúrába történő beruházások tervezésére. Magyarország hozzon létre az építőanyagok újrahasznosítására szolgáló eszközöket és létesítményeket (beleértve az újrafelhasználható építőelemek számára létrehozott adatbázisokat/ anyagútleveleket), kezdeményezze a meglévő építőanyagok fenntarthatóbb alternatívákkal való felváltását (például fa) és újrahasznosított elemeket tartalmazó építőanyagok használatát. A nyújtott támogatásnak meg kell felelniük az energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatásban (EEAG) vagy az általános csoportmentességi rendeletben (GBER) foglalt feltételeknek. A kedvezményezettek kiválasztásakor és a támogatás szintjének meghatározásakor versenyalapú, nyitott és diszkriminációmentes ajánlattételi eljárásnak kell biztosítania, hogy a támogatás arra korlátozódik, amire valóban szükség van.	Erre szükség van a felújítási tevékenységekhez használt energia- és erőforrásigénnyel összekapcsolódó, negatív környezeti externáliák csökkentéséhez. Az újrahasznosító létesítmény építettségének és üzemeltetőségének kiválasztását célzó, zöld közbeszerzési eljárás biztosítja a transzparens és diszkriminációmentes ajánlattételi eljárást, miközben figyelembe veszi a környezeti fenntarthatóság kritériumait. Miközben a kormány támogatást nyújt a létesítmény megépítésére (befektetési támogatás), az újrafelhasználási rendszer és eszközök fenntartásának és működtetésének ismétlődő költségeit az üzemeltetőnek kell fedeznie.	Prep: Impl:
Környezeti kockázatok megelőzése			
213	Magyarország biztosítja, hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló nemzeti stratégiák kezelik a klímaváltozás egészségre, mezőgazdaságra és erdőgazdálkodásra, biodiverzitásra és ökoszisztémákra, vízi területekre, infrastruktúrákra és építkezésekre gyakorolt hatását olya mó-	<ul style="list-style-type: none"> • EC (2020), EU Biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiája 2020-ra, Hozzuk vissza a természetet az életünkbe. Brüsszel. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380 	2030

	don, hogy elkerüljék a jelentős mértékű károkozást a Taxonómiai Rendeletben felsorolt környezeti célkitűzésekben.	<ul style="list-style-type: none"> Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról ("EU Taxonómiai Rendelet"). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32020R0852 	
214	Magyarország felülvizsgálja a folyamatok/folyók mellett, kockázatos ipari tevékenységeket a vízszennyezés és a mérgező anyagok élő vizekbe, tavakba és folyókba kerülésének megelőzése érdekében.	<p>Ez az intézkedés nem csupán a vadon élő állatvilágot és növényvilágot óvja meg, hanem az ivóvízkészleteket is.</p> <ul style="list-style-type: none"> SSMP. A legjobb irányítási gyakorlatok az ipari csapadékvíz-szennyezés megfékezésére. https://waterresources.saccounty.net/stormwater/documents/industrial-BMP-manual.pdf 	25/12/31
215	Magyarország a meglévő, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási stratégiákkal összhangban lévő, nemzeti vagy regionális katasztrófakockázat-kezelési tervet állít fel, amely a 1313/2013/EU határozat 6 (a) cikkének előírásaival összhangban tartalmazza a fő kockázatok leírását, reflektálva a jelenlegi és a hosszú távú fenyegetésekre is (25 - 35 év). Az értékelésnek az éghajlattal kapcsolatos kockázatokat az éghajlatváltozásra vonatkozó előrejelzésekre és szcenáriókra kell építenie. Ezen kívül tartalmaznia kell az azonosított, fő kockázatok kezeléséhez kapcsolódóan a katasztrófa megelőzésre, készülségre és elhárításra vonatkozó intézkedések leírását, valamint tájékoztatást a költségvetési és finanszírozási forrásokról és mechanizmusokról, amelyek a megelőzéshez, készülséghez és elhárításhoz kapcsolódó művelési és fenntartási költségek fedezésére állnak rendelkezésre.	<ul style="list-style-type: none"> EU (2013), az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról (Jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 21/03/2019) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1313&from=EN 	21/12/31
216	Magyarország nemzeti vagy regionális katasztrófakockázat-kezelési tervében biztosítja, hogy a lépéseket az adott kockázattal és gazdasági hatásukkal, a képességben fennálló hiányosságokkal, eredményességgel és hatásossággal arányban priorizálják, a lehetséges alternatívákat is szem előtt tartva.	<ul style="list-style-type: none"> UNISDR (2017). Katasztrófakockázatok csökkentése & katasztrófakockázat-kezelés. UNISDR alapján. Globális Értékelő Jelentés 2015. https://www.preventionweb.net/disaster-risk/concepts/drr-drm/ 	22/12/31
217	Magyarország összegyűjti és összeállítja az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó statisztikákat, és az éghajlati szempontú sebezhetőségi értékeléshez kapcsolódó elemzési módszertant vezet be.	<ul style="list-style-type: none"> ECOFYS (2015), Alkalmazkodással kapcsolatos ismeretek értékelése Európában; Éghajlatváltozással szembeni sebezhetőség. Végleges Jelentés. Ecofys 2016 az Európai Bizottság felkérésére. https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/adaptation/what/docs/climate_change_vulnerability_en.pdf 	20/12/31

218	<p>Magyarország az ökológiai igényeket kielégítő lépéseket tesz az országhatárokon átnyúló árvízvédelem fejlesztésére úgy, hogy a kormányzat a természetes megoldásokra összpontosítson. Az árvízvédelemnek és a vízgazdálkodásoknak az éghajlatváltozás hatásait leképező, új koncepciókat kell követnie (például vízvisszatartás és vízhasznosítás a vízszabályozás helyett), amelyek kizárólag a különféle szektorok közötti, koordinált területi tervezéssel valósulhatnak meg.</p>	<p>Az országnak majdnem 50%-át teszik ki az árvíz vagy a belvíz veszélyeztetette területek. A korábbi árvízvédelmi intézkedésekben az elsősorban hegyvidéken lévő, kisebb patakok árvíz kockázata elleni, számos sürgős beavatkozásnak nem adtak elég nagy teret, ezzel figyelmen kívül hagyva az alapvető ökológiai és környezeti aspektusokat.</p>	21/12/31

6 Általános hivatkozások

A Levegő Munkacsoport korábbi dokumentumai

- Országjelentések értékelése és javaslatok országspecifikus ajánlásokra. Kihívás helyett lehetőség: Árnyék-országjelentések az Európai Szemeszter szolgálatában. Magyarország (pp. 53-61). 2016 december, <https://green-budget.eu/wp-content/uploads/2017-02-15-FINAL-EU-Semester-Assessment-Report.pdf>
- CAAG (2008), Help stop the wasting of EU taxpayers' money on unsustainable projects!, 2008 október, <https://www.levego.hu/sites/default/files/ec-op-summary0810.pdf>
- CAAG (2010), *EU funding: A recipe for ruining the environment and the economy*. 04 2010 május, http://levego.hu/sites/default/files/GOP_1004_eng_GBN.pdf
- CAAG (2012) Opinion of the Clean Air Action Group on the European Commission's Recommendations for Hungary. 2012. július 9., https://www.levego.hu/sites/default/files/opinion_eu_hungary_caag_1207.pdf
- CAAG (2014), *Comments of the Clean Air Action Group on the Operational Programmes of Hungary for 2014-2020 submitted to the European Commission*. 2014. augusztus 28., <https://www.levego.hu/sites/default/files/op-comments-caag-2014aug28v.pdf>
- CAAG (2018), *Hungary report on the decarbonisation of transport: national policy recommendations to meet 2030 Climate Targets*. Levegő Munkacsoport weboldala [https://www.levego.hu/sites/default/files/Hungary%20Report%20on%20the%20Decarbonisation%20of%20Transport%20\(EUKI%20Project\).pdf](https://www.levego.hu/sites/default/files/Hungary%20Report%20on%20the%20Decarbonisation%20of%20Transport%20(EUKI%20Project).pdf)
- Good Intentions Meet Reality: The Dire Consequences of Spending EU Taxpayers' Money in Hungary. 2003 április, https://www.levego.hu/sites/default/files/eu_budget_hungary_130404_final.doc
- How EU Money has Contributed to the Dismantling of Democracy in Hungary. 2015 április 15., https://www.levego.hu/sites/default/files/eu-budget_democracy_hungary_2015sept15-honlap-ra.pdf
- Supplement to the Synthesis Report "Climate Change and the EU Budget 2021-2027" – Assessment of the responses from the questionnaire and conclusions drawn from them. EUKI Project "An MFF for the Climate", 2019. szeptember, https://www.levego.hu/sites/default/files/Supplement_MFF-Climate-CAAG-final.pdf

További hivatkozások

- *A mid-term assessment of Environmental policy performance of the Hungarian government*, written by experts of nine Hungarian NGOs and approved by forty-two NGOs. Levegő Munkacsoport weboldala <https://www.levego.hu/site/assets/files/5535/kormanyvertekeles2012-angol-vegleges.pdf>
- Bankwatch and Friends of the Earth Europe (2015), *Climate's enfants terribles: how new member states' misguided use of EU funds is holding back Europe's clean energy transition*. Bankwatch weboldala, 2016. január 26. <https://bankwatch.org/sites/default/files/enfants-terribles.pdf>

- Birdlife International (2020), *Advocating for sustainable agriculture*. <https://www.birdlife.org/europe-and-central-asia/programmes/nature-friendly-farming>
- CEEweb a Biológiai Sokféleségért (2020), *Jelentős Vízgazdálkodási Kérdések a Natura 2000 és védett természeti területekkel összefüggésben*. http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/JVK_Natura_mcs_%C3%A1I%C3%A1sfoglal%C3%A1s_200622.pdf
- Az Alkotmánybíróság 27/2017. (X. 25.) AB Határozata (2017). [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/dab43af17a5ffdd9c1258081005e0c4a/\\$FILE/27_2017%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/dab43af17a5ffdd9c1258081005e0c4a/$FILE/27_2017%20AB%20hat%C3%A1rozat.pdf)
- EB (2008), *Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról*. COM/2015/0595. Végleges verzió. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015PC0595>
- EB (2012), *Az Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU Irányelve* (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, valamint a 2004/8/EK és a 2006/32/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről. (01/01/2020) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0027&from=EN>
- EB (2014), *Iránymutatás az Európai Strukturális és Befektetési Alapok előzetes feltételrendszeréhez II. rész* https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/eac_guidance_esif_part2_en.pdf
- EB (2014), *Partnerségi Megállapodás Franciaországgal - 2014-2020: Franciaország*. https://ec.europa.eu/info/publications/partnership-agreement-france-2014-20_en
- EB (2019), *A környezetvédelmi politikák végrehajtásának 2019. évi felülvizsgálata, Országjelentés - Magyarország, Bizottsági munkadokumentum*. Európai Bizottság, Brüsszel, 2019. április 4. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0031&from=EN>
- EB (2020), *Ivóvíz Irányelv* (A Tanács 98/83/EK Irányelve (1998. november 3.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről), átdolgozott változat. https://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/legislation_en.html
- EB (2020), *Települési Hulladékkezelési Irányelv* (az Európai Bizottság 10. jelentése a települési hulladékkezelési irányelv végrehajtásáról). https://ec.europa.eu/environment/water/water-urban-waste/index_en.html
- EEB & Birdlife International, *Mezőgazdaság És Klímaváltozás*. http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/EUKI_Project_brief_HU.pdf
- EEB, BirdLife Europe et al. (2019), *Ajánlások a jövőbeli közös agrárpolitikára (KAP) és klímapolitikákra*. <http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/Recommendations-of-the-Future-CAP-and-Climate-Policies.pdf>
- A környezetvédelmi politikák végrehajtásának 2019. évi felülvizsgálata, Országjelentés - Magyarország, Európai Bizottság. https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hu_en.pdf
- EU (2003), *az Európai Parlament és a Tanács 2003/35/EK Irányelve* (2003. május 26.) a környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről, valamint a nyilvánosság részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében a 85/337/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról – Bizottsági Állásfoglalás, (Információhoz való hozzáférés irányelve). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32003L0035>
- EU (2009), *az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK Irányelve* (2009. április 23.) a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról, valamint a 2001/77/EK és a 2003/30/EK irányelv módosításáról és azt követő hatályon kívül helyezéséről. (jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 2015/10/05). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&from=EN>
- EU (2010), *az Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU Irányelve* (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyságáról. (jelenlegi, egységes szerkezetbe foglalt változat: 2018/12/24).

- EU (2011), A Natura 2000 hálózatba történő beruházások, Mind a természet, mind az ember számára előnyös állapotok teremtése. Európai Bizottság Munkadokumentum, SEC (2011) 1573 végleges verzió. https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/docs/financing_natura2000.pdf
- EU (2012), Európai Unió működéséről szóló szerződés (TFEU). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
- EU (2014), A 240/2014/EU Bizottsági felhatalmazáson alapuló rendelet az Európai Strukturális és Befektetési Alapok keretében fennálló partnerség európai magatartási kódexéről (Magatartási Kódex). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014R0240>
- EU (2016), Az Európai Unió Alapjogi Chartája. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016P037>
- EU (2018), Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendeletére az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi és Migrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a Határigazgatási és Vízügyeszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról, COM (2018) 375 végleges verzió, 2018/0196 (COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>
- Európai Parlament (2020), *Jelentéstervezet a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről* (COM(2020)0408 – C9-0150/2020 – 2020/0104(COD)), 2020. szeptember 1. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ16-PR-655950_EN.pdf
- Magyarország Kormánya (2013), *Környezet és Energia Operatív Program 2007-2013 - Magyarország*. http://www.terport.hu/webfm_send/209
- IFOAM EU (2020), *Using Eco-Schemes in the New Cap: A guide for Managing Authorities*. https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/ae96f339-9775-4980-b7a1-43767d1235cb/IEEP_FiBL_Eco-scheme_Guide_Final.pdf?v=63748547905
- Magyar Madártani Egyesület (Bird Life Hungary) (2020): *Helyet a természetnek! A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület javaslatai a Közös Agrárpolitika tervezéséhez és a hazai mezőgazdálkodás célrendszerének átalakításához*. https://www.mme.hu/sites/default/files/binary_uploads/Cikkek/cikkek_2020/20201001_mme_javaslatok_a_kozos_agrarpolitika_tervezesehez/helyet_a_termeszetnek_az_mme_javaslatok_a_kozos_agrarpolitika_tervezesehez_2020.pdf
- OECD (2018), *Környezeti teljesítmény vizsgálatáról szóló jelentések: Magyarország*, OECD iLibrary. https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264298613-en/1/2/2/index.html?itemId=/content/publication/9789264298613-en&_csp_=913194f2754f6aab1e0f697dc0a04625&itemGO=oecd&itemContentType=book#chapter-d1e5758
- OECD (201), *A fenntartható fejlődés szakpolitikai koherenciája 2019: A lakosság felhatalmazása, az inkluzivitás és az egyenlőség elősegítése*, OECD Publishing, Párizs. <https://doi.org/10.1787/a90f851f-en>.
- SDG Watch Europe (2017): *Az emberek költségvetése - Állásfoglalás a 2020 utáni MFF-ről*. http://www.peoplesbudget.eu/wp/wp-content/uploads/Position_MFF_1December_2017.pdf
- Környezetvédelmi Politikák Végrehajtásának Felülvizsgálata 2019. Országjelentés – Magyarország, Európai Bizottság. https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hu_en.pdf
- ENSZ (1998), Egyezmény az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről környezeti ügyekben (Aarhusi Egyezmény). <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>

1. számú Függelék

Eredménymutatók

A nemzeti szintű, konkrét éves célokat kitűző indikátorok az előrehaladás méréséhez elengedhetetlenek. Habár projektszintű mutatókra is szükség van, ezek nemzeti szinten egyáltalán nem tükrözik a helyzetet. Megtörténhet (és valószínűleg gyakran meg is történik), hogy a projektmutatók előrehaladást, miközben a nemzeti mutatók visszaesést jeleznek ugyanabban a témában.

A tagállamok teljesítményét értékelő mutatókat lényegesen javítani kell.

- a) A nemzeti szintű előrehaladást mutató, további, jól mérhető mutatók alkalmazására van szükség (például az Innovatív Unió eredménytáblája, az OECD PISA-felmérésének eredményei, a GINI Index változása, és az egészségben eltöltött életévben bekövetkező változások). A nemzeti szintű mutatók sokkal fontosabbak, mint az EU által finanszírozott projektek.
- b) Amennyire lehetséges, a mutatóknak a SMART célállítást (konkrét, mérhető, elérhető, reális és határidőhöz kötött) kell követniük.
- c) Olyan esetekben, amikor nem lehet konkrét mutatókat kidolgozni, a tagállamnak a lehető legjobb gyakorlatot kell alkalmaznia (például a korrupció és adócsalás elleni küzdelmet érintő, törvényhozásbeli és intézményi intézkedések).
- d) A mutatókat (prioritásokat) átlátható folyamatban kell kidolgozni minden érdekelt fél bevonásával, és az érdemi részvételhez szükséges eszközöknek az érdekelt felek rendelkezésére bocsátásával, a partnerségről szóló európai magatartási kódex előírásaival összhangban. Ez a mutatók megalapozottságát és társadalmi elfogadottságát garantálja. Számos dokumentum tartalmaz olyan mutatókat, amelyek a Partnerségi Megállapodásban szereplő mutatók alapjául szolgálhatnak.
 - Elsőként az **OECD Zöld Növekedési Mutatószámait** javasolhatjuk:
 - <https://www.oecd.org/greengrowth/green-growth-indicators/>
 - https://read.oecd-ilibrary.org/environment/green-growth-indicators-2013_9789264202030-en#page1 (2013)
 - <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264268586-en/index.html?itemId=/content/publication/9789264268586-en> (2017)Az OECD szerint Magyarország további 28 másik ország példájából is meríthet (beleértve a feltörekvő és fejlődő gazdaságokat), amelyek ezeket a mutatókat nemzeti körülményeikhez adaptálták (például Chile, Dánia, Németország, Dél-Korea, és Hollandia):
 - Az **Egyesült Nemzetek Szervezete 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendje célkitűzéseinek indikátorai (Sustainable Development Goals - SDG)** szintén na-

gyon fontosak. Az Európai Unió tagállamaként Magyarország elköteleződött a 17 SDG (Fenntartható Fejlesztési Célok) 2030-ig történő teljesítése mellett, amelyeket a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend állított fel. Ezen célkitűzések mindegyikét számos mutató támogatja (231 egyedi indikátor), amelyeket az egyes célkitűzések irányába mutató előrehaladás mérésére használnak. Ami a környezetet illeti, a következő mutatók a legfontosabbak: SDG 11, 12, 13: https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202020%20review_Eng.pdf.

- Sőt mi több, az **EU SDG eredménymutató-készlete** szintén az ENSZ SDG-khez köődik: ezeket az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendje 17 célkitűzése mentén strukturálták, és az EU kontextusában igyekeznek mérni az SDG-k elérésére irányuló előrehaladást: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>
- A magyar Központi Statisztikai Hivatal (több mint 100 fenntartható fejlődési mutató) indikátorai, amelyek szélesebb körűek, mint a legtöbb közép- és kelet-európai országban (a következőkben a magyar indikátorok találhatóak):

- A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2018, <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/fenntartfejl/fenntartfejl18.pdf>
- A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2016, <http://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/idoszaki/fenntartfejl/efenntartfejl16.pdf>
- Környezet, közszolgáltatások, <http://www.ksh.hu/environment-public-utilities>

A magyar kormány feladata, hogy a kiválasztott indikátorok esetén konkrét éves célokat tűzzön ki.

Ajánlás

a közúti közlekedés externális költségeinek internalizálására Magyarországon

írta Kosztyi Dávid és Lukács András

Magyarországnak az európai strukturális és befektetési alapokról a 2014-2020 közötti pénzügyi időszakra szóló Partnerségi Megállapodása¹¹ leszögezi, hogy „a szennyező fizet” elvet alkalmazzák a közlekedés terén. Habár ebbe az irányba (teherautókra kivetett, elektronikus, távol-ságalapú útdíj bevezetése) történtek már jelentős elmozdulások, voltak komoly visszalépések is (autógyártó vállalatok tevékenységének jelentős szubvencionálása). Tehát hosszú még az út „a szennyező fizet” elv alkalmazásáig a közlekedés terén. Ebben a tanulmányban azt ajánljuk, hogy a 2021-2030 közötti időszakban lépésről lépésre vezessék be ezt az elvet.

1. A közúti közlekedés externális költségei

Az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásának 25%-ért a közlekedés tehető felelőssé.¹² Ez az arány még ennél is magasabb, ha minden más tevékenységet figyelembe vesznek, amely elengedhetetlen a közlekedéshez (bányászat, járműgyártás, útépítés, olajkitermelés és olajfinomítás, stb.) Sőt, a közlekedés jelentős arányban járul hozzá a légszennyezettséghez és más káros környezeti és egészségügyi hatáshoz. Habár az ezekhez társítható költségeket jelenleg messze nem fizetik meg a közlekedésben részt vevők. Ez a tény régóta ismert. Már az Európai Bizottság 1995-ben készült, „A méltányos és hatékony közlekedési díjszabás felé” című zöld könyve is kifejti.¹³ 1998-ban „Az infrastruktúra méltányos díjazása” című fehér könyv is lefektette, hogy az Európai Unió minden tagállamában jelentős a személy- és teherszállítás költségének aránya, amelyet a résztvevők nem térítenek meg, és ezeket a költségeket a közlekedési díjnak internalizálniuk kellene.

Az 1995-ös zöld könyv értelmében az EU közúti közlekedését érintő adókat meg kellene duplázni csak ahhoz, hogy a közúti közlekedés teljes költségét fedezze. Mindkét dokumentum hangsúlyozza, hogy ez nem vezetne a közlekedés összköltségének makrogazdasági szintű növekedéséhez, hanem épp ellenkezőleg, csökkentené azt. Egyrészt jelentősen csökkennének a forgalmi torlódások és a környezeti és egészségügyi károk miatti veszteségek, amelyek jelenleg

11 https://ec.europa.eu/info/publications/partnership-agreement-hungary-2014-20_en

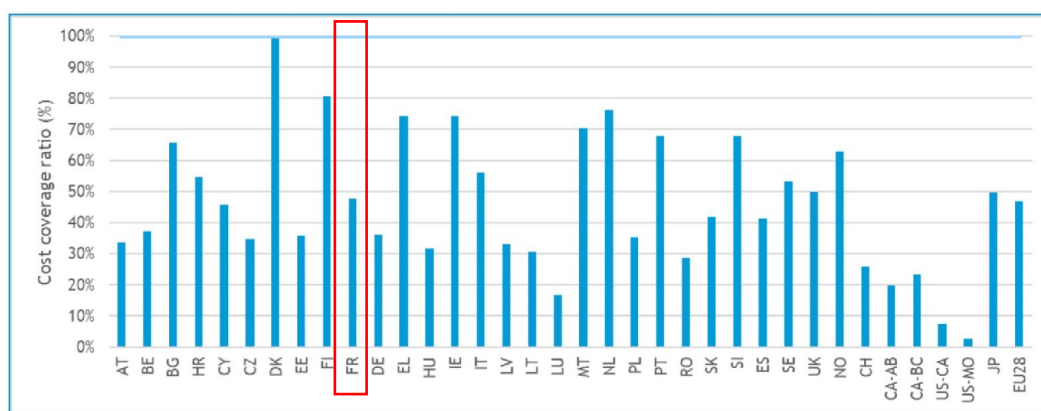
12 Üvegházhatású gázok kibocsátási statisztikái - kibocsátási nyilvántartások. Eurostat, 2020 június, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1180.pdf>

13 A méltányos és hatékony közlekedési díjszabás felé. Közpolitikai lehetőségek a közlekedés externális költségeinek internalizálására az Európai Unió területén. Az Európai Közösségek Bizottsága, Brüsszel, 1995.12.20, COM(95)691 final, https://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com95_691_en.pdf

súlyos teherként nehezednek az EU gazdaságára. Másrészt a közlekedésre kivetett, további adóterhekből és díjakból származó bevételeket az állam visszacsatornázná a gazdaságba (például a munkaerőre kivetett adóterhek csökkentésével). Mindez javítaná az EU versenyképességét.

A Fehér Könyv ugyancsak kifejtette, hogy „a közlekedés minden résztvevőjének meg kell fizetnie a miatta keletkezett költségeket, beleértve a környezeti és más hatások költségeit, ott vagy a lehető legközelebb ahhoz a helyhez, ahol a hatás bekövetkezik.”

A Fehér Könyv különösen nagy hangsúlyt fektetett a városi közlekedés externális költségeinek a közlekedési díjak általi internalizálására. Az EU különféle kutatási programjai megvizsgálták az útdíjak és más díjak bevezetésének várható hatását Amszterdamban, Brüsszelben, Dublinban, Helsinkiben, Londonban és Nápolyban. A tanulmányok mindegyik városban megmutatták, hogy ezeknek a díjaknak a megfelelő bevezetése vagy növelése mindenhol segítené a lakosság életkörülményeinek és a gazdaság hatékonyságának javítását. A forgalomtorlódások, a környezetszennyezés, a balesetek csökkenése, valamint a többletbevétel visszavezetése a gazdaságba több haszonnal jár, mint a növekvő közlekedési díjakból származó „veszteség”. Az Európai Bizottság azóta számos jelentést adott ki arról, hogy a közlekedés szereplői milyen mértékben fizetik meg az EU-tagországokban a miattuk keletkezett költségeket. A legfrissebb tanulmány szerint¹⁴, amelyet 2019 májusában tettek közzé, Magyarországon a közúti közlekedést igénybe vevők, mind a személyi, mind a teherszállítás szereplői a miattuk keletkezett költségeknek kevesebb mint a harmadát fizetik meg (1. és 2. ábra). Más szavakkal a közúti közlekedés díjait meg kell háromszorozni ahhoz, hogy a „szennyező fizet” és „a felhasználó fizet” elvek (amelyek az EU alapvető elvei) érvényesülhessenek.

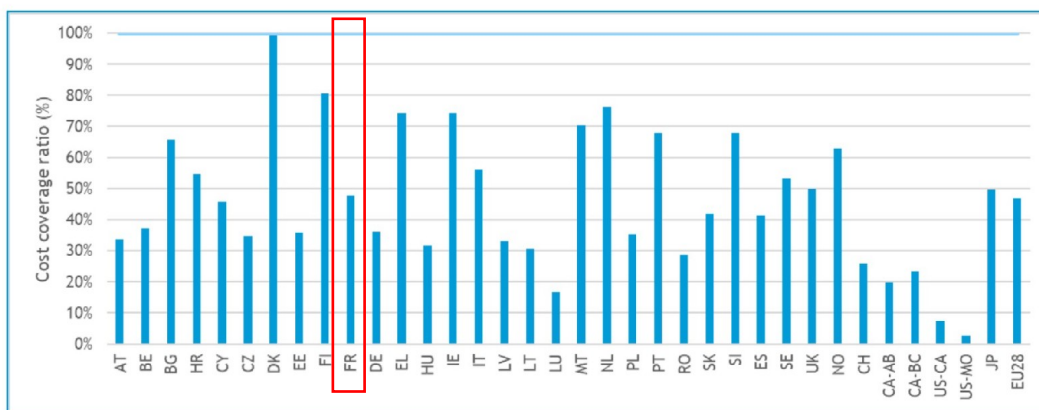
1. ábra: A közúti személyszállítás résztvevői által megtérített költségek aránya az EU-tagállamok, Svájc, Norvégia, Kanada, az Egyesült Államok és Japán területén (forrás: Európai Bizottság, 2019)

14 Közlekedés externális költségeinek internalizálása. Európai Bizottság, 2019,

https://ec.europa.eu/transport/themes/sustainabletransport/internalisation-transport-external-costs_en

Az internalizálás helyzete az európai közlekedési szektorban. Európai Bizottság, 2019,

<https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/studies/internalisation-state-of-play-isbn-978-92-76-01413-3.pdf>

2. ábra: A közúti teherszállítás résztvevői által megtérített költségek aránya az EU-tagállamok, Svájc, Norvégia, Kanada, az Egyesült Államok és Japán területén (forrás: Európai Bizottság, 2019)

Hasonló eredményre jutott a magyar Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízásából, 2010-ben készült tanulmány¹⁵ is, amely szerint a közúti közlekedés megfizetetlen költségei a magyar GDP 7-13%-át teszik ki (az 1. és 2. táblázat az alsó és felső értékbecslés elosztását mutatja meg).

1. táblázat: A kibővített központi költségvetési egyenleg differenciált értékei 2006-ban további társadalmi hatásokkal kiegészítve (adózás, kamionos pihenő) (alsó becslés) (forrás: KTI, 2010)

	Road				Railway		
	Total	Passenger cars	Trucks	Inter-locality bus	Total	Passenger transport	Goods transport
Budget revenues (billion HUF)	887,6	603,6	246,3	24	19,9	12,1	7,8
Budget expenses (billion HUF)	1034,9	547,9	358,5	92,5	183,9	142	41,9
Budget balance (billion HUF)	-147,3	55,7	-112,2	-68,5	-164	-129,9	-34,1
Transport performance (million goods ton-kms, veh. kms)		39290	36887	11784		9584	10167
Specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/veh.kms)		1,4	-3,0	-5,8		-13,6	-3,4
External effects (billion HUF)	-1307,8	-737,1	-364,3	-14,4	-26,8	-21,6	-5,1
Expanded balance (billion HUF)	-1455,1	-681,4	-476,5	-82,9	-190,8	-151,5	-39,2
Expanded specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/veh.kms)		-17,3	-12,9	-7,0		-15,8	-3,9
Other factors of competition distortion (tax fraud, tax evasion, truck stop)	-830,1	-554	-276,1	0	0	0	0
Total balance (budget+externality+other)	-2285,2	-1235,4	-752,6	-82,9	-190,8	-151,5	-39,2
Total specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/road-kilometres)		-31,4	-20,4	-7,0		-15,8	-3,9

15A közúti és vasúti közlekedés társadalmi egyensúlya Magyarországon. Közlekedéstudományi Intézet (KTI), Budapest, 2010, https://www.levego.hu/site/assets/files/5529/social_balance_transport_hungary_20110131.pdf

2. táblázat: A kibővített központi költségvetési egyenleg differenciált értékei 2006-ban további társadalmi hatásokkal kiegészítve (adózás, kamionos pihenő) (felső becslés) (forrás: KTI, 2010)

	Road				Railway		
	Total	Passenger cars	Trucks	Inter-locality bus	Total	Passenger transport	Goods transport
Budget revenues (billion HUF)	790,8	540,6	230,1	12,6	1,0	0,6	0,4
Budget expenses (billion HUF)	1034,9	547,9	358,5	92,5	183,9	142	41,9
Budget balance (billion HUF)	-244,1	-7,3	-128,4	-79,9	-182,9	-141,4	-41,5
Transport performance (million goods ton-kms, veh. kms)		39290	36887	11784		9584	10167
Specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/veh.kms)		-0,2	-3,5	-6,8		-14,8	-4,1
External effects (billion HUF)	-1307,8	-737,1	-364,3	-14,4	-26,8	-21,6	-5,1
Expanded balance (billion HUF)	-1551,9	-744,4	-492,7	-94,3	-209,7	-163	-46,6
Expanded specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/veh.kms)		-18,9	-13,4	-8,0		-17,0	-4,6
Other factors of competition distortion (tax fraud, tax evasion, truck stop)	-1513,1	-1237	-276,1	0	0	0	0
Total balance (budget+externality+other)	-3065,0	-1981,4	-768,8	-94,3	-209,7	-163,0	-46,6
Total specific budget balance (HUF/goods ton-kms, HUF/road-kilometres)		-50,4	-20,8	-8,0		-17,0	-4,6

A táblázatokban bemutatott adatok alapján a közúti közlekedés költségei jelentősen meghaladják a bevételeket. Erre az egyensúlyt pedig az EU elveivel összhangban kell megteremteni.

2. A közúti közlekedés externális költségeinek internalizálása Magyarországon 2030-ig

A Levegő Munkacsoport szerint először Budapesten kell bevezetni a távolság- és légszennyezés-alapú, közúthasználókra kivetett útdíjat¹⁶, és ezt követően kell ezt Magyarország összes többi közútjára kiterjeszteni. Az útdíj a következő hat tényezőtől függ:

- 1 megtett távolság,
- 2 a jármű környezetvédelmi jellemzői,
- 3 a jármű tömege (autók esetén: saját súlya; nehezebb járművek esetén: maximálisan megengedett súly),
- 4 a hét/nap adott időszaka (például csúcsidőben magasabb),
- 5 a helyszín (például városokban magasabb, vidéken alacsonyabb),
- 6 az út adott szakaszán a zsúfoltság valószínűsége.

Azt ajánljuk, hogy első lépésként vezessenek be egy napra szóló Budapest matricát, amelyet Budapest közigazgatási határain belül minden autónak ki kell váltania. A budapesti lakhellyel rendelkező autótulajdonosoknak lehetőségük lenne éves vagy havi összeg fizetésére. Az éves vagy havi díjaknak kétféle típusát alakíthatnák ki: az alacsonyabb díjszabás azokra vonatkozna, akik vállalják, hogy a reggeli és a délutáni csúcsforgalom idején nem ülnek autóba. Ez a változat még népszerűvé is válhatna az autósok körében, mivel a budapesti autótulajdonosok két-

¹⁶Dőszerűvé vált a forgalomterhelési díj bevezetése Budapesten. Levegő Munkacsoport, 2016, https://www.levego.hu/site/assets/files/5752/time_to_implement_congestion_charging_in_budapest_2015sept-2016dec12.pdf

harmada munkanapokon nem használja autóját. Ezeknek a „bevezető díjaknak” alacsonyaknak kellene lenniük, mivel legfőbb céljuk, hogy előkészítsék egy országos útdíj bevezetését.

A több mint 3,5 tonnás összsúlyú teherautók az autópályákon és főutakon már fizetnek kilométerenkénti útdíjat, és majdnem mindegyik fel van szerelve GPS nyomkövetővel. Ezt a körülményt figyelembe véve, az országban közlekedő, minden teherautót kötelezni lehetne GPS-egység üzembe helyezésére. A rendszert a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. közreműködésével kellene bevezetni.

Egy efféle rendszer díjainak kivetésére, begyűjtésére és ellenőrzésére már a megfelelő informatikai és logisztikai háttér is megvan, így a helyes stratégiával ezt gyorsan be lehetne vezetni.

Ugyanakkor a jelenlegi parkolási rendszer szintén módosításra szorul. A Levegő Munkacsoport egy efféle változást érintően korábban részletes javaslatokat tett.¹⁷Első lépésként el kell törölni a különféle kedvezményeket és támogatásokat, majd általában véve fel kell emelni a parkolási díjakat és ki kell szélesíteni azok hatáskörét.

Ezekkel a módosításokkal Budapesten és más városokban is jelentősen csökkenthető a parkolás iránti igény. Ugyanakkor a bevételeket arra kell használni, hogy az érintett terület lakóit kompenzálják.

A javasolt útdíjrendszert és a parkolásidíj-rendszert egy egységesített, közös rendszerben lehetne integrálni.

3. Az árak emelkedésének kompenzálása

A fent kifejtett intézkedések többletterhet teremtenek az ingázóknak és a lakosoknak. Ezt a terhet kellene kompenzálni a nyereségek újraelosztásával. Ezt az eszközt már számos országban sikeresen alkalmazták. Az alábbiakban mi Irán, Kanada, Ghána és Indonézia példáit említjük meg.

Irán

2010-ben Iránban jelentősen megemelkedtek az energiaárak: általában véve négyszeresére, de egyes esetekben hússzorosára nőttek. Ezzel együtt Irán lett az első nagy olajexportőr ország, amely jelentősen csökkentette implicit (közvetett) energiátámogatásait.

A múltban nagy összegű állami támogatásokkal rendkívül alacsonyan tartották az üzemanyagárakat Iránban. Ez hatalmas mennyiségű hulladékot, légszennyezettséget és állandó közlekedési dugókat eredményezett. 2010-ben azonban a kormány úgy döntött, eltörli a szubvenciókat. A lakosság nem csak forradalmat nem robbantott ki, de szinte egyöntetűen támogatta az ár-emelést, amely széles körben népszerű volt és erősítette a kormány hatalmát. A siker titka a gondos előkészítésben, az átfogó tájékoztatásban és a megfelelő kompenzációban rejlik. A kompenzáció elosztása a következő sémát követte:

- A kompenzáció 50 százaléka a lakossághoz került. A háztartások leggazdagabb 20 százaléka kivételével minden egyes háztartás havonta 40 dollárt kapott személyenként. A kormányzati kommunikáció egyik döntő érve a társadalmi igazságosság aspektusának beemelése.
- 30 százalékat a vállalatoknak juttatták energiatakarékosági intézkedésekre és energiahatékonysági beruházásokra
- 20 százaléka a közszférába került (iskoláknak, kórházaknak, stb.) a megnövekedett energiaköltségek ellensúlyozására és az energiahatékonyságuk javítására.

¹⁷ A budapesti közlekedés közterület-használatának problémái és megoldási lehetőségek. Levegő Munkacsoport, 2020, https://www.levego.hu/site/assets/files/6187/kozlekedes_kozterulet_2020marc09h.pdf

Iránban a fő cél a hulladék csökkentése és a fogyasztás racionalizálása volt. A magasabb energiaárak miatt kifizetett kompenzációból a legtöbb fogyasztó profitált, mivel a magasabb árak ösztönzötték jelentősen a szükségtelen energiafogyasztás visszavágására, miközben a kompenzációból kapott összegből más javakat és szolgáltatásokat vásárolhattak. A reform a társadalmi egyenlőséget is javította, mivel bár a legszegényebbek valamennyit profitáltak az alacsony energiaárakból, a kormány által fizetett kompenzáció jelentősen javította életkörülményeiket. A reformnak köszönhetően a szegénység szinte teljesen eltűnt Iránból, ezzel a kormány pedig jelentős erkölcsi támogatásra tett szert. Az intézkedéscsomag a belföldi keresletet is beindította, hozzájárulva az energiaszektoron kívüli ágazatok növekedéséhez és a munkanélküliség csökkentéséhez. A reform nem célozta az államháztartás helyzetének javítását vagy az állami újraelosztás növelését. Ezzel ellenkezőleg: a kormány megpróbálta visszafogni az állami költekezést. A belföldi energiafogyasztás jelentős visszaesése azonban az exportálható olaj mennyiségének jelentős növekedését eredményezte, amely további forrásokat teremtett az energiaszektor fejlesztésére.¹⁸

Kanada

Kanadában a kormány 2019-ben vezetett be adót a szén-dioxid-szennyezésre az egész ország területére kiterjedően. Ez magába foglalta a tervet, miszerint a szövetségi rendszer alapján a szén-dioxid-szennyezési adóból nyert, közvetlen bevételeket visszajuttatják az adott tartományhoz vagy az adott területre, ahonnan származik. Az üzemanyagra kivetett, szövetségi adóból származó, közvetlen bevételeket vagy közvetlenül a kormányzatoknak (ahol a szövetségi rendszert önkéntesen vezették be) vagy az adómentes Climate Action Incentive kifizetéseken keresztül egyéneknek és családoknak, valamint megcélzott ágazatoknak juttatják vissza, beleértve kis- és középvállalkozásokat, iskolákat, kórházakat, non-profit szervezeteket és őslakos közösségeket is. A legtöbb háztartás a Climate Action Incentive kifizetésekkel többet kap vissza, mint amennyi összköltségük a szövetségi, szén-dioxid-szennyezésre kivetett adózási rendszerből keletkezik. Kanada kormánya semmit nem tart meg a szén-dioxid-szennyezés megadóztatásából származó közvetlen bevételekből.¹⁹

Ghána és Indonézia

A reformok végrehajtásának kulcselemei Ghánában és Indonéziában is a megfelelő kommunikáció és a társadalom szerepvállalása voltak.²⁰ Ezeknek a sikeres reformoknak ugyancsak közös vonása, hogy csökkentették a társadalmi egyenlőtlenségeket.

Ghánában a kőolajtermékek árazásának deregulációját számos intézkedés övezte, amelyekkel a társadalom széles köreinek megnyerését célozták meg. Ez három lépésből állt: a szegénységre gyakorolt és össztársadalmi hatásvizsgálat (PSIA) a támogatás hatásának tanulmányozására; a kormányzat által kivitelezett, széles körű tájékoztatási kampány; számos program bevezetése a szegény lakosság támogatására. Például a tandíjak eltörlése, a tömegközlekedési díjak kivezetése, valamint az egészségügyi költségek megemlése a szegényebb területeken jelentős hatást fejtett ki a szélesebb közösségre.

¹⁸Irán - A támogatási reform krónikái. IMF Working Paper, 2011, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11167.pdf>

¹⁹A kormány bejelenti a 2020-as év Climate Action Incentive kifizetéseinek összegeit. Kanada kormánya, 2019 december, <https://www.canada.ca/en/department-finance/news/2019/12/government-announces-climate-action-incentive-payment-amounts-for-2020.html>

²⁰Energiatámogatási reformok esettanulmányai: Tanulságok és következtetések. IMF, 2013, <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/012813a.pdf>

Indonéziában 1997 óta kísérleteznek az olajtámogatások reformjával. Ehhez képest ez a közpolitikai lépés csupán a 2005-ben és 2008-ban bevezetett reformokkal lehetett sikeres. Ennek az volt az oka, hogy a hatékony közpolitikai intézkedések készpénztámogatással célozták meg a szegényeket és megfizethető alternatív energiaforrásokat kínáltak, amelyek minimalizálták az ellenállást és még az elnök népszerűségét is megalapozták. Sőt, a reformok második hulláma-kor a nyilvánosságot részletesebben tájékoztatták az indokokról és a célokról, ez pedig segítette az intézkedések jobb megértését és elfogadását.

4. Egyszerűsített modell Magyarország számára

Az alábbiakban egy rendkívül leegyszerűsített modellt mutatunk be Magyarország számára a közúti közlekedés externális költségeinek internalizálására és a releváns kompenzációs struktúrára. Ez csupán a koncepciót szemlélteti és hozzávetőleges képet nyújt a költségek és a kompenzáció nagyságáról.

Magyarországon a közúti közlekedés résztvevői által okozott, de meg nem fizetett költség évente 11 700 millió EUR²¹, körülbelül 4 200 milliárd HUF. Ez az érték a járművek által megtett kilométerenként 100,38 HUF. A meg nem fizetett költség árakba építésének egyik potenciális módját a 3. táblázat mutatja be. Azt javasoljuk, hogy a költségeket azáltal internalizálják, hogy a Magyarország összes útján közlekedő, minden személy- és teherautó fizessen útdíjat az általa megtett kilométerek és az általa okozott szennyezés mértéke alapján.

A világban jelenleg zajló események (vírushelyzet, orosz-szaúdi olajár-háború) és az olajárak jelentős csökkenése nagyszerű lehetőséget teremt egy efféle útdíjrendszer bevezetésére. Ezen kívül a közvélemény is sokkal jobban megértheti és elfogadhatja, mivel az olajtermékek fogyasztóinak jelenleg nem kell annyit fizetniük, mint korábban.

3. táblázat: A közúti közlekedés externális költségei internalizálásának egyszerűsített modellje Magyarországon 2030-ig

Év	Személyautók			Teherautók			ÖSSZESEN
	Megtett kilométerek járművenként* (millió km)	Útdíjszedő egység költsége (HUF/vkm)	Útdíjból származó bevétel (milliárd HUF)	Megtett kilométerek járművenként* (millió km)	Útdíjszedő egység költsége (HUF/vkm)	Útdíjból származó bevétel (milliárd HUF)	
2020	30 245			11 595			
2021	30 245	10,04	304	11 595	10,04	116	420
2022	28 733	20,08	577	11 015	20,08	221	798
2023	27 296	30,11	822	10 464	30,11	315	1 137
2024	25 931	40,15	1041	9 941	40,15	399	1 440

21 Közlekedés externális költségeinek internalizálása. Európai Bizottság, 2019, https://ec.europa.eu/transport/themes/sustainabletransport/internalisation-transport-external-costs_en

2020 5	24 635	50,19	1 236	9 444	50,19	474	1 710
2026	23 403	60,23	1 410	8 972	60,23	540	1 950
2027	22 233	70,27	1 562	8 523	70,27	599	2 161
2028	21 121	80,31	1 696	8 097	80,31	650	2 346
2029	20 065	90,34	1 813	7 692	90,34	695	2 508
2030	19 062	100,38	1 913	7 308	100,38	734	2 647

*Megjegyzés: A 2020-as évre vonatkozóan a járművek megtett kilométereinél az Eurostat 2017-es adatait használtuk²²

Az egyszerűség kedvéért kalkulációinkban a következő feltételezéseket használtuk:

- a fizetetlen költségeket 2030-ig fokozatosan internalizálják;
- a járművek által megtett kilométerek száma a bevezetést követően évente 5%-kal csökkeni fog (a 2020-as évvel történő összehasonlításban);
- a járművek által megtett kilométerre jutó díjat évente ugyanannyival emelik (a 2030-ban elérni kívánt, teljes összeg 10%-ával)
- az áremelkedés (megtett kilométerenként) személyautók és teherautók esetén ugyanannyi marad,
- a fenti költségek a járművek által megtett kilométerek függvényében megadott externális költségek internalizálására átlagértékek (ahogy korábban említettük, a gyakorlatban differenciálni kell a jármű környezeti sajátosságai alapján)

Javasoljuk, hogy a személyautó-használat externális költségeinek internalizálásából származó bevételt teljesen osszák el a Magyarországon a huzamosan a magyar társadalom alsó nyolc jövedelmi tizedében élők között (lásd 4. táblázat).

4. táblázat: A személyautó-használat externális költségeinek internalizálásából származó bevételek éves elosztása a magyar lakosság 80%-ában

Év	Újraelosztás (HUF/fő)
2020	-
2021	39 562
2022	75 167
2023	107 113
2024	135 676
20205	161 116
2026	183 672
2027	203 570
2028	221 018
2029	236 213
2030	249 336

²² <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Megjegyzés: Az egyszerűség kedvéért feltételeztük, hogy Magyarország népessége 2020 és 2030 között állandó marad.

A teherautóhasználat externális költségeinek internalizálásából származó bevételek használhatóak a szállítmányozás káros környezeti hatásainak csökkentésére (befektetések a vasúthálózat, városi logisztika, helyi termelés és fogyasztás, az útbiztonság növelése, stb. terén), és arra, hogy képzést és munkát biztosítsanak azoknak, akik az internalizálás miatt veszítették el munkájukat.

Az útdíjszedési rendszer beépítése a jelenlegi magyar adórendszerbe a következő eredményekhez fog vezetni:

- Káros környezeti hatások csökkenése (légszennyezettség);
- A fenntarthatóbb közlekedési eszközökbe történő befektetések növekedése (vasút, metró);
- A városi logisztika fejlődése;
- A helyi termelés és fogyasztás serkentése;
- Munkahelyek teremtése.

Budapest, 2020. október

Javaslatok a fenntarthatóság oktatására /környezeti oktatásra

* * *

Környezeti fenntarthatóságra nevelési javaslatok az MFF 2021-27 (Multiannual Financial Framework; structural funds) és az RRP 2020-24 (Recovery and Resilience Plan; COVID-19 funds) magyar dokumentumaihoz

*Készítette a
Magyar Környezeti Nevelési Egyesület*

Az alábbiakban olyan gondolatokat vagy konkrét javaslatokat fogalmazunk meg, amelyek – beillesztve a fenti dokumentumokba – gazdagítják azok környezeti nevelési (fenntarthatóságra nevelési) arculatát.

Minthogy a dokumentumok szerkezete, tagolása még ideiglenes, nem tudjuk ezeket a gondolatokat, javaslatokat adott pontokhoz kötni. Tartalmuk szerint viszont csoportosítottuk azokat.

Szervezeti szint

- A kormány hozzon létre egy olyan tárcaközi koordináló testületet²³ és az e testület irányítás alá tartozó kormányzati háttérintézményt szervezetet, amelynek a fenntarthatóság értékrendszerének és szemléletmódjának terjesztése, a terjesztők segítése a feladata iskolai és iskolán kívüli területen egyaránt. [Előzményként ld. a hajdani KÖNKomP irodát!]
- Szorgalmazni és segíteni kell a köznevelés ügyére ható minden szervezeti szinten – a törvényhozástól az iskoláig – típustól, hatókörtől és mérettől függetlenül –, hogy tevékenységükben nyomatékosan vegyék figyelembe a 17 fenntarthatósági cél (SDG) közül azokat, amelyek relevánsak a számukra.
- Erősíteni kell azon iskolák és óvodák – az „ökoiskolák” és „örökös ökoiskolák” illetve Zöld Óvodák és Örökös Zöld Óvodák – hálózatát, amelyek mind a tanítás-tanulás terén, mind az intézmény működése, működtetése terén érvényesítik a fenntarthatóság gondolkodásmódját és értékrendjét.

Társadalmiasítás

- A kormány támogassa kiemelten azokat a tudományos (környezet-pszichológiai, reklám-pszichológiai, társadalom-lélektani, szociológiai, vallástudományi, kultúrtörténeti stb.) és művészeti (irodalmi, képzőművészeti, zenei, színház- és filmművészeti, street-art stb.) kutatókat, programokat, kezdeményezéseket, amelyek a társadalom értékrendjének a fenntarthatóság irányába való fordítását célozzák, segítik.
- Szülessen döntés közösségi kutatás programok indítására és támogatására. Ezek ugyanis szakmai-tudományos hasznosságuk mellett a lakosság környezeti tudatosságát is emelik.

23 Korábban már működött ilyen bizottság, lásd: <http://www.nefmi.gov.hu/miniszterium/2002-090803>

Ilyen programok a terv egészében megvalósíthatóak, de különösen a biodiverzitás, a mezőgazdaság, az energetika és a környezeti kockázatok (időjárás) témával kapcsolatban erősítendő a közösségi kutatás (*citizens' science*). (Előzmények: Méta, Globe, Bisel Beagle, Vadonleeső Madármegfigyelő napok, Köpönyeg, Időkép stb.)

- Induljon társadalmi konzultációs folyamat diákok részvételével, annak érdekében, hogy a fenntarthatósággal kapcsolatos döntések a lehető legtöbb érdekcsoport és vélemény megismerésével és figyelembevétel történjenek meg. A kormány kiemelten támogassa az állampolgárok bevonását ezekben a döntéshozatali folyamatokba kapcsolódva az Európai Unió Green Deal programja keretében ebben a témakörben indított programjainak²⁴ megvalósulását.

Gondolkodásmód fejlesztése, felkészítés a jövőre

- Túl kell lépni az olyasféle „igen/nem” jellegű, terméketlen vitákon, mint például: „a klímaváltozást az ember okozza, vagy nem?”. Meg kell értenünk, hogy a globális változások ezer tényezőtől és azok kölcsönhatásaitól függenek, tehát nem lehet az ilyen kérdésekre egyszerű válaszokat adni. Társadalmi szintű – ide értve az iskolát is – tervet kell készíteni a redukcionista, leegyszerűsítő, a jelenségeket vagy változásokat egyetlen okra visszavezető gondolkodásmód meghaladására. Éppen az előttünk álló gazdasági-természeti-társadalmi problémák összetettsége miatt van kiemelt jelentősége a sok-tényezős gondolkodásmód fejlesztésének, a komplex világlátás erősítésének. A színvonalas környezeti nevelés – mint-hogy ökológikus szemléletű – sokat segíthet ebben.
- Az ökológiai és klíma-veszély kezelése (vagy a hozzá való alkalmazkodás) összetett kompetenciákat kíván meg, s ráadásul olyan komplexitásban, amelyre eddig az emberiségnek eddig nem volt szüksége. A pedagógia – nevelés, szemléletformálás – teljes területén a környezeti nevelésnek (fenntarthatóságra nevelésnek) van a legnagyobb tapasztalata az ehhez szükséges „transzformatív” pedagógiai módszerek tekintetében, amelyek nem egyszerűen a tudás átadását, hanem a környezeti kérdésekről való közös gondolkodásra, új megoldási lehetőségek keresésére való felkészítést is jelentik.
- Minden korosztály esetében fejleszteni kell a fenntarthatósággal és az ökológiai rendszerek működésével kapcsolatos környezeti műveltséget, mert ez növeli a jelenlegi vagy jövőbeli munkaerőpiaci alkalmasságot, ugyanis kikerülhetetlen az ilyen jellegű munkakörök egyre nagyobb számban való megjelenése.
- Tudomásul kell vennünk, hogy a hagyományos „tantárgy-tankönyv-tanóra-osztályterem” rendszerre alapozott közoktatás – meglévő előnyei ellenére – nem vezeti a diákokat a valóságos világba, nem szembesíti őket a valóságos problémákkal. Ezért a merev tantárgyi rendszer lazításával a jelenleginél sokkal nagyobb teret kell adni minden iskolatípusban a komplex (nem-tantárgyi) tanulás-szervezési formáknak (pl. a tanulási projekteknek, a probléma-alapú tanuláshoz, a témanapoknak, témaheteknek és az erdei iskolázásnak).

Értelmezés, a megértés segítése

- Az ajánlások kidolgozásához szervesen hozzá kell tartozzon egy olyan glosszárrium, amely rögzíti egyes szavak, kifejezések jelen dokumentumban használt jelentését. Például a „fenntartható növekedés” kifejezés a környezeti/fenntarthatóságra nevelés szóhasználatában erősen vitás. Vitás, hiszen a fenntartható szó – ha helyesen használjuk – nem a jelenlegi működési mód „fenntartását”, azaz folytatását jelenti, hanem azt a működési módot, amely nagyon hosszú időtávlatban is folytatható meghatározóan negatív következmények nélkül. Márpedig elvi szinten is kérdéses, hogy az értelemszerűen véges Földön lehetséges-e egyáltalán folytonos (végtelen) növekedés. De csak akkor, ha növekedés alatt valamilyen szá-

²⁴ Lásd: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/lc-gd-10-1-2020>

mokkal kifejezhető, mennyiségi változást értünk. Ha ugyanis valaki azt a minőségi jobbá válást is beleérti a növekedés szóba, amelynek a leglényege számokkal nem fejezhető ki – bár lehetnek kvantitatív jellemzői –, akkor joggal használhatja a „fenntartható növekedés” kifejezést, hiszen az ilyen változás valóban „örök időig” folyhat.

- A körforgásos gazdálkodás fogalma a legtöbb ember számára ismeretlen és érthetetlen. Tisztázandó tehát, hogy mi a lényege, s melyek a fokozatai. Ide tartozhat az is, hogy szorgalmazzuk valamely termék többszöri használatát, az is, hogy szelektíve gyűjtjük például a papírt, de kevésbé ismert az a gondolat, hogy a leglényege az, hogy az egyik folyamat hulladéka egy másik folyamat nyersanyaga. Ahogy ez a természetben alapforma.
- Sok iskolákban érzékelhető az a sztereotip gondolkodás, hogy az iskolai környezetvédő tevékenység gyakorlatilag egyenlő a szelektív hulladékgyűjtéssel. Ezért a hulladékkal kapcsolatos tudatosság-növelő tevékenységekben hangsúlyozni kell, hogy ez ugyan fontos, de csak másodlagos jelentőségű a megelőzéshez képest.
- A reziliencia fogalmának, valamint működésmódjainak a megértése nem egyszerű, hiszen nagyon összetett jelenségről van szó. Ezt a megértést azonban hathatósan segítheti a környezeti nevelés, amikor az ökológiai törvényszerűségek vizsgálata során egy ökoszisztéma – mondjuk egy lombhullató erdő – működését tanulmányozza. Ez ugyanis kiváló modellje lehet egy adott társadalom rezilienciáját meghatározó folyamatok megértésének.
- Az atipikus fejlődésű tanulók nevelésében sikeresek lehetnek a környezeti nevelésben meghonosított tevékenységformák, különösen azok, amelyek szakítanak a hagyományos – vagyis egyoldalúan kognitív és verbális – megközelítéssel.

A tananyag relevanciája

- Az informális tanulás óriási jelentősége nem tudatosult eléggé sem a pedagógiában, sem a közvéleményben. Ezen sokat javíthat a környezeti nevelés, ugyanis a tanulási terek kiterjesztése az iskolán kívüli helyszínekre – erdőre, rétre, patakpartra – (ami a környezeti nevelésben gyakori példa) értelemszerűen magával hozza az előre meg nem tervezhető, a helyszínen jelentkező hatásokból, élményekből fakadó tanulási folyamatokat.
- Az iskolai környezeti nevelésnek szorosabban kell kapcsolódnia a tanulók tényleges élethelyzetéhez, releváns feladataihoz, hiszen a környezeti kultúra elsajátításának igazi színtere mégiscsak a tényleges környezet; ideértve a természeti, ember-alkotta és társadalmi környezetet egyaránt.

Értelmi, érzelmi, testi fejlődés egyensúlya

- A környezeti nevelésnek meghatározó szerepe lehet a következő generációk értelmi és érzelmi fejlődésének egyensúlyát illetően, hiszen a természet megismerésében és megvédésében egyenrangú szerepe van a kognitív és affektív viszonyulásnak.
- Az erdei iskola, mint komplex tanulásszervezés forma a legkiválóbb lehetőség az értelmi, érzelmi és szomatikus fejlődés egyidejű elősegítésére, hiszen a tanulóknak egyszerre gazdagnak az ismeretei, a világ jelenségeihez kapcsolódó érzelmi viszonyulásai, s mindezt ráadásul (tipikusan) természeti, egészséges körülmények között.

2021. január 12.

Magyar Környezeti Nevelési Egyesület